Magnus Erikssons landslag. Upplandslagens kyrkobalk

B 161

Digitaliserad år 2017

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Magnus Erikssons landslag. Upplandslagens kyrkobalk

B 161

Digitaliserad år 2017

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

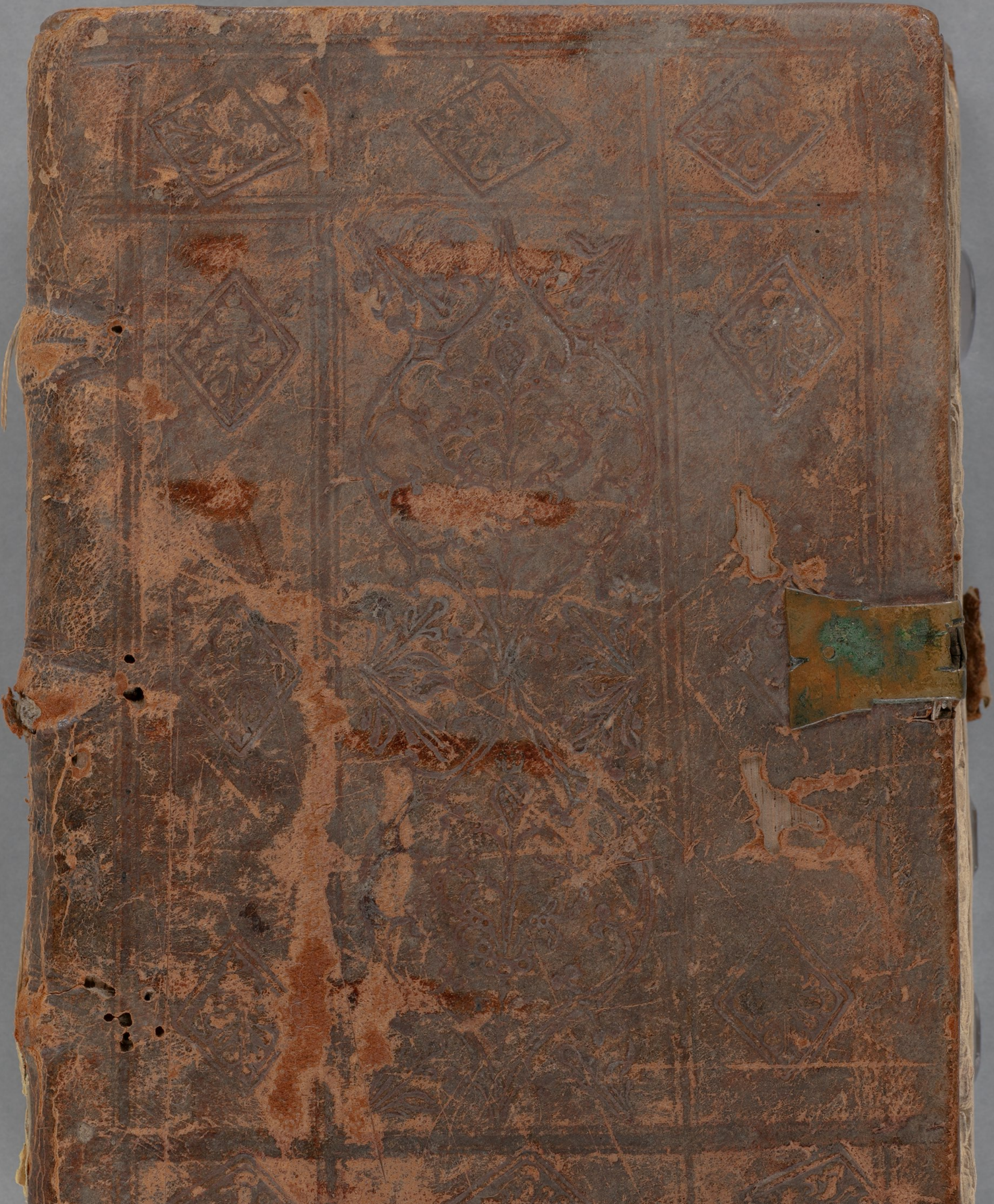

B. 16 / N:o 54.

K. B. 187.

landz L

Tilhører Biörn Svens

kyrkiobalken är
af Vplandz lagen

se Uplandslagen, utgifven af Schlyter; Stockh. 1834, föret. sid. XXXIII, XXXIV. Magnus Erikssons Landslag, utg. af den samme, Lund 1862, föret. sid. LIII.

fr. Riksark. 1889

Vm kyrkia bygning oc om the dage verke man falla i
Vm kyrkio bol oc kyrkio laga quid ii
Vm kyrkio sæng oc klockar iii
Vm kyrkio vigning oc om biscops gingerd iiii
Vm kyrkio prest eller sambud oc sokna mannom om prest v
Vm kyrkio vand skuli eller miste noggoth for klockans vangömo eller brydz kyrkio eller falder nider vi
Vm sielomesso oc om vaghfarande quinna sinke eller sina barn dopa eller skrift skal i sokn vii
Huat prest skal hafua for kona vigning oc inledzn eller miste kona inledzn viii
Vm firi offerdaga for bonde oc hustru skal offra ix
Vm barna kristning oc huru hærand eller quinna maga sinke barn hemma dopa x

Kyrkebalken af
Vplandzlagen

Kirkiu balker

Xi Vm sielffuo mas radzskap eller dør madi
soffen oc prestad oc bonde giffur prest
skuld ther for

Xii Vm prest gør messo fall eller lyst y helge
dag eller fasto dag oc for hwat sok prest
ma i forbod settia

Xiii Vm the gotz mad eller quinna giffur i sitt
testament prest eller kirkio antingia i sott
eller lofsore oc arffuana neita ther eller ar
ffuinaga eller deiler prest oc kirkia eller
sott mad kirkio sino iord til pat eller
vill mad sit lagstad vtan soffun eller gan
ger i kirkio som aff henne var sott eller
komi fissitlik om hoggad vatt eller
tagh nagh vm hond i kirkiunni

Xiiii Vm frandsomis skrialld oc sonia skrialld

Xv Vm hor huru ther skal bøtas vm biscop
skal festing aat oc huru prest oc byssa
for hionalagi biscop oc doma optir
barnsmaal oc om the hionalag eller

iii konunge iii biscope ok iii malsæghande
än thy hionalagh [illegible] dømis stadught thær
so thøt ensamt hoor ær gifto ok osciel
so thimo bote baden ey slike Koma
böte ok for tuebosfalt hor / vrob alt samma
frendsimis spial gudsifia spial kyrkiop
spial thy bote hwar om sik Bisp bonde
hustru sini sak for hor tha skal han til
tinns mæd tala sum han hor vit da
tæki hin bonde lagh for sik mæth xii mæn
ma ændæ fælis han aat ændæ böte iii
merk ok qua varin sik mæth x manadæ
thy thera aatlagom falder Bonde vadhæ
scipt ok bote sanngarman ept thy sigi
han skal : gistamaal gift ma ...
gongit va bode sakløs

Hwer hustru bonda sino sak aa
thingi for hor tha a bonde
hinne fæsta tio manna æd gitu han alder
gongit ... bode sakløs ma ok qua
vfælde mannum aat ændæ bote iii merk

xvi

ok quinna vari siker medh laghum ffyldz tho bote
iii marker Enge ma andra sak for hon
gifua vtha husfru eller bonde gifua
sak som i annullo ¶ Vtan thi vanda bod
inne takin eller tilbyggia manna vitne
som sik hafua tilgonga ok fragonga
¶ thet ær biscops landzmal antigia lag
eller sighter / gitt ¶ thet ma lag gorast som
hon vitis ¶ tha varder saklös bodi man
ok quinna ok vitnis mæn Varder man bar
a takin medh tolf vitnis som sigis i
giptabalkinom ¶ tha bote iii marker hwar
there biscope ¶ Biscop ær domare ofwer
ok hwar som thet gör bote biscope vi marker
a hwarahonda bandzmaal thet ær helft
Ær æther malsagande fore ¶ thet skal le-
tas efter sannasta vitnum ma kan faa
ok efter thet doma han sannast kan fi-
na Alls æru vi vitne til ¶ tha domi
is före them sake Tisso eder efter lagh.

ballzen

Laugbmen gefit þar eidin gangist var sacklos
ef fello þad at eidi bóti vj merk ok fiardbót
konungi sem bidt epter landzlaugom konungi
malsagande ok hundrada. Afflaa manna
hionalag eller gor lostedag i kirio eller
kirio garde hafir biskops lausnina til
til iij vitna. þa væri sem tekia sakir
gisse med tio manna eidi / gitit þa eidar
gangist var sacklos bædi man ok kona af fellz
þad at eidi bóti iij merk ok kona væri sek
med laugbm en hon gefit af fello hon bóte
iij merk. Biskop ok sanfala hvar
sem kirio eller kirio gard offanad gór
þa er sakir at ix merk ok holle kraft at
biskope. þa þad kirio eller kirio gard
krafe // hafir med tidelag med sal so
med andra kuna vander þa bar aatalsi
þa skal bindas ok til tinge fórast ok
þar skal malsagande gora sem ssa ok
fiarda merk reipnis vij a tinge sem vitka

ad bróc

Sem sannr er vm. Vera ef hann verdr bøte
xl mrk sem saklausan bannt ok biskops
fella ef hann eigi skal hann lifnadi i
iord soltaz ok sa er sa hann grofa ef
synder vm vil malsagande sitt liff vinna
ella bøte vi mrk iij biskope iij konungi
ok tolfa malsagande. Hafa med nockro
sok fyr tekiagung(?) hann skal til hans
selfa tilbiggia manna vitni eller hin
vard sem vm xviij manna vitni ganga
hann edin ganngr vardhaldz ok saa vite
at saldz hann bøte vi mrk sem fyr er
sagt vm taksiftes / ok biskop radr hans
sett. Ef madr bortskeptadr a landi
ok bidr lyss af biskope / ok bindr hin
sua sa vi pissa vil biskop hann ey lyss
saa pina nat ok aar bøte xl mrk
konungium malsagandinum ok allo
manno / bindr biskop lyss vt hin vil
ey losa pina nat ok aar ella bøte xl
mrk biskopinum

xviii

Gffu bistops lansmana noghos sak
for helghedaghs brot dagh ho sprat
hafua addi xl a helghom dagh ell
fyr ha brutit hafua ætta fastadagh
xra aa tlf vitni til tha dyrhs himnj
x manna ædi yfsala ha at ædi vad
sak at træm mærkom hærs bistops
lansmana sipstadda mal vas gængini i
sekris tha vti atti stonda ell sagh
at ha aat kiot i sipt ell at ha sam
vad hafdi mz bansatto manne ell
fyr ha hafua sak mz vi skupbse ærni
xy tlf vitni til tha vari sik mz x
manna ædi yfsalo ha bøti iij mk
mange ahg bistop lensmana lagh ell
pendinga taka vtan ha hafui ætta mal
ægande for sik ell ttbiggia mana
vitni gat thæn som sakt gifs lagh
gongt tha va at vitne sakløs huat
lagh fellis ell xy

notate

xviii Nv beriaz men eller hryggiaz om helgan
dag. Enn at men sargaz sva at blod(?)
ne fullom sarom eller drepaz tha take
biskop tua mark fyrir / giolld hvad vart sek
fyrir malsagardoms. Tha va vandr fyrir bis
kopsins. Barsmia tolf eller iij en med om
helgad dag tha bote ey bot fyrer vtan en
hvat hellder tyr oc tyggia marka sak eller vj
Sva som drap med a sama dag bote
biskope iij mark. Drap tolfa eller iij en
med oc sama dag bote alle biskope iij
mark. Hvar som man drap a helgad
dag bote biskope vj mark. Drapa flere
en man bote alle vj mark. Drap man
fadur eller modur eller hustru eller magga
sinna serga alpr bote biskope vj mark
hvat till helldr gore vm helgad dag eller
sykna. Drap man prest eller sarar med
fullom sarom om sykna dag bote bis
kope vj mark fyrir bandzmalit oc tvia
fyrir hans malsty. Drap man clerk om

balken

Helgad dag tha ofrie thz til iij mark. Alle
the sik gita vart for dettom molsagd
e. Ther sin vanda för allom them thz
a tala ok thz at the bot om 40 sollid
Alla kwd kirkio gaard widh hoggia the
ath bischops landzmanna sokna ssen til
nepma alls baan liid a kirkio gaa
r ok vitne sa sakt. tha böte for
hwart liid iij mark til thes at ty alls
skla hwar for sit liid ok sokn wa
saklös. Alle ak slima smogha a kirkio
garde thz skal ma indöpra Ell ok hen
sin aff fallin Ell ok luken wid
fallin. Sp ok toggia ok bot gelde
thom som til bör ok sokn wa saklöös
Quel wed i kirkio ell i kirkio garde aff
andro. Tha ma hwar med sin trwff
toka ok ofra ok trwfse bote bischopi
iij mark for kirkio frid brut. Ok tru
sin bote sin brede eft landzlago ok

laffue thæt mughæ skeed ther at tha brot mot
samma ræthæ

For enæs mals athangæ æn tagi bis
cop iij mark æræn thæt skeer. æn æra
tha taki biscop vj mark iij aff ædhwi
ok iij aff hommidzmanni. Gangæs ster æn
after samma maal ok brytæs thæ aath
tha gælle allæ endlungæ biscops bot vj
mark ok iij mark aff hommidsmandh ok
iij mark aff ædelbithi. æn thæ samma hal
da skulæs thæ aat tha bøte hwar thæt
vj ora thæ til ædelbiti hafuer fult iij mark
Skidda iij mark aldæls fulta aff ædhwi ok
iij mark aff hollendzmandh. tha hafui
mughæ vall at qhua tha æth haas ædhwi
æræ / eller ædhwi vaart sæt for hommidz
mandh tha bøte hommidzman vj mark
hwar som æn gangh ok bryts æn aat
tha gongæ bøtin in til hommidzman
i biscops sakæ ... hommidzman

gonge j(n) til edzwit. Hwar som til tings
gonger ok sigx sik ed hafna gangit ok
helt ok wil thz ey winna som delabodh
ok edzwit tapar ogilt böti m(ar)k(er) iij agh
ee edzwits til. Ee edzwiti til tha böti
iij m(ar)k(er) edzwiti ok iij m(ar)k(er) hwndaman
ok gonge vnd(er) skipt hwat han skal
ell(er) ey. Bangar alle magi ok ...ar
...goera ell(er) skiptadh mædh thz ey ær
ladh j Ecclesia. Ithera ... ær ogildh. Som
sadhnin gito. thy taki Eclesia vi mark
Domer ... vp aff doma(n) ell(er) lag
mane ok twæggia bondi ok vil hwar
Ee vadha ell(er) domer standa ell(er) ratt
göra | Som kirkiana sömnas lyff ok
mana han ratth at gör(a) Vadi tha mote
doma(n) ell(er) taki skipt Vil han hwarke
göra vtan gangi i Eclesia sidan hafl ar
tap förbudit | gör han misso fall | böte
iij mark före ethz ok före awnat ok ledia
Ey vardher thz bot mær Tho at misso

sal ser sielf tha an han vær kirkio tha væ
saklös domin doma nagot faller ok mi
-ste sæpt / ok taker kirkia ther aff pinga
ok domin doma then sama mal sidan var
dan / ok annar fælder for samu mal tha
skal kirkia then sama sina pæninga aat
-ta som vardher dömder saklös ok gifua
han ludnigh for thy sæpt som aatstonder ok
taki sina pæninga atther aff them so dömis
fallin … domare böte iii mark for sino
domwillo iii mark biskope annat konunge ok
ena halfua hæradh so saklös vardher dömd
hafwer laghman sa dömpt tha böte vi
mark iiii biskope ena konunge ok i hd
vardher dömder saklös

Nw bryter klerker widher lekmanne hwad
saker ther helst ær tha agher lekman
kalla klerken for sin forman then ekki
ena dom hafwer Bryter lekman mot
klerke krawi ther a tinge lekmanne skal
ther svara antiquam … laghom … loga

botebin Byrta kirkia hion a annat
folk eller annat folk til them ... them agher vn-
di landzlag standa ok vnder konungx
dom ok lagmans skulu alla standa
Bessa om mand delir vid kirkio aghand
a hwat innd them hafst æn them agher til land
laga standa ok vnder konungx dom ok
lagmans atskilnad Alla stadz thz bis-
cop vil ey ratt göra agi thz böndr
vald at hafva sik for sina konungi
alla jorda delom ok all jorda ... fra
hwat them warder deliter eller ...
them agher til landzlaga standa

Alle agha i gudz fridi vara ok i the-
helgo kirkio fridi som gudz licoma
følghe ok them ... i flok ok forsamblan
ing hwar som them fridh bryter hwat
them ær i kirkio gardi eller vtan ... ær
sa gilt som them were ... i sielfwi kirkio
tha hwat ept sino bruto Alles som

anan hofna skradha sangr i tiinu f[ra] di oc
annar inkoma vitni tha xij mark so tha
bodhe skuldu nipna i samma sokn hwar
som fardhes til at taga godh heema Gudz
tha ar hol forbudit bote biscope iij mark
XXII Ower the maal ells opsthad egha
bodhe raadha mæþ kirkio oc kona
Warit wara frid om sancti andree dag om
ther nesta dagh wiij wardher dag thin ofra
eller om skenatorsdag til vpsala fandz
eh vandir eller tinlan sandir theta bote
xx mark kununge oc xx mark kirkioni
for fridbrutith Warit nagher frid om
offra madhomissa i sockenkirkio eller tha biscop
p vigher kirkio bote sammalund Alla thin
fridh som for ar saghder vara in om
aftansanges tidh om aftoni oc vth
annat daghe at gälle oc ogh bodhe mæþ
kirkio oc kunna oc raad Enn edzorne
brytz i kirkio eller i kirkiogardhe hwat
mæn hittas saat eller osaat i kirkio eller

kirkio garde eller i kirkio vægh sændi
eller ok thes inskoa oc at tymi før at
skildi hwar som man vaade ældom
ok aff kirkio eller kirkio gardi hwat
i gange man thet hælft oc vta tha
hafwi brut mot samme kirkio som tha
oc vti staddir Tha taki xxx mark før
thz brutid kirkia / oc xxx mark tina
tyngingh oc linis ok openbar skr
thingh openbar Tha rædi halfwi mz
kirkio oc tina / oc hafwi tym thi falla
vilia sellis tym sakir gifs Tha skripty
prestz brutin som før ær sakt / oc
alt aat eno by mark før bandzmaa
likth oc sin kost taki biskope om thz
skadha skal kirkio eller kirkio gaard thz
om manhelghdin oc skadh i kirkio
gaarde Tha bøte thz epter landzlagho
oc æ vi mark før bandzmaalit om
thz gøre i kirkio eller kirkiogarde ok

Vid thisse nypd nw oc coptola Skal
badh konungs lansmad oc biscops mæth
vaa̅ oc at annen the̅ at wnast Oc vaar
de halsne nypd skno oc tunga oc hal
sos tyd the folla vilia etc

Her begynnes kunnage balken
af k. Christoffers Lagbok.

Uetr vitri oc aff skelo oc go- primum
tom skilnadi kom hulket i
sik hafar vij biskops domi oc xij
lagmans domi

Konga i skilgi vtan en konungs oc en ij
konunges edra vat oc alli en bryggia
aella hu[ersu] lydno skyllogi ept[er] lagom

Af rikt oc konungs vtlandi oc in vt iij
vandi oc hver hat vrdas skal

Eda sem konungs skoda skal oc hver iiij
hat skal skoda

Eda so konungs skal taga aff lanshm v
oc almoga skulo konungi skoda

Erfiss gato oc konungs rida oc lans vi
mne hu[ersu] folka huar i landsago sin
ing sedd oc gifton

Hu[er] konungs vigias oc krunas vij

Hu[er] konungs ed rad sit taga oc ther eda viij

Konunge valsey

x c Taler nu a konungs ill hafs raad
x konungs vela gifto ganga ok hversu sinne
morgongiofu giefua
x c Hversu fridh sin skulu konunge nu gifto
ok vopns ok vopna sinna halla ok hversu
bonde ma fridh svanda
xi c Um tigi sa vopna sinna skulu skada ok
hversu hans skuldas skal
xii c Um fridhis ma vand ofta hversu hann skal
tha eruadne trana
xiii c Hversu fridhis mad ma vinda fridhs gorra
xiiii c Kra fridhis mesta onyast ok dyne
hversu tigi tha trana skulu
xv c Sam mad sik vinda eruadna tienist ill
vopna sinn hvat plikt hans bar ok hvat
forfal hans ordsaka
xvi c Um hans plikt som sinne med konungs
baner ok hversu hann ma sinna vilkt gora
xvii c Vand mad fangi i konungs tienst ok

mist hæfft oc hofuod sino

Thessa tiunista mæn swa hæfta i hosto xviij
dagh tiænist ælla i andrum motto

Hwar fridhs mas hæft for en vope- xix
na sin hwat hwat honum bør gøra

Hwar frels mannas barn mogho fræls- xx
nittia æpte fadhers dødh

Hwar frelses husfru mogho fræls nittia xxi
æpte bonda

Hwar ærchibiscopar biscopa riddare xxij
oc swena oc fogota agha til konungx
rida / oc om sæt thin mot bryta

Hwar hæradzhøfdinga skal til kunu xxiij
i landena hogga oc om them ombite

Um gæst koma skal til tollbotenæ en xxiiij
ækkom faa / oc om ha vil ey sit em-
bete oppe halda / oc bonder vilia ey
them lona

Hwar thre laghsoknas skulu so wagast xxv

ok röva thorpum husum eller bondom

xxvi C Vm volghiorna gora eller bardaghaskap hær

xxvii C Hwar som iord eller andra ok dela byghd af andrum mz walsværkum

xxviii C Hwar som walsværkande ær giffwer andrum ok noghor gör sik walzma

xxix C Janmaxs sak hwar som wil ok ... kia sik kalla tha swari ok för tha

xxx C Thet som forsklegha dömt wardher skal skulla tha iord mz ... eller skipa ... konunge thiænar ok saa som ... wardher dræpin

xxxi C Tyghs kopi skatakorth mæra en han ær salsadha wppa xxiii

xxxii C Ther ma ginunga a the som konunge hafwa tækit i sin skiötz mz breff

xxxiii C Ok the som læstas konunge dræpa eller thiænar hans dræpa hafwa ok thw han ma thaas skal xxiiii

xxxiiii C Hwar konunger skal hielpa them at rætta

som gildes af andrum radhswor

Swa(ra) thes som bidhiar i konu(n)gx partis XXXV

oc hwatz konunge partia de

Tolf kl(er)ker walghis i laghsagho hwar XXXVI

ii som aeru klerki fra kia ok ... folghia

thes thom sum bruka moth hanum bal

kanom ok om thera ... iiii

Hu walsgiaenga klerki radhas konunge XXXVII

ok konu(n)gx thom som till radhis fo

ru fellogia ther the tilf ok om thom

idrodhe noghal af thom walloghan wara

p^m ca^m

Sverikis rike ær aff hedne vld
samman komit aff swea land oc
gota swea kallas norda skogh oc gota
sunna skogh tilhøre ora gota i swerike
ostgota oc vestgota ꝯ finnes gota nampn i
flerom landom fast standande vta i swea
rike for thy at aff them vestre gota
nampn i annan land som sepla skogh Vast
rikit hafwer i sigh sex bispodome oc
ellowa lagmansdome vm landamærom
thet ytforsta ær ærchebispedomet i vpsa
la som hafwer i sigh et lagmansdome ofwer
alt opland Annat ær linkøpings bispedome
som hafwer i sigh tw lagmansdome ostgotland
oc oland Tridia ær skara bispedome som
hafwer i sigh tw lagmansdome Vestgotaland
oc Dalsland Fierde ær strengenes bis
copsdome som hafwer i sigh tw lagmans
dome sudermanaland oc nerike Ff
epti ær Vestarus bispedome som

haffdi i ffyre heradhe ok tolff laghmansdöme
som ok vestmanna ok dala Gillenda
Brictta an vexio bistopsdöme som haf
fde i ffyra heradhe laghmansdöme Bri
kenudh an dabo bistopsdöme fo haffd
i ffyra tolff laghmansdöme Åttasinna
ok ffemtaffinna — 2m cap
Haffu alt ffoghi ok ii konungx
ffina ell konung va uta in
ffad ok ffyna ok radda landh ok bor
gom ok vpsala ödelom ... gaffs
ok allom konungslikom ... Sy
saa ffina haffna ... draap ok da
vardt ok ... brot ... at
ffrotsi som lagh ok rätt ... at uilk
ta andelight ok verdzlight ffrælse ... ffina
...a ok gambla rät ok frælse
Ty ma konung ... forandra kro
nungx ... rät gör ther mot haffn
tha ther konungx vold ... kron ther ing

Kall

ffrith ok

Haffna ffina

rætta atthagha om thæ giter. Alle the thær i riki
thæs byggia oc boa agha thøm bydhna holla
bud thæs standa oc til tiænista vara hær i
gardh a landamæri landz at væria oc ey vænia
ng æpter uta ngh godhvilia thær til fagnoz

maiu

Nu ær til konungx ræt i swerikis konung
vilhandz oc ey arfdabandz. Ey thær ko-
nung mist hawa tiissom lekande at thær förda
laghmannen hwar aff laghsagho sinne stæmning
samtykkia alla thær i laghsagho boande oc
tolff mæn taga vitra oc snilla oc mz them
a nempdom daghi tinadagha til morasten oc
moratingx koma konung at vælia. Vpsala
rætt oc laghman aff vplandom hawa oc thi-
ng thøm nempde oc sa til konung vælia
~~[illegible]~~
næst hwar laghman æpter andro. Sudhmanna
østgota ølandz tiohæradz vesgota dina ke-
kie vestmanna oc finlandz thæsse agha tha
til ena oc konungxdome vælia landeom
at raadha riki stira lagh styrkia oc fridh

balkzen

Sidhan tha skal han dömis til vppsala oda
Swilken en aff inrikis födhdom ok helst
aff konunga sinnom om thz til ära hwilken
aff them som laghmanna röstom fik til wndom
vardh til konungs takin Skulu förnda
laghmen han til konungs doma

Nu a samma dag ok stad ag ko
nungr allom inrikis boandom
trygga eda sina ganga yffirst ärti
kla är At han skal elska gud ok thz
helga kirkia ok rätt hena styrkia
ok rätvisom allos konungsligo rätt vna
da ok allo slekthe almoga Annar ärti
kla är at han skal alla rettwisa ok sannind
styrkia elska ok göma / ok alla vranghwi
sa ok osannind ok alla orätt nidh tryck
ia bodhe mz rät ok konungsligo valde
sino Thridhi är at han skal trygger ok trow
var allom almogha sino at han skal nigh
fatigha ella rika fördärfua a liff ella

Fremsleston Lagmanom

IIII ar

lime. Vta ha sik laghlika forwnnin ok dom
der som lagh sigya ok rikisins ratte. Ey
skal han nagars godz fran thøm taka aff nagro
taga vta æpter laghom ok laghadomis som
for ær sakt. hwilkit at han skal sino
radz radhi. i sweriki rike sino styra ok
radha mz infødhom swenskom mannom
ok ey vtlænskom æpter thy som gamul lagh
ok rikisins rætter hafwa aa alla vægha æff
ey ma vtlænskir man i radh hans taghas Ey
hælsom thøm landom radha ok ey opsata ælla
eriom thøm j fiælo gamul krona godh ær inge
minno thøm aff sama swa valdh hwar thy
forst wndir krona kom. Swa minzti ær at
han ey æghi gyffwa hælos ok land mz ælzigo
ingidhom thy ok landamæris skila
æpter mæst ok snara: sa at ini aff thy
som forminzdis wardhe fori thy kronu
som æpter komber. thy at han æghi valdh
thy mz ratt ratlagha fori thy alder vod
skal konung dømi æfna dømi thøm

Gallzey

vnder Qwitt at konungx og lifstwa vid
vppsala ødha skriffwa gardh ok aarliga
laga vtskyld aff landom sino ok ingi
nyan tekinga ell daga a land ther hy
gia vtan ny sekia for skattom vphalt oky
vtlænske ok eptir ell hedhin vilia lad
hadh hærnia ell noghor vtlændz folke ther
mot konunge / ok konungx gæst ther ky
andro lekande vart ell ok konungx
skal skriwas ell ecke gatt sina ridha
ell barn ther som ell dott gifta ell
konungx torff vnd hebo som ell vppsala
ødha bygia j tolkom sakom skal biskop
ok laghman i laghsagho hwas ok ther aff
almogans tolf millan sin thagha hwat
hulp almoge skal gera konunge sino
Annar articl skal kirkio klerkom oll
tro riddarom ok swenom ok hvar ut
godz ok trenna hiona ok gardhu alt gamalt
fralsi skulgit ok privilegia hollo ostadhin
skriwa rætt hollo ok all gammol sædh

ok lagh styrkie som almoge hafwer meth gudhlika ok
samtykkio vidhertakit halda ok styrkia sva at
ängin ologhlig gange ofwer rätta lagh bondher at
ängin utländsker rätt draghe i rikit almoghanom
til skadha. ekke ny lagh päläggias almogha
nema thet ia ok gudhlika tilstädher. Ha skal ok al
mogha sinom alla frädha ok frälsa bondher thin
spaka som meth skäl ok meth laghom vil lefwa
sva for oförrätto ok waldom inlänsko som
fore utländskom bondher i aminnelse. Ha
fwa ok halda kirkio fridh tingx fridh ok
kuno fridh ok hemfridh. Allan fridh bäre ok
ofridh mistas ok förgange eptir ther som
konunger aa rättlikis til

v cap v N[u] es at konunger edh sin ganga a bok
ok helghadoma i hand sinne halda ok
swäria saa. Thetta bidher iak mik sva gudh hulla
bodhe til lif ok siäl sta maria ok sce e
ok all helghon ok helghadoma som iak aa
haldher at iak skal alla optalda ok fornamda
rättickas halda ok styrkia epter kronunne
ok biskopa samtykkio nu äre ath konungx

ophaldum hand sinum gudi ok almogha
sinu a tyrggia tro lofwa ok thy at
holla vidher alla almogha thy vngha ok
gamblan ofoddan som foddan ¶ Vidh o
kendan som kendan vidh frallwandh so
vfallwandhe som konungh ok hordhe ok i
nygo beryto vta hulder Denia mz allo gadha
ok sterkia mz konungsliko rætte sino
Landz rætte sinu mz konungx varo
ok allom almogha hans ¶ Tha tha ok saa
aff laghmans ok landzmans vald
ok til konungx domer ok hafwer inda
gangit som fore ær sakt ¶ Tha ær tha lagh
lighet konungx ofwer alt rikit ¶ Enda ma
han lan gifwa ¶ Rike sino fora ok allo
thy som for ær sakt ¶ til i rike sino
aff gudi högsta dom hafwa ofwer alla do
man ok sa almoghans konmaal æpter lagho
eller vtleita skella somengh hora hwat tha
haller vil

Raghn laghman i vplande ok hwar
aff laghsaghu sine ok all almoge

ang tighni vilbiandi tha konungx tage är
ssa eda gonga i försti attick at aller almo
ge i sverike boande skal tha fför konunge ha
fna vald hans ok alla konungsliga rätt
styrkia Annat at vi skulom hono vita
lydna halda ok bud hans fulkompna i
alli tyy skäligt är bodi fför gudi ok
mannom hono at binda ok oss at göra Allo
rätt haldno hans ok vaaldom Thridia at
vi ägom hono tighni vat ok hulli tiänste
me samliga i Cristo til landavärdz husi
ok land mz hanum at väria ffierdi at
almoge som aff alder hafdhe vat ok än
än skal skyllogh vara ok skal alla aarliga
laga utskyldir sina konunge sinom gifna ok
utgöra mz godvilia utan alla tildrägho
hans at styrkia ok föra epter konungx vilia
ok fulfölia tegn rätt Ffemta skal loghman i
ath ok all almoge Eda thessa sweria
a bok ok helgadoma tha ath loghmadher
hand sina uphalda bidiande sik ok allo

almugans skal hans hulla bodi til lifs oc
sial oc aptr ma[illegible] konungs oc all
hirdar oc hirdsdoma þui ha aa halda
at þui skulu alla opinbera [illegible] vid ko-
nungs sem halda oc [illegible] ept biskupa kru-
nu oc sanktu [illegible] oc nu [illegible]
honorum [illegible] oc konungi sino a [illegible]
tio lofeda vid þui holla oc nu [illegible]
dom oc trulofna sem lagma oc alm
[illegible] oc lofnad konungi sino
binds bodi [illegible] oc [illegible] afaddi sem
foddir oc [illegible] sem [illegible]
[illegible] oc [illegible] oc to lofeda

Nv skal konungs [illegible] gatu [illegible]
oc landz manna [illegible] oc
[illegible] þui ha [illegible] oc [illegible]
oc [illegible] tuisso sem [illegible]
oc konungs i landi oc logsogo [illegible]
lofeda oc [illegible] at ha skal [illegible] alla [illegible]
sina holla sem ha [illegible] vid [illegible]

tha ska siälft til konungx tekio aptir thy almogin
konunge loffua thz samma halda som ther i opsa
la svoro. Alz ogh konungx rathsfulle om la
dt sit rida. Tha agha ther i vplandi lagsagu
dra fölia hanom oc lagsagu thera oc til strä
gnäss. ther agh södirmä vidh taka oc hanom
mz skal oc gislom möta oc fölia hanom
til skrimellena. ther skulu östgöta hanom mz
gislom sinom möta oc fölia hanom genom land
sit oc til midha skogh aa holavidh. ther
skulu smalendiga hanom möta oc fölia hanom
til junabäk. ther agha hanom västgöta möta
mz gridh oc gislom sinom oc hanom fölia til
ronnodabodha. ther agha hanom Närikia möta
oc fölia hanom genom land sit oc til oppunga
bro. ther skulu hanom västmä möta mz gridh
oc gridh oc fölia hanom til östensbro. ther
skulu vplendinga hanom möta oc fölia hanom
til vpsala. Tha är ther konungx loghligha til
landz oc riki komin oc alle rätte sina
vidher haffua. Konom lagh sira oc mz edom

oc ordom landom oc landzmanno skulo
gøra alt thz hwad them oc thera hôfd ogagot
NV tha konungh wil thz oc hâ i cop viij
salom wigias oc kronas tha skal oc
ammanstadz i rikesino epter swa oc sal
lom sino oc tha aff ærkebiscopi sik
3 wighet skal hafwa thz
NV tha konungh wald ær tha oc hâ viiij
sik raad taka oc walha aff fôrst ærke
thebiscop oc swa lydbiscopa sa manga aff
them hôfd fallit ok aff them som i hans rike
ær oc adra thiænere som hôfd ära nyttugh
tolff agha i konunghs radi wara aff ridd
darom oc swenom oc ey fleri æn for mædhi
agha thæ swera fôrst skulu thæ swæria gudh
oc helghadoma som the a halla at the skulu
lu konunghi rada thz som the vitha for
gudhi at hôfd oc lande hans nyttugt oc
ganganlight ok thz ey lata fôr wild skul
frendsæmis maghsæmis ælla wenskap kunnat
at the skulo thz sweria tel rikesens rang

ing alla sinni makt at han ængin holla thz
edha som han hafuer ridhiena swurit ok almo
ghe skulu hanom thz sama vel at holla ok sik
sialfum detta Edha ok thz skulu alt thz lan
bygt holla som konungx vil tönlikt hafua
ok hwariom oppinbaart thz hanom ællar hans
rike ma skadha aff koma

x Hwan som taler a konung ællar konungx
radh en ællar flere thz a hwat thing
ællar ara ok hafuer thz ey fulkomma vit
haar hui sa sigx radhi ami som thz haudhe
vaardhi halsfanger taler han annan sinne
lyghe orth som ey oppa han ællar ære bott
sæl mæn ællar liggi i konungx haldhilsom
en manad ok ate vatn ok brod

xi Nu vil konunger a gifto ganga ok
husfru sina morghongafwa gifua
thz morghongafwo ok giftebas en
samtikkia ok raadi hans bodhi biskopa
ok riddara ok swena thz i hans radhi
ara ok ey annars landz æn mykin

hon skal vaᵗ Er ef konungr gefr til festi
gifua vtad gifni aff londom ok gardo
edr samnyrkio en raad tekr Er ef tekr
mangiafua lang standa en i sinu liff
daga Er kona lifir daga ok hon vid
konunga ganga Ok en tek sa at dreng
vil a gifta ma til rikinga fær ok
i giftingo blifua mz sinni sætto ha
ma tekr konungr sem ut hafa
lofa gifua tek sem radz samnyrkio
hua ngift tekr vaᵗ skal hafa mgi vel
tek morgingiafua aff hennar taka med
dad ha giffst en er i landinu blifua
Vtan tekr sinn mz aff Baaro kunnga
ok fullom skattom at ha sem skal i
mot giftinga i tekr sem ma koma i
kona til skada Ella hafa ha sc giort
morgingiafua ok lofa er allra xxiii

Tekr um lkondo aga fraths ma ko
mgi kona huilkin ma fralt
vel hafua sat gerd hvat ha er

konunge

Nu sk konungx walda taghe tha skal hafwa
xl nättahelgh bädh oc ey vm thet til össa
sadhe oppenbarom brefwm oc fult wapn baa
dhe a färdh oc heima inna konunga tyngo
thy som godh ma ma the ingin vadha skal
ottande dagh äpt the pande dagh skal vap
na them hallas i vppsalom aff alla vpsala
biscopsdöme j västraaros aff västraaros bis
copsdöme j strengenäs aff södhermanna
lande j örabro aff närike j lynköping
aff östgötalande j kynd tilloff j vidboske
eketa wist j gränna wisingxö j kalmarna
aff kalmarna landzkrete aff ölandi j värendom
aff tio häradh j fålkaby aff badhum hallam
j lemm nädh aff skadha j skara aff väs
götalandi aff dal j tingwalles aff wärm
landi j abo aff alla finlandi skal thet
sa wära at nogh aff bondom ther ma
wanda tha skal tha sändha inna tyna
dage badhi dag hälgh oc ing wapn baa
at thy som wapnin thera skulu skodha a
konungx wägna skuldi badhi madhom oc

fraugd hood holst oc vapn sa at ha ma tyl
frelse com holda som sek er sett Alle
skulu sielff mn til vapn sin koma huat
ha er nødder til skeban sielfuer sin vapna
hafua oc sielfuer a sina orse sitia oc
hafua badi vapn oc holst som fer er sett

Vapna sin skulu skoda a konunge xiij ca
vigna i huars ser da stad oc tima
som konunge eller radgifue sendebod sinno ty tel
sat hafui dor oc mogh off tyme / tha sett
lammaa i hoo stad / thi skulu skoda at
all thi stelte holdes som sek er sergd ty
skulo thi oc skatta oc go(nu) so thi vilia
hafua vinskap aff konunge oc thi hed
ner vogga oc mygo manni skadha hogg
til ~~ty~~ laago at thi set annars lldundo
hafua om sett er at vapn(hom)skaco til bate
en vir

Vin frelsemna gamal er oc oska xiiij
sa at ha vil sama sielfuer timst af
holda / tha skal ha sielfuer til vapn sin
koma so tyme so hona skulu skoda a
konunges vapna / mz holst oc vapno som ty

til thes oc tiu som fall oc hafwi en manadh ok
sex som fore tha skal tiana tha skulu thre
som vapn sin fore standa stedda hans fall
oc en thre manne som for tha skal tiana
en vittom til ... thinge alla oc fra oc
thre manne vid tha rikas som fore tha tia
man tha taki ana i thes stadh samma skal
Bay som fra thre oc saa va at nogh tiensti ma
off alla thes ... varfore en oc hafwi
en som alla fore som tiana ... oc ena
en ... som ... tha ma sa
... villa thes tiensta en ... oc thre
i mellan oc en ... tha skal en thera
a vapna sin ... hwart aar pa synsa
... vapna som fore en sagt
xv Nu kan thre sa vara at nogh skipma vil
... frelse ganga tha ma han thre
en gora vta thra vapna sin hafe tha
skulo thre ... ... vita hans
... fall oc ... ... han ...
frelse ... oc sa en off frelse vta oc ...
xvi Nu en ... frelsman en en ... thre
... oc ... oc sin ... magh

som haws dött ok || tha ma engin aff them so
them är biskt fallin til tiunst ogilda reg
hafft ok vapno som fö är saft ok sik
them alla sa lenge them sonna äro oy dist
ok döde. Bä brot them skrikas at tha
maga them ey sonna blifwa til thes at the
vndirma sik vazin vta tiam hwar sik
sik som vnd skrifas

R vom thz är saa at nagh dyrfe sik xvii
vnda lova vnda enama tiunst
tha abindz til ritiskind vom ill aff vopn
som vta sam forfall som äre tyssen
ok nagh armak. At tha ambikna vt retre thesso äro
är tha ho abindz ell i sotta somy ok thz laghsa forf
ny gardom manne profuis at sa är / yebo
som saa gör ok ey sina ordsoka wid mot
som satt är ha ok ey mista sialfs sin
so ha hafn hoft ok thz allok at saa
vta ha milot sonder konungx nad bot
thz til xl marc

R komi nagh vnda konungx bonda tha xviii
tid ma til fienda draga ell fro
konungx embitzma hos hebro so

saa gör hanum förgiort bodhe liff oc godz vtan
han fa tess a konungs nadom at han ma liff
sit lösa Komi han sa at han oc fongin var
ok aff hollzdmanni konungs / hanum aldre sy
sidhen aat vtan han nicot sordet konunges nad
gefin konungs ma Kuel at han sa gör oc
sin meckan thiggie til som manna meth
aff skamme / oc laadi halfsin meth sinar

xix H Aerd noch ma fonge i konungs tien
lifva tienist tha aa konungs han
lösa oc hest oc vapn hans aatergalda oc
han skadalösan gör / ska tess oc skoa var
at noch fuellt nar dre fördanfellaar suma
tess han vtdrog i nefnins tienist oc aat
annad sit hem tha ag konungs tien hest
aatergalda tha ag tien hest vp ambodh
daar konungs marskalke og han lifver
ell vita tess ingh skadom at han sa godan
hest miste / Eder han annad kosta og ucb
ela sokt tha kodpi anna i hans stad til
vidersmes tienist

xx H vi Senda tienista nie hafva tien för

Dør seba maddher thee at i theres hosbonda tienist
tha agher hosbonde then holft sielffwan sinom
aatergalda som han mist eller forderffwades
fore honom vm han sende hon i orlogh eller i
andra sina tienist eller warff oc vanmand
Oc then holft som hosbonde betala skal
bör sielffwens vpantwarda hosbondans
om hoffwm liffwande oc Bewari sielff som
at han ey forgiffwes aff hwas forsumilsom

Dör sielff man oc swina thz vopna
swa hde oc swina thz mz liffwa
warit oc fullo skallo thz hafna sit oc
willia at thz dö do tha agha ther honum
otta vikna dagh giffna sa gada holft frid
pa som för oc sidhen oc oppo then dagha
hon oc giffna honom för thes forda mæ
oc vid thaa sohlde for konunge / om sa gøre
tha agher han sin vopn at tii thaa vopn sum
hafde om han wærit sielff willia

HAffwer wadhar eller skada som epter ske
en eller fleer han skal sit gang skadha
hoffna tiil at han ey aana oc bedha

skal han til annar a hans vegna i rettisins tienist
ok tiana for thet godz til göra skat ok skuld
som bonde en han tienist ey formar oppinbar
la hafwer vnder til skilia dotter eptir thet tha
agher han samma frelse nyta

xxiii Hwilkin man som the husbonde atte som
frelss tiente i the daga ok the barn
som ey aro til laga aara komin hawa frelse
innan oskaddom allom almoghans ratt ingh
saa skal at sa lenge hon enkia sitir tha skal
hon frelse vara ok hawa for alla tienist alt til
then dagh hon a annat giftamal gangir effter
hon frelss man tha frelse hon hennes godz
ingh sina effter hon bonda ratt skat ok skuld
som bonde hafwer vnder til skilia dott eptir
thet tha agher hon samma frelse nyta hawir hon
sa at ankia til romer fore konunx laghe
hafwir forgiort thet frelse neth oc scoft

xxiiii Ærkibiscop ok andra ophe land til skot
vndir ingh sol hafwa hwar biscop ingh
xxx hesta konungx embitzmanna ingh xxx hest
som radda ok skipa i konungx raad

mz tolf skipum ok ·x· mnr riddara vtan
konungs raad mz otta skipa ok ·x· mnr
Abalna riddara videlicet mz vi skipa ok
·x· mnr Allirne ane sed sem mz iii skipo
ok ·x· mnr vta tegr i Asend skipum
lendum oqu þeir til konungs nidall gaa so
mz sik ... bóti vel ... ok tegr var ko
nungs ... amen

Noyja taccum aalmonna vijr var
seboat andra ... oppa ... milande
... ok ... ok stoto
byrom rattan ... vita tacc... var
vaysonandi ... mat ok halpa sed saha
pus lana tegr sem ... mz gacbilia
... i ...
at bondale sal ... vitfinita ... alle ...
... van i ... koppand sem vassam
... mono ... saha mat ok ol halpa
sed ok alla tegr torft ... ... kop
stad tegr ... ok ... bott borganna
ba i tegr stad ... tegr vel ... ... man
raadina ... ok vid tegr konungs
en sok ... dilty ... kopna ... bod

C v

Salia fore xii öre / gamalt faar fore iiii örtugh
Vllat stakk oc smör fore iii penninga sielbiskra
Thre hwilft fore til enna mat iiii penninga stra
brödh oc öl ept ty som ty vitta torghdagh
galdh i nesta köpstadh Haffa konungx skal siäl
pas aff tollenom iii penninga thära sooma ära
i nesta köpstadh Salia en bonde oc thyggi-
lama som vel ora sakt böte iii mark enna
konunginom enna thridiungh hofdingianom oc enna
malsäghandanom

xxvi Rakanna wilsti sa mykit til tollenom at ty
en ällar sua thaa wisse tollenna hwat
til nesta by a ty thi ... sa fore
sina penninga Vil en tollenom en sit umbiti
uppa holla böte thaa haa iii mark til tradskifte
sa opta ha ty sekthen oc athaaco

xxvi Hwa som wolgifft pa bonda eller ta
Wolgiftning tolle oc i samma gifftning tagh aff
thim mot thäm vilia oc thisso voro
loghom oc himsfred öl mat konungx eller saa
fodh eller annat hwat thet än varder ha bon
aa tekin eller profwat til haa mz fullo
skadom / tha agh konungx om ha i stadde än

Nu ær aff hon taga hing sledh sa høgom so lagom
konung ombitzman oc sogote ty tolkat ær
oc gad tolka walsindzes mn sanga oc
konungs hittelsom gorna tha mz almogans
hielp om ho er dillies pa ær laga ting
sunni tha skalin the til tinges sokias oc
laga wallum oc tungga stad oc thy dome
skolu tha lagman ell hæradzhøfdingi
brudfasta oc sinni tingh goradz nefnd
oc ransaka om the æru skelom witne ær
the witne dome tha lagman ell hæradzhøff
dinge ther vnder skiæl om the æn i mæ
bty ell mere oc konungi nokot botom vid
ær the vnder om i mæt böte tha tolffgil
la ransbot oc the the æn at so i ..
skulo varas the va saklöse oc the som
saklösa giorde ell oppa laghlika bote ..
til twäskipt Nu komma the vnda oc vaa
.. .. tha .. malsægandi so sakar
ell a tingisen konungx ell tynæ hæradz
høfd tha oc konungx ell tynæ hæradz høfd
.. a vpp ell lasting vthita oc konungi

ræt skipa som sakt ær ok ællæ thy ey giællit varder
for en gørt aff gardi swa thy ok ræfsat
bæ ey tappat ok medfølgadi a bolz standi
til samma ræt som for en sakt

xxvij N[u] sera sa ske at thæm som for sæt vil sik
vala hæm at sin ok thy so valgisti
ningh gora drapa sanga ska blodokti til
gora blanat uppa tha til folk haas alli
haas gaard fosthaadd ok yffongaas thy a skta
sinnig minska liff for liff Tha magi so a thm
boda hin til thing a laggdo yffangaas ha ey
afftra ganig konni fidag fyri konung til
thm haas deny hafud ok hæfni sidan holff
manada dag bota for sam blodokti til
blanat alli bæt thy nod dok opt alt thy
tij sango a tomlande aff bondalande til gors
kræft til quanlom haas gort aff gardi
for thy tha sæk ey alla sannindagor ok gor
tha annan tima for thy samma drap blo
dokti til blanat varder laglighat til konunge
standi samma ræt for ok sagde thy at ha
badh ey hingapnaas ept brutlikgha pinoga

fore vistningh sina ellighar oc allmaal ogh ta
deme hosbondi gifft barn oc hion i
bonda fore oc loghom wän thiä thee oc gifftad

Hvar som tagher mz valdz vthom aff
tipti i bonde hws hwe iord kop
ell hwatim ellr ell mz mangh bonda at
gör orät ga fore han oc vil hanna
ell lösa penningha gelde aat skadan oc
a xl mark tel treskifte ccc

Hvar som gifs malsäghandi rät
fore sik hans forvart sin
rät wnd thy sokia oc tym som
malsäghandi rät tym swara hua
tee aff loghom ell penninghom thing
malsäghanda fore annare ell ell sek
lita som lagh sæghia hwar tha vor bot
iij mark til treskipti ok dele ap alla skra
der som ha ty i tagh aaa

Hvar omsith ma ell kona yör skip
te ell köpa a iord mz tym som a
skaatskyllogo iordo baandi aar aff ccc

varliga som lagh sagha eller thingh lönlika taker
amellom mz thera forfallom at hwart thet
skal sit agha draga skellikha in til sik
konunge ængiald hebon takit och thet ok
fullir konungx tingsins hwart eptir the så tak
ok wærin til hwilken mz takko oppeborligha
varder ængh fullo skalo ok lagsaghom til eendum
skiande tingsins rætt ok thy skal ok ællagi
gildi aat konungi alla ænlagha vtskylder aff
aarin hebolo som lagh sagha ok bota iollina
konungx insæt Sva so skalsi wudma ok i
fælaas ok i skatt logmans om ey holdis aff
henne thenist oppe som lagh sagha Ea ma

Skattaiord ær i skipi

ok skattaiord sitiande ok aldrar i skalsi tha
skalsmanna eller hema ok skattabonda aff
hiagi ok bondi eller bonda som ma sæti i
skalsi koma som sitit ar salt konungi
bondi hæsthi ladh kopa wiæ skattaiord

Kopt skattaiord

vndi sik om ha ok sidhen sulsolda ok be
sitiandi oppo hwilkin tap ok at ormaina
lingoldh thy aff ingskad bota kost aat.
skada ok aa sol anna konunge insæt

Hvar som forgiordh athe eder sokonungs ccci
i sin stad haffui taghit nu firmo ypi
no tekni vardh tha fange ok nu fullo
skalom ok vitno laghlegha til vinne tha
sin forgiort badi liff ok lossora ok
taghi hitt arffe vard haff aff lossora taghi
malsoyande ... ok konungs tua lutti

Hvilker som bryt konungs dom tha er cccvi
konungr haffui gifuit til haff en
betrina ok haffui dom taket a bo
ti xl mark konungs enfor ... xl
mark skulu ... vs xij manna aff
tagin so bruttigen ok yffirgift aff lossoro
haffs vatthna en tag til tha mialt vard
tha pa at fund ok skulle nu haff haffui
mast tagi vard aatlossa fund nat ok ... aar
som tho staar ... ok .. vettna bodi for so
lidhi malsoyande ok ... tha ba
for allom sa aff nu som nu ... i ...
lom tha nuitz ... malsoyandeno
sin sulli sotty ok sull konungs sotiff so
... konungs ... aff ... ok la
... pleo

xxxiiij Nv kombir nokor for konungh so tiltt hafwer a
rana om wald oc ok ey ha til swarar so
kraffde til tha aff konungh then afdradhe ok
in aller tilba soktia i thy landzskapina So ha
bor i som oskaffde oc for ino aller tilbiudhi skal
then som oskiffde oafsagande no wilt gora aa
then dagh som konunger satti lagha ting sino ther
aller skal han lata mota sit atta tiltt oc witha
sik thol hafua forbrutit eptir landzlagom

xxxv Hwar som bonsa i konungx raekom hwar
ther bihft ok hafwer forgiort lift oc ar
borgom sino oc a ol [illegible] skipe ther
til bardagha mepd om ha ey wid skilla [illegible]
wardher tagin oc wid konungx insaet konungx
wardhe ok konungx insegla [illegible] som
ok vpsala aedhi oc andra tolkid

xxxvj Nv ska nogot brytas mot konunge af them
som i konungx balkinom star tha agha
tolff mæn til skipadhe i hwario laghsaghu sami
lanti walde oc til nepde af konunge oc lan
dzmanno the skulu alle asst oc wilia hafua
vp at leta oc oppenbara hwari sino land
skapi som them wardher skipat at retta oc

baltzen

at thz alla som almoghen astunda mot thessom
rät ok skulla thenna ord skodha a gud ok hel
ghadoma ok thz warder the hudd ok skriva sa
vi bedhom oss sa gudh til hielpa ok haf hel
ghadoma som vi a holdom At vi skulum
inghe them sakta gora, som sakaldo ok ok
nyghe sakalosa gora som saka ok epter thz
samwiti ok skalte som gudh hafuer oss gifuit
ok ey lata thz fore sundsomnis magsa
ruo roladi skul all magh wrld ok skil
som vi oss sielfue alli sammagode antiloen
ok thz fore them pyha j thesso bok obrei
liga holda skula vara samma sor wak
Sa hielpe oss gud ok helghadoma so vi a holdo
Sine thesse xiij art vij aff them vatia wa
der kunungxdomi meth sogadi wardh hin
thz sakta ather sakta wardi kunungx rosst
epter hand halo liff til gardh ok pyngha ko
nidge ok hoghadi epter thz so badi akt til
Alla wolsinga dgh konar epter thz so
ok ordt gora a nesso helghaday fo
sakamanonor ok magghinis ok sa aa

sæxta tingi lagh til hæradz ting tha i bort allir
quista sa vi hallom fore konungx sielfsfoa til
tyma hans dom hafui ept tyt so ... vari
giord ... ey tha ... ok ... tha ok tyma
kalla om vokshnga til vdgs ... ok
oghld tyma ok som ... komi til ...
... tyma xij ok sva tyma ok hafui fiorta
... vil sva ey til ... komba tha
... tha ept brevum ... ok ... ...
... tha ept tyt tha hafui brutit ... ok
tyma som ... til ... vare aff ...
... ... hafua mot ... ... aff
... ...
til ... ok ... tyt ... ...
ok ... ... til ... ... til tyma
... ... tyma ... ok ... ...
... sa ... i ... stad ... at tyt
... ok ... ...

xxxviii Hvar som ey hallir konungx dom tha skal
konungx nempd sannan thing til hans ok
... aff han konungx dombrut ok ...
som ... som ... ok dombd ept
tyt som ... ok ... ... ey all konungx

ballzen

nidher komit thza skula at mista thee
aff thinne krona tit tha bon ok tha
skoa andra goda mennisko fore aff thy
bokadhe tha bori i Gha at nidher fore ok
full thy at mista fore ... ok komingx
nidher for oskicadhe fit ok kost thy ...
ang aff alla dombreclo som komit
ar at hafua Gom for ok fore

Her begynnes gifftamal balken

X

x ¶ Vm thy hafna mot sama ligat tha agh
ho henne morgagafwor giffwa

xi ¶ Ulls om morgagafwa hurw ho skal giffwas

xii ¶ Hwilko lcondo kona ma morgagafwu forbryta

xiii ¶ Ulls om heimfylgd gifes som ell dott

xiiii ¶ Ulls dels om heimfylgd thz so goff oc hin

xv ¶ Ulls darlis heimfylgd thz so goff / so tog

xvi ¶ Vm bondi doir fra kona sinne tha barna
gotz skal foras

xvii ¶ Vm kona aria tinna gifte hurw barna gotz
skal skiptas

xviii ¶ Ulls vm bodas barna gotz skal skiptas
tha ha a andra gifta gan

xix ¶ En plus skulla ora mz bondans ok enn

xx ¶ Ulls hurw bondi ma hustru sina vid dott skrifta

xxi ¶ Vm barna malsma vi fadr ok modr doda ä

xxii ¶ Vm thad ok tel falle at malsma so skilapt ok
xxiii doir bondi vid barn ok hustru sen sit hof
nadi vorf

Um bryllops kost baarn til fyrstono i mel
lom huru thz skal aat gieldas ccm

Vill man sik kono bidia tha skal primum cam
han gifta man ok skyllasta frend
hennar gifta ok bondin hennar boa ꝛ fader
hennar giftoman dotter hennar ær ey han til tha
aller samfædrær hennar ær ey han til tha ær
halfbroder a fadærni hennar ær ey han til tha
ær halfbroder a modærni ær ey han til thæs
fadurfader ær ey han til tha ær modurfader ær
ey han til tha ær fadurbroder ær ey han til tha
ær modurbroder ær ey han til tha ær thæn som
næst skyldir ær oppo fadærni ællær modærni frænd
thæn bodi i umpnæd skylli ꝛ tha ær thæn næmbdir
a fadærni ok ey a modærni ꝛ ær madher
ok ey kona ꝛ tha nyt modher radi om
sin husru

Nu vil man kono sina thæ skal gifto
man hænnæ vitæ ꝛ fyra vitni
tvæ a mans vægna ok tvæ a kunna vægna
ok tha ær thz laghgipt soft ꝛ ffæst nogh

man

Giftha maall

i Nv ees man skal sielfwm bidhia oc hwa hanom giftoma skal vara

ii Num vilket sidhu fastoes gaf hwad so kona vtgifu vta rætt malsman oc thri so tiba sitir sat hwad so kronus lagh i fsto

iii Oc om barn aflas i fsto til lonskulage

iiii Vm mo takr man mot fadhr vilia ell modhr ell thera mo lodhan hwad sak

v Vm man fastir sielfwm oc vil hionalagh byrgia oc nekas hanom

vi Vm hwad ordh oc ræt giftomal oc kona vgifna om nogh ræn fastir sielfwm mas

vii Vm brud dor for en hon kombr i bo bodhas

viii Hwr ladh brudhgumin ok forninga fora brud sine oc om bryllops skilnadh

ix Vm huilka lemdo man oc bryllop gor til skra gange ol ell vtskyldo ol tha han skal iordas Aflfwr til forsamnaso ol hwar noghra mn skal bidhia

Require alia que sequuntur in folio precedenti

ma Ætt gifter annar en rætter malsma som
fore ær sakt bøte xl mark kononge malsa
gande ok hæradhe ell viti løff aff retto gif
tomanne mz xii bolfasta manna edhe ell
dyly mz samma manna edhe at han thet ey gordhe
Nu ær han som faster tillbern manna ena kallom
bøte xl mark ok then som hona sidhan
tagher bøte iii mark biskope ell dyly mz siex
manna edhe at han ey visste at ho fast vart [illegible]
Nu sidhan ho fast ær laghlika tha skal sok
na spyria thy som ho bor lysa iii sonadagha
fore giftarmale Nu ær sidhan ma tha hona sok
lös vigia hafdha nu hona fistinna för
en vighsl kombir bøte biskope iii mark Afla
the barn samman i festningh tha ærwe the barn
ok allum barn Afla ma barn i løns
kæ lægre ok taka sidhan the ællum til lagh gif
ta gifter tha taka the barn arff som adhel
krona barn taka tha han bælzadhe kronana
tha bærnadhe han ok barnith Nu skal bis
kop festningh at tha bøte then biskope iii mark

som sielfradhe vold oc hafui forgiort særing
sina Volda ther ther bodin hafui huart thera
forgiort hulfua særing oc bote bodin biskope

m ca 7 Hwilken mø ma taka moti [illegible]
fadhers vilia æller modhers huat ho taker ha
tel laghgifta ma æller lønskalaghi hafui for
giort fadhur oc modhur oc mgo andra
arfue Vil fadher oc moder forlaata henne fore si
na tha taki ho fulla arfsbalotz Vtan ...
ther om huat ther var henne forlaatit æller ey tha
skulu the xij men vitha Hwilken som lokkar
oc loghar mø bort [illegible] ho mø af laghgifto
sama bote them the giordhe el [illegible] til [illegible]
ipti fadhers sæt oc tradi Vtan ha taka hona
til æcta Vaktha sot [illegible] hulfuo [illegible] til [illegible]
skipt [illegible] ho [illegible] oc mø bote them so
hafsfadhe xx mark taka ha hona til æcta va

m Nu hafuer man kona fast oc vil forlöe
hionalagh brygga tha skal ha gifto
manne sit vitha til sova fore them [illegible]
ha vil bryllop gora [illegible] ho hona forsal

lalös tha hafui vidher xl markir som thz ygher
ok hol aat koste eptir thz som godhe men hol
mæta, ella a hwars thera vægna. thz ok
lagha fornfal at ho fælles ok ællir noghot thz
qual i konone at thē maagha oc hwarlaghe
byggia mz gudz orlofwe ok kristnarna rætte
kra ho hona oc sōmaas tha far til tingx
ok taghi dom til at skilia sarnna frændir firra ok
taghi vt sitti kona sina ok dolnadher vip
ut firra hme a tingi som hanom folgia skul
lu at vitna thz thz gore vilia thē hol oc
folgia tha bote hwar thera iij marker til
skipty kra ha hona oc faa ygta ha dom
bryter vat fosfloff kono ok nogh skilnadh thz
i mellom aff thz ha vil hona taga ok kod
ther draap til faa i vat thz alt oppit thē
faa som hona vilia vadha vaadha thē anti
kna drosfme til faa som hona hofna vilia va
thz tilbaght som thenn gore ok hafthe fidha
thē kona logtakin ok oc raantakin

Nu bidher bonde giftarmal tha skal v cam
giftomaa hanom fasta kallum hoos

Giftthamal

gifta ok i hendir fæstia mz thesso ordom jak gifter
thik mina dottir til hedhers ok husfru til halfua
sæng til laas ok til nykla ok til thridia
pening i aughin ok aff a faan | løsøro ok til
alla them rætte som vplendis lagh sighia ok them
Erik konung gaff i nampn fadhers ok sons ok thes hel
gha anda amen J laghum varo gifte nu bondi
i adel word ok ther husfru ella adel wordha husfru
sinna ok ok hon i hans ætta i alla ændir
Nu ma fast ellar ingin maa loghlika gif
ta tha hafuir brudh edhzor tha skal bo
hans skiftas tagin in [illegible] fiærdhunga andra
fromy ok thridia hofadhi ok fromi aldri i
fra for in fiskimadhr bud for honom ellr
aafhe kona in fiskimadhr dodh ok
Nv hafuir brudgumin brud sina fangit
ok vil hona heemfora tha ær hon dødh
for in hon heemkomir til hans ellr i sæng
mz honom tha skal hennes lik aat til fa
dhers ellr arfwinga forats ok alt thet mz her
ne var gifuit aff fadhers gaardi ellr frænda
ok brudgumin taki aat fæstninga sina

thy som tha hanne fördhi Fadher oc brudhgumi
vari lagh sama vta brudh hafni fözningh sina
thy som tha hanne fördhi Vil aldra brudh sin
kome hel oc hilbrygda Tha skal hon
i sæng ganga mz bonda sino Tha thy
nat hafna sama ligat Tha ær tha
hina vrätt hualsina oc agh sakna oc sua
for hona Tha skal hanne morghaghafua

Ey ma brudhgumi fæ forning hafua
tha föra brudh sinne oc en gangar
sadhul oc besel kunni skapa oc hitto ok
ingen ma oc tha til mæn tilbinga yfadra
eller
brudhena æller hænna giftoma oc hanne
frändr ok
nista maga ey hanne fæ paa kladhi ny
gæra en fyra vta sa mogh tho föra
hafdhi Thon maga hanne sæt lopt vinnad
kenas kladhi maga thy hanne giffua ept
makt oc vilia sino Atta maga thy vart
Atta boda sidan som brylloppe kladhi skuly
bera oc nyondi brudhgumi oc myo sk
Vil brudh sin kladhi giffua tha skal tho
thyn klöstok æller kläno giffua oc ey ...

Kronom

vij

viij Hver ma so kost skal holda antigia bryl-
lop eller yangge ol utsida ol tha her
skal vigias sondag Eller eller fostinnæ
pa ol vara sla yoste bindas annen mynnad
ffortt en biskop ok tha tamtha ing ho
folgia ok tha annan konunga viij radda
ol aff vopni ok pp bondi pp[illegible]. kon-
ur nog obodin til nogro kornmoda hey-
tidom Er tæ radda i konungs rad boda
om giesta bod ol nær Radda vta konung rad pp nær
Radda modhæri pp nær A nægd eller pæ
vi nær bondi eller lagadin iij nær ok
ok lagadin bollom boda krop tæ ok
hof kon. ha skal atlboda aan koma
giada fortt fyri malsæigandi. Eidda fer
konungr En maga biskopa radda eller
skolla eller nog aff fordda fa bodin i
dagag flero hysa en sottlek i konungs
bollænna Engi ma binda biskop fra
pæt ok til annars ept lontom. i adhre
eller i utgiardi skal engi ofri fa ta ulo
ok sott tha ma ha flero pyro binda

baltken

thij han wille oc förmå

en ꝥ at sattet folk ept hans makt oc
vilia oc ey i andro höffdom Tha skal
konungx lönskona aatbarka oc tyghiä ba-
rotpenninga vptaka oc skifta them thy giffs
inte vp aff Ey aff konungx vapna oc
ey aff them so kosta haff Wnskona ma
obudhin koma loflika tolft maal
at cornadia oc lata them so bryt i
nogro thessom sakom Tha skal lönsk-
ona nepna xii bolfasta men aff them
haradhe som tha bo inni at venmalta ty-
ghta penninga aff lösöra haff so bryt
Tha som annar dom brot konungx rädhin
dh tha skulo gifton oc skipat oc bö-
te konunge xl mark oc thy giffuis inte
vp aff Gifft nogro skul at ha obu-
dhin kom oc ara thy thy vitni til bö-
te som sakt oc vaad tha ey thy til vu-
ne va saklöss kraun ney tit bröllop
oc all ärina kropt liggia samma plagha
vidher som fore ar sakt aa
Hvspröa bonde oc haffwer gift ara vF

oc tha hafna nat hanna i sängh hwat tha
oc tha hona rätte malsmana oc ogh sötia oc
skiptar for hona Tha skal han henne morgha
gafua gifua xiiii

Riddare gifui sine hustru til morghagha
fua xl marker lödogha sua wert oc
ey mer Swena gifui xx marker lödogha
sua wert oc ey mer Almenninga frals
man gifui ey mer än x marker lödogha bon
de bolfaster man iiii marker sua pänningar lösöre man
i mark pänninga Thissa morghagafua som
nu ära sagdhe magho gifuas hwat hälst
han vil i iord ällr lösörom mz saa skal
Afla thz barn mällan sin Tha ä thu
morghagafua thun barnomin fri mz
andre oc ey fore fadhurs ärfdha ey barn thz
i mällom tha hafui thz thz morghagafua
fore hindh lifui oc hafui hwarghe thz
arfua vald thz at gha hwarsom nu
nu gifuer än saat oc tha hafui thz in
gha makt sua domis thz aat arfuomen
thera hat dödh oc wt xl marker kommo än
saat Tolff män skulu wäria morghagafuo

cap xi abest ut et cap xii

va ok trættandi thæn som fyri sal ku-
na ok morghongæfua gifuas vta a rætto

~~Vedha kona hon gömt~~ / hund dagh xi

Dela man om hinsköld thæn so hona XIII cap:
(han sægher att hon)
vtgaf ok thæn som hona tagh bestar ho-
nne ny giftormalum tha hafuer hon vidh
ord vtgifua sa mykit som hon vil ok thij
manna edhe ok sua thæt gaff iak ok
ij manna ok thæt hafuer thæn fangit

(ny gifft vorto)
Nv hafuer hon fangit tha ok clandras xii XIV
thæt for honum ok kallas oy gifuit væ-
tha hafuer hon vidhord ny thij manna edhe
at thæt var honum mælt for fæstninga stæf-
na ok gifuit a gifto qualde ælla aff thæm
tolff aghu vitni bæra ok at i edhi standa

Nv bor kona ny bonda sino ok af- xiii XV
la barn samma dör bondi tha
hafuer modher vidhord at sitia for barna godhi
ny næsta frænda raadhi a mædhan hon
ogifft ær

Gangher kona a annan gifto ok barna xiiii XVI
hona fadhir ok innan ny hemi tha tale
thæt vndan skiptas tha skal hon först aff

af gifto taka þeir sinu tio besto mz allo tyg-
kona vta skifter ti til góz bolster linlaka hofdabolster
aklade ok ekinodade sin thie besto tyg ok
skaniza fiortel matal ok hufrmuddur ok
sida skipte i tuy bafi barn teboluti ok hus-
tading off loforom hafui mige vold giftar
i barna fadmi fra oen tyg ok vnda skipt
vta seitz vid iij mrk

XVII [G]Vt kona i frialls bo ok ath tyg barn sea
tha skal vnda skiptas modur thar
ok gifte alls kona i barna modum. tha — widr fot som feng ær fallt
bade ofi skipte tak bonde fyrst sinu sem fyr er sagt
hest sin tiu besta sadul ok vopn sin ok
klade til gonnd ok a skapad ok stebein — hvi bondi fæi lit
sida skipte i tve luti ok barn hafs ti-
mg. fra bonde eller hustru a fhr gifto go-
od vad log samlle

XVIII [R]An ef barna gods vnda skift vid
som fyr er sagt. sidan skal gifto
hinn mz bondanom ok konn hvat
tyr orde tala eller fhr olga alle halfst mz
bondad ok ge vid tyr gifto som annan

Balker

ok takri skipt gifto som gifto ok var hustro
ther gilt til sinna morghongafua a bondans
luti mz fullom [fullum ok] vitnom ept ther som hon var
gifin a attom hundradom .viii. swa at skel
pænninga aff allom sa fullikgha at hon gifnit
var takri thra alli innskt [siwa] ..iii. so aru .viii.
morghongafua var gifin i løsørom Var hon
gifin i iord tha hafui huar ther so gifnit
var ept sialff eller pænningha so hon [tali] skal ath [illegible]
tapto x hustr Ær swa gifto innan hustro
[illegible] hwat ther arlo taka [illegible] tha
[illegible] a hon iordinga vid alla thima takri ok
ther swo gifto som gifto so hon skal

Ær ther bonde ok hustro kopa samma
bode i iord ok løsørom [illegible] ther c29
i [illegible] arlo hafui hustro iordinga ok
bonde [illegible] aff ther kopina hustr sa
at [illegible] som kopa thra [illegible] i hustrunna
[illegible] iordinga ok [illegible] bondans [illegible]

Nv ma ey bonde hustro sinna iord xvii XIX
bortskifta hwat eller ther barn samma
hafua eller ey vtan mz hustrunna vilia

a slikt pa tre bättre

vilia oc ärffua henne ä skipta til bat ... til

XX Ca Nu är fader oc moder dodh radhi hwarie
tha then som skyllast är so som for är sakt
om giftamal for barns oc theira godze oc al
læggia barnagodz haffuer hwenda aldrigh wta
fader oc moder tha ägher hwart aar rekenskap
gora for nesta frændom. Nw haffuer iij mr

XXI Ca Nu vär then lited vitande aff gamal
vanfor eller barnadhna vid ... ma
som fore barna godze skal sea tha skulu
frender theira til tinges fara oc dom taka hitth
ther pant om tha ägher then fore radha som giet
oc ka oc vel vil aff frendom tha nest skyl
laston, fliggi til bonadh nogh

XXII Ca Dör bonde oc är ey barn epter skal
then til godz ärffuer vel skipta oc raa
sa qwinna hwist som fore sit sak är mz
barne oc byrd bonda met. Tha ägher the
godz sinnas oc i kompnadha hinnar fatial
oc raade hwist fodha hinne. Tha skal ho
sex maanadha dagh haffua. Kaenis tha aa

henne at hon haffuadhe ok tha skal henne aff
fyra manadha dagh laghadhs uppfödha them
barn innan tio manadha ok saa them eptir
dom tha taker them aff uppfödha them henne tha
ma the ey aff taka gäldhe sidhan huatki at
huat hon forgiort haffuer aff them gordhe Ulf
sagher hon sik mz barne vara haffua ok them
forsoro tha agher hon them vitha mz tolff
gia quinno vitne ok xij manadha skal
hon at ... gäldhe all koste giter hon ...
gongit vare sakloss firi kostinne ok tha ...
skils vidh dafnit

Nv vilia fadher eller modher brullop giöra at sone CXXIII CCI
sino eller dotter tha koste agher ey
til fulnadha gonga bas systrinne i bo ...
to samma gifft ok aff them eller ... tha
koste agher til fulnadha gonga ... mz
tvem mannom ey ... at kostin skil
mera tha ... gäldhe all ... botath
 ... war

pm cam Nu hu barn ok barnabarn skulu
arfua u fad ok mod ahra dod

2m Nu hu frændr skal arftakas med
son fad ok mod systkina barn tho dod

3m Dalis vid brygt arf ok bak arf ok huat
brygt arf skal heita

iiij Um tig barns arf sem fæd sua dod var
fad ok mod quikt

v Um kona voll fore fra bonda ok faa sida barn

vi Um arf i sialfs missalda sakio

vij Um barns arf sem biltog ma aftar utlags
ok aftar dok om rüsthofda

viij Um frændskulla ok samskulla arff

ix Um bonde doir fore en arf viti sitr hofna
di var Ulla tara arfua bondans arf ok
talas sida at ho hofnadi oh / ok bafua
bondans drapa hona

x Nu so systrune saima i bo ok skipto hu tyt i
amillom skal skiftas

balken ii

Huru syskene skulu arff thera skifta xi
Vm nokor thera sagher sik hit vara vart xii
Vm nokor ær skyllader æn thera so arff taghit hafwer xiii
Vm manni gifs skul for loghom xiiii
Huru ffrillebarn skal arff aadh oc om barn dör
mellan amia qwa thy skal arff fasta xv
Huru ffrillabarn skal arffua oc arffwas xvi
Om arffua horbarn ella adhrins tokkia xvii
Clandras thy som arft oc skipt ær xviii
Huru dödz mans geld aigha geldas xix
Vm dana arff oc inlandz mans arff
thy ey koma arfunga innan nat oc aar xx

j iij Dør bondi æller husfrø oc lifua barn ep-
ti. Son æller dottir. Taki son tvæbyti
oc dottir tridiung. Æn taki swa sona
barn æpter fadhur sin som son. oc swa dottir barn
som dottir. Æn tha at wærit lifuer oc sitti

ij Nw æra ey barn æller barnabarn til lengre
Tha ær fadhir oc modhir. Taki fadhir tvæbi-
lyti oc modhir tridiung. Ærffs ey tæpt til. Tha ær
brodhir oc systir. Taki brodhir tvæbyti oc systir tridi-
ung. oc taki swa brodhir barn som brodhir oc æ-
fni oc swa systir barn som systir. En tha ængin
lifuer brodhir æller systir. Ærffs tæpt oc til. Tha ær
fadhur fadhir oc fadhur modhir. Taki fadhurfadhir tvæbyti
oc fadhurmodhir tridiung. Ærffs ey tæpt til. Tha ær
modhurfadhir oc modhurmodhir. Taki modhurfadhir tvæb-
lyti oc modhurmodhir tridiung. Ærffs ey tæpt til
tha ær fadhurbrodhir oc fadhursystir. Taki fadhurbrodhir
tvæbyti oc fadhursystir tridiung. Ærffs ey tæpt til
tha ær modhurbrodhir oc modhursystir. Taki modhur
brodhir tvæbyti oc modhursystir tridiung. Ærffs ey
tæpt til. Tha æru bryllunga oc systlinga tar

ei brullinga tvæbanti ok syslunga tvæing
Ær hwad scal delas vid a fadhurne ella not nota
a modhurne ok alla the bodhe jamskylde
the dödha taki ok a fadhurne tvæbanti ok
a modhurne tvæing Ær annat nidhan taki
alt samman ok gifui inti ut i annan slækt
Delas vidh brystarff ok bakarff iiim cam
sammi i slæktena ok alle en sett
ok ære bodhe jamskylde them dödha giordhe
tha brystarff tel ok bakarff fra tha gitz
brystarff som scal gaa fra at andro i
slæktena ok bakarff at tvæggia i ath
Nv sova scal barn sino barn vast iiii cam
dod fotz tha scal madhan barn vast
ater fot ok scal æstandom tha bor ko
na tvæggia manna vitne tha komi
kona at ahafna barn sitz
Nv ska kona ey vdo fra bonda sino v cap
takin vardha vfsa hö barn innan
ol vrfælla fra thy hö var i folgin ey
bonda sino thy barn skal arff taka

vi m Dattas all samna i kirst mella kona oc bonda
thera mz vitni ænge hwar forst döör ælla
senast tha arffwe mæsrennis asfua mon
oc qwinna hennis arffwa · Nw dör alt dre
bonde kirst oc barn vardher lagh samuellis Dattas
all i skadha oc ærffwa i vatnena vardher lagh samuellis
Gangher spas i land dräp æller brinna oc vit
ænge hwar lenggst liffdhe vardher samalagh döö
mz i sænd vit ænge hwa forst döö vardher lagh sa
mellis Dattas mz liffnaadhe oc sporas döödh
vit ænge hwilken lengher liffdhe vardher lagh samellis
liggia tedhe sinhe i ena kirst oc hwar thera
an annars arffwe döör thet badhe i sænd vardher
lagh samellis Liffwir annar thera sa lenge æpter
annan at ha mottir vidh gudz likama tagha
tha vardher ha haff arffwe ænte thz at ha gitter
ey talath æller gudz likama taghit liggir thet til
twiggia hwana vitne som tha inne varo
vii Varder man biltogher lagh vnnin aff landi
oc kona haffwer mz honum aflat ha barn
mz honum i mædhan thet vtlændes ær Ælla
oc ey arff taka afla thet barn vtlændis ffaa

tha frænd ok wærnd thz inlandz sot thz barn
ægh arff taga Alla ær barn aflat for in
tha biltogher wart ok hwar thz födz thz ægher
arff taga Kona hwilkin mz bonda sinom
hafwir forgiort hwarke iord eller lösöra
Kona ma ok hwilkin sidhen hwar Ernda tha
hon ok aflar barn mz hanom thz barnena
ey arff taga ept fadhur sin thz ær [illegible]
de Alla tha biltoghom manne [illegible] æn
barne noghot arff falla Moder tha vtlændis
ær æffter tha frænd i sinom daghom taki thz
arff æffter tha ey taki tha thæ nesta frænd
som inlændis æru

Nv dør fadher ok moder ok liffua barn viij ca^lo
ept badhi sonderkulli ok samkulli
dør et aff samkullinne Ærfui tha sam
kull [illegible] / ok sonderkulli frændom
hwat thz ær syster eller brodher hwat helder
thz ær a fædhe eller fæm i kulline Thz sama
ey mz en frændom ok tha ept thz so
thz galler i badhum ok skult æn ginom skullo
Kona fadher ok moder dødh ok skulla [illegible]

Arfþegn

eptir. Nu er annar tekr all samann. tha arfuir skull
skuli ok engi annar ma þar honum. Nv er barn
(Nota) ok lifir eptir faður ok moður ok annat tekr at
dottur. Arfuir halft faður ok moður ok halft tha sam
systkine. Nv er engi barn er eptir faður ok
moður. Taki alt samann en tha at sonar skull
eru til erfða samfeðrsystkine til þeir sonar skulli
tha arfuir faðir ok moðir ok gipter inni ut aff

Nu gipter bondi ok bornum hustru sinne
ok aflar barn með henne. Nv er bonde
fær en hon vissi sik hafnade. vart. Alls far
til arfuir bondans ok tekr arf hans ok segir
hon at tekr ey barn samma hafnat ok tekr
mattu ey arfua. þa Allir vet hon ey at
hon hafnade ok ok gipter ut arfui. Allir tok
tekr talas at hon hafnade ok ok þa sva ha
tekr vitha ok hora sem arfuit hafði yfra
til ok drap hana ok vilmaðr arfuit
mista þar forgar lifir hana mz forg
moðom. Allir vordas hon ok vandr sina oppe
baarnad tha hon vordat ok at ha forsom
lifir hana/ ok gittes vitni tyl til mz

hono tha skal ho aff iord taghas ok them
hit vpp draghas / sithan barn i kono ell'
barn kuindh.e tha ærfui barn fadh' sin
ok modh' ærfui barn siit aff them bat
sin kona th' ærfui dodh' hiona ok
kuik ok them gangi fraam thy at
engin ma dræpa sik til arf

Nv boa syskini saman i bo oskipto
huat the aflo i tiænist ell' niga
dhom skaddom tha ær sa brodh' som brodh'
ok sa syst' som syst' Nu sidan skipt ok
thagar the til skifti som thi aff fadhu
ell' modhu fingo ok ey thi ingh trifu
ell' ingh skaddom vnno

Nv vilia syskini skifta ærfui si
no tha skulu swæria thet vidh'
vald ok vitso tilbakæ i skot leggia
ok lesta Nu sigh' annar huat var ok
annan ey tha agh han vidhgang som
huat vil vitha ingh svekkom vidhdom
ok ingh mistom sidhom at han sik the
ingh leot ok leggia skipti vidh' sin brodh'

til systir Nu ær lutat i bolbyno tha ær lutat
ro i allo tiloghu som ny til hyggia bolbyrsind

xi Nu skiptu mæn thæt som liit wor wal oc
bro i odulfa wid sik tha aff them mæ-
nd som dua wat oc aan til umgærdha wil
dela tha skulu the allir aat bola mz sko-
no och at nesta grannæ skulu til the koma
at mista xii sa mugga a fædhrine och modhru
som tha faa som skipta aana aldre tiffo
lutdelom at lutum sæti thz tha hafud fast
thz ær sa vndirstandandi at hwat gollir
thz tha sangt hafd / och ær annar lutin
ther en annar tha skal thz rinna och bot
och ey aff nyo skifto dela thz en sidan
tha skulu tolf nesto grannæ som n ella
skoda at the rændno en umgærd skipta ær
wlla ær skipt och liti sidan hwat at hwo
lutz / och sidan gangi ey til rinna thz
mellom och ey thz barna

xii Dela mæn om aff och kallir hwar sik
aff mz rætu æga och hwa thaa
thz bodhi rat och lagh at them so opphi bom

Skulskap ept(er) laghom til hafuir skal aff taka
Er noghot iaff i ok vm opinbar skulskap
til tha skal laghmader a tinghi at ford sit
adhra lata ok thera aff til domma som
hafwer skal ok bifta manna vtlænde. vi
far hond nista fannig vara ok tei fra
for iafsinne skulld at ther so aff at taga
epter domi Vtan skulskap sin fama ok
ofadna vara ok thui manna ok Ok fori
aff thiru vitne baura tebir a fodhur ok
tebir a modher dua sitti rud ok liti
man skulskap sin fori en triggia aara
hafd a kom allir agi ther aff som
i hande hafwr

Nv ær nogor skulder nemmer vm ther xviii ca(pitulu)m
aff hafwa ok talar tha a laughi
na fore en triggia aara hafd a komer
taghi aff epter lagha vitne ok domi vm
tha at thet se framderdi i aff falla. Thet at
thet ær aatgangs aff som skulder taker
vm laughin aatalas som fore ær sakt xix ca(pitulu)m

Nv ma man vm færna andro laug vita Lagha ...

Da se inuitasin til bon bæri vitni Nu an
hvargit ar oc vitis hon tha skal hon ti-
lia mz xij mana eþi bodi barns oc hafs
Ba at hon hona hafdadi i temi ok vissend
pina tha hon tha boon fødde til bøte iij
mark oc ty oc i hvarsi skal til somdz
tha an giftomaal mo...

(M)oder skal føda fællabarn sit til tel tha
thyggia aara gamalt ær Skal fadr føda
thz fadr thz tel at thz ær siu aara gamalt ær
liggi tha bøggia thz vordnadh aa thz tel at
thz ær siu aar Nu liggia barne folstimadh
oc fosdrastuna thz boon af vanrykt tha
ok biskop skoda hvar thz boon skal aat fasta

(E)ngra fælla barne pinnigha vara fall
thz boon fraa oc arfs thz pinnigha ep-
17 ther liffi fadr oc modr vtafi tha fadr tha
liti oc modr edwitt Nu aruar thz ept
tha taki alt saman Skal ey thz til oppi
fa thz arff som all aðra arff Ok fællabarn
Kirkiu drauas som all aðra arff ey
ey ma thz mer arffua en ij mark ep

fadhur ok ena ept modhur tha addskona ba
rn fa ij mark tha taki fulbarn trea
ortogh hvat the aro fle ællr færre ær
æfnet minna tagi alz intet hafui tha
mæn taki ey tha mæn en iij mark

Ffaa ma barn i hordom fødha xviij 18
annis ok i sporalagh ællr skylskap the
barn sum fødd vard all arff

Nu æra mot the clandrar arff xviiij 19
ok klandar klandar the for ena
tha klandar ok the for allom hvat the
the skulo the holla ællr vtgifua vitni
the æfnama nær lanslagom ællr utarf

Dør man ok ær ogald ept hann xx 20
dømd tha galdz aff bo thes
ok skipto ok æfna skipti the aat ok
ey gøra man tel en gild arf tha
galdz gal aff the samma 2 aak ey

ogylda
arf
gøra tel tha ar th out pendgha tofra
to inga arf tel ok æfna va sakla
sæ ok hafui mogi vald mogi æfna
skipto for en gald gulden arf thi

han gælda atti vm eig gælder eig til fulla giæl
da tha fulli aff allom gældom fæst aff inne
21 ee Nv dör man som eig hafuer som man
arfua inrikes kono
arfue rætter innan mot ok iamlanga eng
arfua ok fullom skalom at thz ær han et
ær arfue taki tha aff han kono han ey
inna mot ok iamlanga tha taki kona
ok aff han hwat thz ær word thz losore
thz kallas vama aff Thz ær word ær gif
ni gör taki tha thz word som hona gaff
Thz ær ær mæd ær inlagh ok vet mæd han
arfua tha skal arfuit standa ther til tha
kodh som arfua skal Thz ær mæd vet ey
han arfua ok kodh ey bind aff gör thz
som vissa hwar thz ær thz ok sielfui han
inna mot ok iamlanga arfue tha ko
nungs halft ok halft bæri gora fæsti han
skal

Her byrias iordha balkar

Em arffs laga fong iordha oc om co- rumess hofd pm ca
Vm man vil iord sina salia ij
Vm aarfwi vil iord til sik at köpa iij
Vm aarfwi syd' sik iord oc vare lagligha budh sina iiij
Vm bondi vil hustru sina iord salia v
Vm byrdamen deila om iord vj
Huru haradz tingh oc wart om atta tingh
Dom oc ing sprat at man ingo iord aff
hända oc at byrdinma lösi iord sina
inat oc aar aiij vij
Vm byrdamanna en vtrikis eller en ollungi
eller iomfru huru the agha iord aatlösa viij
Vilkit sprat vedöri man ma iord aatlösa x
Huru lenge man ma sina iord vaadsatia xj
Huru fastning iord oc affhendas eller aff
kunga iord man ma salia hebirn man vil
Huru man ma ma sik affhenda iord mz xij
köp eller skifti laghlika mz xij mn oc

Jordha

häradzhöfdinge skal för kalla

xiii ¶ Vm man vil i flero toptom salia iord en i en

xiiii ¶ Vm köpt iord eller saald kan klandas

xv ¶ Huru man ok hemulz man binda vidh

xvi ¶ Vm then som sal iord ey hemuls gort köp

xvii ¶ Syskina ma ey salia iord

xviii ¶ Engin hafui vall oc omagha eller ioffur iord skifto

xix ¶ Vm barn tolfna födha vidh

xx ¶ Hwar sit afhende iord ok häradzhöfdinge
til gifua sit breff oppo

xxi ¶ Vm breff förderfuas fore häradzhöfdinge breff

xxii ¶ lagmanna ok breff gifua doma ok häradzhöfdinge

xxiii ¶ Vm ma göra bodhi köp ok skifte

xxiiii ¶ Vm iord skiftis aff landi til köpstad

xxv ¶ Vm lagha iord hafd aiiiii

xxvi ¶ Vm ma fa iord fore afradzdagha

xxvii ¶ Vm gifto skipno ok afrad aff iord gifua

xxviii ¶ Huru landbo ok iord skal upgifua / ok hwat tima

xxix ¶ Vm landbo segher up iord innan afradz dagha

balkan

Vm ratta fardagha anama mellom ccc
Hui ey ma vita landskyld gulna ccci
En ma bodhi hustru sinne iord salia ok hustru
ma ey iord bondans salia vtan hans troo cccii
Vm tva men dela om iord annar sigher til
fadhurs ok annar til forgangmans ccciii
Hui hustru aeskia dygha fadher eller modher opphalla
en thy skulla varda eller huilken som eller
dotter bornbarn fadher eller modher ccciiii
Vm tvee bya dela om iord ena cccv
Hui ena ma bolagh mz andro laghgia
ok om bolaghs skipno at vte eller vil ma cccvi capitulum
bolagh rifua fore skipnodagh ok ey maa
bolaghs man iord lama

Primum capitulum

En aertho laghafang iordha i swerikes
laghom ok aer ath arff enlaghligha
arft aer annat aer skifti aen lagh
ligha skift aer [illegible] aer köp aen laghligha
köpt aer [illegible] aer giff aen laghligha
giffuit aer [illegible] aer vadhsat iord aen

laghlika vedhsat oc oc forstondhi oc thessi
andre fulsorgh iordha sa at vatni oc vatn
vndrom oc allom tilaghom eptir thy so lagh
lika skilnat stan i laghbok vidher hwar hwart
ther ær laghlikt ællr olaghlikt atgangæ ty
at laghfangin oc vtfangin Oc alt olag
lika fangit oc sa som ofangit til thes
komunnis hofdh aa kronb
ncu Wil man sina iordh sælia thy han hafir
hana aff fangit tha skal han a trem
frendstæmpnom hona frændom sinom lagh
ga opbiudha fæderne frændom fædherne
oc modherne frændom modherne bidha tha
sin byrdaman dagh nat oc aar thæ iordh
kiopa kiopa thæ ey hafir han vald sælia
hwem han vil thæ iordh oc ægi aldrigh byr
damæn a thæ iordhina sidhan tala
m Nv vilia frænder thæ iordh til sik kiopa
kiope tha eptir thy som tre aa thy
vaghna oc tre aff hans vaghna sighia
hona værdha vara oc ey eptir byrdha bindi

som för var. Holma thy fro frendom
sinom ok bunder en hona laghlika cop
bote tha iii mark ok fulder lose word tilsin
Nv delta the annar sik the word wa iiii cam
laghligha op budina ok annar en
tha firnde the xii mne aff hæradi wi
tha som the sighia bode ia wid war
ho laghlika opbudin ok laghstandin ha
fni tha thn som forrymt hafir war ho
en saa tha gøre aat the word i bynd
boti ha iii mark som saalt hafir
ok word aat ma
Vil ma sina bruster word sælia tha v cam
skal ha frendo sina hona lagh
lygha binda mz samma laghom so sina
egna ok sati en huar aff sina word
an ædning ok tilbudhit aff sine
Delta mz om bynd wa thm mellom vi cam
at losa bynd som nobonder ok ipel
aff vali thu bunder ha en laghlyca til
som mest ok wal tha the mest som

tilbudhir loghligha a findom hws dwa nat
ok aan. Ær eij bodhe jampnir Tha løse bodhe halft
hwar theræ Æn vndita thet om szay hwar
sik vedher vara Tha skulu thet til tings
fara ok at sina næmna hwar thera alz iij
mæn aff nempna the sex skulu skodha hwilke
thera nærmber ære ok æpter thy som the vitna
ok vitna tha skulu hænne bydh løsa

vij Hwadhan skal vara i hwaria hæradhe
a ættom tingstad logdaghe nest
æpter andfasta sunnudagh for thy at tha
som laan vil taka oppo iord sina æller
æller andra penigha til sadh æller fodho Tha
skal aa thy tingena iord sina oppsætia ok
daghen vara til kyndilmisso ok samu dagh
vara for allom iordom. Æn æn the vtsætias
ok oppo tingenu som han iord sina vædsætter
skal hwadhsomhælzt nempna honum vtan
bolfasta mæn aff samma sokn so han bor
i the skulu vita hwat mykit æller hwat han
tagh The skulu vidh vara ok tha thy aat
galdz Æn ij fastom skal ok iord aatlo

balken

hans thz iord ogh opbiudas aa thrim tin
gom för kyndilsmisso dagh löser then
aat som ogh aa kyndilsmisso dagh til fo
var iord has löser han them en hafni
tha byrdama has vald at lösa sina
nat oc aar fra them daghino viij

Er byrdama vtrikes tha hafni
han dagh aat lösa iord sina innan
nat oc aar sidan han aat komber Ær byr
dama omyndughi hafni han dagh nat oc
aar sidan han ær xv aara gamal Ær
aptir byrdama hafni ho samadagh eptir
ther ho gift ær [illegible] so en vattan thes
sa dagha som nu ær sagdt var han skal
[illegible] med thz iord oc hafui them so sampt
hafui

Tesso ææ thz vidhori ma skal lösa ix
iord sina en [illegible] ok silfui
[illegible] swinga krom [illegible] flagh [illegible]
valmal [illegible] [illegible] [illegible]
in klædi [illegible] skal iord aat lösas
som ho [illegible] oc en [illegible] bonda [illegible]

Jordha

som fordom var / oc the sidma som vidher varo tha tiffe vidhe ellr tolff skulu oc vidher vara tha the aatgieldas oc mista the ellr draghas tho the dödhe [illegible] tha skildz haff dömpe andra telia i thera stad som thet sagha bade ia vidher oc [illegible] thz the tha gioora thet i mello thz skulu the aatlitha

R C

Nu tha ma vil iord sina vadhsätia thz skulu iiij bolfasti män vidher vara mz skiälshafdhunga oc telia a huars thera vagna oc [illegible] thz iord a tingi hwat ho gielda ma oc [illegible] thet mithordom skal ho vtsätias oc siwa aar lösas oc ey

R i

Vel ma faedhrni sit ell' möderni ell' skifta i eno stad oc köp i andro stad thz ar faedhrnis iord oc ey aflinga iord aflinga iord aff byrdamanni bindas thenn iord hafwer aflad tha hafwer vald [illegible] aff hw a hwat han vil giffwa ell' salia hwem han vil som han dyrast get vtan thz iord ser [illegible] aff [illegible] ell' hafwer ma byrdh köpt aff byrdamanni oc ho ey aat bindas

aflinga iord

vitto byrdamanni

...

balken

xij

Alle stadhi ma skal iord sik laghlica af
hendha mz kop ell' skifte thy' firi
xvij bolfasta mn fasta at vara aff thy
gørradhi som iord hyggi i oc hwsz haffdhi
oc skal for stadha oc nempna them ma
som iord sik affhendi oc segia paa them
manne affhendhi sik iord sina sa myckla
oc i them by oc i by oc fram mz allo
thy thy til ligger inna gardz oc vta Affhe
dhe sik oc sino arffuo vndi had oc haff aa
seta for sa mogha penniga oc thy aller
tæffsi xvij fasta oc oc vi aro alle til vit
ne at thy ar laghlica a tinge giort then
iord hwa the sidhan kalladhas tha skal them
som iord kalladhas for sina fasta nempna
the xvij skulu thy skoda hwar i sin stadh
oc bindra sik sa gudh hielpa som thæd köp
te thy iord laghbundna oc vi vare fasti
at thy kopi Aller nogh dödhe aff them
fastamanne ell' vtlandz farne ell' i laga
forfallom Som framledz poyo sa at thy

vita thz ey kronit Tha wighne andre bolfasta män
i then stad oc the kunu samaledh skodha som fasta
kundo en the thz vardh aker Tha then edh
gonga Tha ok heradzhöfdinge the köp stadfäst
domma oc hafne nyscie vall aff them the iord
qua en tima ar sva vart for eno Tha ar
oc vart for allom som fra dele kundo aa skoda
xiii Nv vil man i stadho tompto salia eni eller
i swa mango tomptom han sal sa mogha
fasta skal han hafna sina at hewodo sida bade
ty at taga oc ey at gifua
xiiii Köp man iord aff andro vandi then iord
som saalde oc then henne ledh som
köpte klandas nogot i the köpina tha
skal sombanda skadhana gita han hindat som
saaldi stande köp thz som köpt haffdi ked
ey sombanna haa fram oc gör ey hindradt
thol golge hwar til sith oc böte han iij mark
som afpaunt saalde
xv Köp man iord aff andro hwat thz är eller
elder ell lefuna tha binde a vitto
oc ganda oc han skäl inga deli vid

som vtir aghande ær æn fasta dell til

Nu laghlika ma iord sinna bort hwat hell(er) — XVI
mz køp ell(er) skifti oc fan sidan hwar
off andro thz sama iord til ... ma ell(er)
lang(er) standa thz iord for honum som først
bortlaath giti tha hona ey vart tha böte
tha for ... tha böte oc for(e) ...
æn tho ær i kome oc andre wa(r) saklös
och then ganga aat(er) til pendinga som pend
ga vtgaff oc then til iord som iord vtgaff

Nu hafwir mansi fyrstima vald at sælia — XVII
hwarias iord vtan hin faa hwarnes
loff then iordena køp at then iord
ær honum hemol

Hafwir oc mansi vald ødmaga iord — XVIII
sælia ell(er) vitløsinga iord bort at
sælia oc ey skifta vtan hin skifti til bættra
och tha ska at tha ødmagi kome til
moyandi ald(er) och mo at ho gift æn
hafwi tha vald hwat thz vilia thz skifte
halla ell(er) ey

Læp man fra kløstri sinu ell(er) kona — XIX

fra manne sinom til far med pilagrims ferd tha
torfuo barn fødho vidher oc then som henna
sitter tha hafwi vald at sælia hwat the vil
i lösörom theim til fødha Standi the sa fult
oc fast kona gör som manne i thesso male
Oc gonge tho althi af bondans gardh oc ther
vndi aff hänna a medhan hondaloffte är tha hol
de sanga köpt sama hwat the hiller sælia
til köpa

KF

All thet iordha köp man skal göra a tinge
hwat man gifwer iord fore iord eller
köper iord fore penninga hwat ho är mera eller
mindre thet skal häradzhöfdhingin sit vpp a
gifwa At then iord är laghbudhin oc laghlist
oc nempne them i thingino som vidher köpas
sa at alla them the woro fasta aat oc iord
ena hwru mykin ho är oc hwar ho liggir
oc then dagh oc then stadh thy the köp gördo
Oc then som iordhina köpte gifwi ortugh
fore bref Gifwer man iord fore iord tha
skal hwar thera bref köpa taka aff them
häradzhöfdhinga i thy häradhe som iord

ballken

hyggi i som han far thy taki ok fiftona
Nv sendno vff fordarfuas som thridi xxi
hofdinge gaff aat thy aldra fasta
vita ok xvii mæn som tha a tinge wo
tha thet vrgofuas til .ix. // Ena thy kop
fore lagmanni giras tha skal lagman
sith vff thet a gifua mz sadma forordo
som fore ær sakt ok bonde gifui lagmans
klarki halfuan ore fore vff han skal
som lagmanz til hundaz hofdinge gifua
sin vff a iorda kop til skrifti tha sku
lu the nempna tua i brefuino som vider
kopas ok sua tua thy baaw fasta aat ok
thenne iord han kop ok hwar han byggi ok
hwar nærmer han ær ok hwru manga pænni
ga han for gifuit Skipta the iordo tha
skulu badi iordinar nempnas i brefuina
thy han tagh ok the han for gifuit a hwar
han ær antigia inhæradz ællæ vthæradz
Bifuas thy pæninga til. tha skal tua
i brefuino nempnas hwat pæninge han

tom hundrao manga the voro oc i hwat stykkio
Nu hafna the laghman oc hæradzhøfdinga
ok somt komma thesser konunge dom oc
bidhs konunx dom ok tha ær konunge
them ok stadfæsta æn them bætra ok so
ath som vider skiptas ællr oc gass ok so
iordhena for pæninga saaldi oc æn allæ

xxii Alla the doma laghman skal a tinge
gøra hwat the vadhia vidhi ganga ællr ey
thy skal laghman sit domboff a gifua/ oc them
som dome tagh gifui skriffi ok so forsæghiat
Oc skulu oc all ok konunger laghman oc hæradz
høfdinga i tolkom maalom oc adrom skulu
a skiælikko sifnas

xxiii Nu gør mau bodh kop oc skipti ællr
skipti mer oc kop minne thy gifs
skipti fastom vaald oc vidhiord Ær kop
mer oc skipti minne tha domis iord i bydh
oc gifs kop fastom vall oc vidhiord Ær bodh
iæmpt gange aat i byrdhina

xxiiii Nv skipt mau æng til kopstad tak gard
i kopstadi for iord a landi ællr oc taker

tompti i kaupstadi aat auka tali so iordi gall
tha domine ther fast oc fult / giora thei badi
kop oc skipti giangi theim kaup som all annar
kop / gisninis sa th off opo badi a landi oc
i kaupstad seba so all annor kaup oc skipti

Ella thei iord ma hafa aþundrada oc ov xxv
felandrada [illegible] tvy aar hvat ther ar
kop ell[er] skifti oc vitni ther tolff aare hafni
nyti vall a thei iord tala som sa kunnugs haf[er]
ogvald standt vta ma sit vttiand ell[er] ha
fongin ar ell[er] oc oadalogi A hvar tha ter
la oc iord ima aagi them afrad so iord
viad ar ho sain ar vta ha vtti sett til
vidgiorda

Hver som iord kaup aff andro ell[er] ng xxvi
skifti faar ell[er] ng valdsoltum fyri
afrads daga tha hafni them afrad so iord

Ex aar ar giftostepno tha dag
a fillunda aar skal gift gifua sa xxvii
som badom a samb iord aþyadi oc afrad
landbola oc seba afrad tha vtti afrads
daga ath a ste tomosa dag fyri iool gift
ha afrad for ath vid sakalos Kristi ha

n afrad vtj aa vttom afradz dagom til forgel
di. swndagin hogen aat fæstorans en afrad
an oc fæsti æt badi fæstæ oc afrad a vtto
tingsdagom æpter inkin hafui ægande inti vol
skyra landboans aff iordenne for sin gifto skip
ho en æti. Vtan tha gifui honum aat alla gif
tona som tha apbar aff honum
xxviii Nv sigher landboan agardinn aat iord som
ther missa tha ægher ægande iord sialfu
sinni raada oc faa sik sialfr aabua a iord
xxix Nv sigh tha aat sidan oc dnd sina
afradz dagha faa tha bondanus tradda
aat til gifui honum tradislon æpter tyj som
thæ mæ skyra a quaro the volgna om the
trotha en hafui forsatt æfradi sinna oc
sy gifto skipno vte hafui forsatt gifto
sinni oc tragsad Vtan iordægandi tragi
tha aff boli bort. thæ skal hæradzhofdinge
vetta. En ma tha æpter afradz dagha iord
aat skipa Vtan tha faa bondanus aand aabua
til gifui vt afrad aff tyj aarsins æn tha
at tha innti i tyj aarsins sadde
xxx Nv ... farder manna mellom

torsdagh nest for midfasta sunnodagh tha
lati landbon halft hws ledught vm for tho
til skal koma om kyndelmesso dagh hafui — om foor v
nyth landbo voll fore til foor aff bo — aff for
le fara firi sandaga Vil landbon foor
faha tha agh han aganding först binda
ey maa landbo hafui timber langbaly — nota
til gardasong aff bole fara Aen la
ghi man ions annars han skal vaka vm
kom alt thz han hafuir lyst ligo lagha
framdel til ladha tha skal foor a
bole vetas til bote ij marker oc for mi — notas
oc fodring Han skal landbon aat ant
thwanda saa god hws a gardi som han
them oc begyna vth j mark sitta om aar

Nv vil vitha landskyl quina vth — xxxi
tha viti thz manno sielffu sitt
Aen do adrighia thui som gift gaff til — gift
oc thui som gifuit var tha arfue — arfue
sa gifto bol som fadhur arfuit oc
arfui oc thz til gift oc letlidin

xxxii Ny ma bonde hustru sinna iord salia vtan
hustru mal ting som hon sagir ha [illegible]
lenst til land kiopa gardin til efte
sagn bonda til hustrunna bort fora kom
thet bud of bedia bonda til hustrunna aat losa
Nu dör han til vta iord hinna tha ma bonde
hinna iord salia oc sina hustru aat losa Ekke
ma oc hustru sinna iord salia oc bonda sin
aat losa om hon sangen [illegible] Nu [illegible] tesin hus
hionda oc vilia iordina salia sik til foda
tha the badhin iord sali tel tuti oc bondans
oc badhins oc hustrunna Nu om bonde wrakir
iord til oss fora tha ma hon salia oc sinna
hustru iord til [illegible] oc [illegible] om aadir oc [illegible]
Nu thet köp skal laglika a tingi gonas oc
tha [illegible] skal [illegible] thin [illegible]
xxxiii Sela tha [illegible] om iord [illegible] adrar til faedhrins
oc adrar til forngamas tha skal thes
forgamna [illegible] thes iord [illegible]
tha hafi thin iord som faangit [illegible]
[illegible] tha va [illegible] faedhrins vitny sinni
[illegible] maena [illegible] thin til faedhrins [illegible] Nu

51r

kunna ~~sa...~~ sorganne manga vara som
hwar aff andro hafde sorgt vidi thera
hwar annars ok skiwns thera hwar vid
sea sit thera boti iij marc som at olagh
molt falder Nu ær sorganda sinna laga
ok laghsagu tha agho tho skakoma vnda
nyia vikur a thet laghtingx æn tho mai
kis ok vta land ok laghsagex tha skal
tho skakoma sinna xv vikur Nu ska tho
vtrikis vara i tho tiimpt ell pilegrims færd
vara som ell ma kopinskat sino vara stædda
tha skal thæt dela i quarstada standa ok
vtskyld aff the iord i takra hind saltia
thy til agarde aat sådh vnda thæt nyo vikur
up thet tha aat skom tha oghimolt stande
Wrist thet hinmolx ma som fangit hafi
tha bote tha aat ska som iord. hafu satt ok
kraffin ell aat aff thæt hind oghimolt
i hinds satti Nu ska songanna inrikes
vara ok vp ij skomt for forfallo som for
ansalo sagd tha agh dela i quarstada stada
thy til himolx ma vid skomb i tveim lag
tingxo thy vpt agh tho i himol stada ok skul

forfalz vitni tveggia manna fyrir hvi vann sem lag
fyria ok skilda at hann ey komit þat fyrir forfalls

XXXIIII. **N**V fær manni eðr kona allir eðr tilgiafar sem
sot til handa tha eiga barn
theirra eptir golda til domadaga hvart dom eiga
meiri eðr minni ok hafi hann iord en hann gitr
þat sialfra goldit ok sot af. Tha vil hann theim
iord lata sem hann fyrir til domadaga. Hafi

fadir a binda barno iord

hann barn eptir sik eitt eðr fleiri. Tha a hann iord
þessa a ungi barno binda. Vilia barn við
taka. Tha eiga thau hann foda fyrir iij merkr hvart
aar en lofsora til arlo. Kallo ey lofsora til tha
taki sa mykla iord sem iij merkr verd er ellum
aarit fyrir kostin. Eiga barn eigi fyrst foda
ok eptir golda ok fæda hvart sem their eigu

foda fadir eðr moður

mælt til hvart barn eigi fadir ok modir fo
da golda their til sa mykit er kaupmot sem
their atti eptir theim kaptaka eðr arfua en
thau dod vo. Eyptir sitt lott ok brodir lebt
Vil ey eitt barn við taka ok arlo sa vit
ni thu til af tungi ok fyrir systrum fra
hann tha taki their fyrst fult fyrir kost sem en tha
at ey fæi meira til. Kr mun til taki hvart

sin lest fulla epter hin doda Gamulla lag
var om fridher aff ey ollo barn til som nw
ar sat An then nest var aff han foda so
arffui arnepster aff han dodher var An sen
annar sat bod sa nw kost frid som then tyn
stande thet tha a xii tingxvitno ok halffui
nepdra raade huar the varin arfwnga ser
loge foda fadher ok modher aff thin fatighdom
hindher til alls ok huat the pwndinga hafua
til ey An hwilkit som til dott fadher til modher Vtcomast fadher
vtkomast bote iii marker com aar huart then
aff ater molsagande An kan then do for an
thz copnot ar som han for sik kost tha then
koster holt aff sa mykit aff taka som han
kostad hafuer ok hin gange aat til skipte
som nw i lop aff thz han aatte Ok hafui
inge voll iord sina binda eller giffua for
sin kost vtan allom arwingom
Vilia tre bya om iord ena tha xxxv
skal sik inganne off thz dolo then
iordaegande ar i then by ok aff han ar at skipta
gora a tinge for aff vadhas til thapparga
bya dilona tha var han saklos sik hafwa

aff sott Vnder them by delona Vm tha them vt
byet bodh aff boot oc iord som sit sithan aff
saghdh Vidhar han först oc sig sit sidan aff the
delo för en the delo skiptis tha böte iij mark oc
vari skildir vndir them hvat hellir the vma delo
ma ella tappa

Vil man bolagh laggia mz andro tha skulo
sex boande men vnder vara tre a hwars
thera vaghna tha the bolagh laggia tha skulo
oc vita hurw lenge thet bolagh skal standa bo
traes the godz batris för badom / mistas
the / missthas oc för them badom Nu ær bo
lagx skipt vte oc the vilia bolagh skipta tha
vil annar meer sig aff the boo kenna oc
andro mindre vara tha a thera vaghna mana
vitne som tha vidh varo tha the bolagh lagdo
oc skipti epter thy som the vitna / gieldh sidhan
annar for andro oc vil ey vitha epter vitne
them oc fullom edhi böte tha iij mark för aff
goldit Vil man bolagh riffua för skiptodagh böte
them iij mark som riffuer aff sino ensköldo
peningom oc riffui sa hafui sidan hvar
sith epter bolaxs fasto vitnom Bolagx

Her byrias bygningha balken

mædh maa ey lama ælla læggia latha af iord
hwar som thæn iord haar ælla haan vtan
iordaghandas loff ok ja iordaghandi aan
lada alla etc.

Huilka by ma af nya byggias primum capitulum
ælla gambla ostiftan ok huru
by skal til iamføre koma
ok haa ok vægha læggias

Vm nya vægha læggia ok gambla aatertæppa ii
Vm topt huru hon skal byrias ok om læghe iii

Huru hwar ma topt sina byggia Vm annan iiii
fæ i tomptom Vm gardhing ok toptalæghe
ok gatu huru længe huro magha sætlos
standa sidhan by ar til iamføre komin

Akra ok æng bytas ok alpe tompt v

Vm vægha ok diker huru thæn skulu læggias i vi
akrom ok ængiom Vm brygdhir ok læggia
vatn om ofna ok om sina mæn ta oppa

vij ¶ Hor fæ skada i akro huru thz skal botas oc
Vm man rifwer gaarda til bimer Vargarda
skulo gildi vara vaar oc höst

viij Vm fæ huru thz skal loghlika intækias brudha oc
syn illa hadha oc thz skulu skiælas jordæghandi
oc fæ æghandi

ix Vm ollama skogh skiptas skal mz skiæl eptir iord jorgha

x Vm skogh lopa skoghamello huat tha ær lagh

xi Vilia bönder korn til höos inmarka tha skal vm
sad skiptas oc skaas oc om fallith

xij Vm torff skyrid Vm man far a aaklagh iord a
annars huru laga varom skal hallas om
aaker oc æng oc Vm vrfiæld

xiij Vm kirkiofolk oc kirkio stighar

xiiij Vm man acker aff annar i aakro oc ængio

xv ¶ Hwar gör annar oppgand nya / oc acker a annars

xvj Vm dödhwid huggas i skoghi annars til bolstad
timber lop nothir / huggir lopstok vingar oc
~~skepter~~ höstok i annars skogh huru thz huggi skal

xvij Vm thu sam mz gildro gaar i annars skogh

Vm vagha skall skiulu oppe hollas oc vm
ælg spintz xviii

voenga

Hwar mad ma ipl i skogno maardo ill hefcallo xix

Vm mad aalekar i fiske vatno annars mz
wat minda ell mot i fiskalek ell vtad oc vm
fiske skift vatn hvaru thy skiftas skal hvaro
slond oc skroma bya millom mogha byg
grals oc ha som fordarfua fiske annars xx

Vm roor oc raa oc bolstada skal bya mel
lom oc cony symir thy oppo ha tilldis ill
raa op skapta Ok hvaru nya skulu sættiad xxi

Vm lot ill oldinga skogh hugg mello bya ell
vindfallad skogh xxii

Vm tel harads ella om almenningh Vm nyg
fiske i almenningh vtad loff Vm thy a almi
ningi bor forumaa ok nath gora xxiii

Huge ma oskipta bya hiord tel angh ill ac
ptaga ill andra aga tek Vm rydia skogh xxiiii

Vm molnastadh hvaru thy skulu byggias oc vm
bymir thy oppo ok om fiske cokca oc fiske
garda hvaru anad ma byggia nedad oc ovan xxv

ßa at allskadha skadher i gardhom ok vm paa eller skeend
lyggir byia mellom til hæradh

XXVI Vm broa bygning ok vægha rydhias om broskeen
ok sak ther som ey byggia

XXVII Vm elds skipt lös aff forsumilse til vaadha ok
slik bonde imellan i by

XXVIII Vm thet so skipt sit mz andra i by om folk by
til tekna bonde huru ther skal botas Vm ...
huro ... ok om bradhbrand

XXIX Vm mædh bonde eld i skogh ok brinder bonde træ i vaadha

XXX V by ok bisthemmi huru thet skulu takas

XXXI Hu hwat ræt aff grandalagh hafwer mz andre by

XXXII Vm almenninga skota dagh huru thet om ar

XXXIII Vm kona molkar faar gith til tio aknare

XXXIIII Hu lægger nagra vidhir aa almere mals tingh til
tæba dela om ceth mikit

XXXV Draap mædh fæ annare vtan vilia vaadha

XXXVI Draap mædh fæ annare til forgaa i vaadha mz

XXXVII Hu vm bonder læggia vidhlagh om grandhaal
her ske thet skadhi

Vm slaar mædh bast byrdh æpta aff ok aller poss xxxviii
i adhrans skogh ok om vlfgabla
Vm sak lates vppa annan ~~vtan~~ adhrans vtan lof xxxix
skogh mædh sak aff sotaby xl

Her begynnes bygningha balken

Wtha bonder by aff nyo byggia primum capitulum
eller liggher hadh i forna skipt eller
hamore tha skal hwar sina
tradha paa ok sidhan gange
nyt skipti aa æffan nogh gabla skipt sidhan
nyr oc aakome bötges tha alt sidh hwar epter
brytom sino tha skodh fiærdungh fiærdungi
til skipti ok halfer by halfuom tha ær
by til iamfore komin thy laggia om sina

tompta raa / oc fira for vægho raa. Tha æn thær
by gatu bundin thæghar oc vægh vā y alla
brædd en skilz almænninga til by hwars oc
annars fraa thy at eno fle at bya mæ sil
fuæ vilha hafna sa thæn by fangwægh som for
nidna ligger som thæn for mæn ligger ey magha
alle en tingha ther vilha bönder gatu gind
by loggia tha magha thæ sielfue gora aff
them sielfuo a samu

ij cam Hwar som alminninga vægh aær taff vtaf by
gi en annar rennygoda fori oc tha skal
han til tings fara oc taka dom til at
loggia vægh aff thæm stad han for laa han
skal loggia hanum a sielff sins bolstad sin
gind oc rennygoda som han for laa hwar
so ey gör saa risu gabla bæra oc gabla
vndstada oc hafsa ey dom so siy böt
ij mk Wardi hwar vægn oc bryggiom
gardom oc gindo oc malda hans bolstad

iij cam Tompt oc bygnad ept byalaghe
maale ept ottingom oc half
ottingom eg alla hwar som leet optaka

som han i by agher oc radhe hwar sino luth
hwat han agher meer ælla minna Ingin ma
andro sin leot fortagha vtan han hafwe
vidher laghabotlom Ingin ma oc by til
ienfore dela vtan han agher fierdung i
by ægher agher laghra radha i by som mest
agher i by / hafwi magh vald tigh by at
skifta som i tætta sokskript ligger vtan mz al
dra iordhaghanda vilia Ja alle sakælo
se i by boa thy til at nagher skifte androm

Nu vilia bonder hwær a topt / sæt iiij cm
sina sætia byggia bonder sa nær
androm at han hafwi ey stodhwalla
til stolpa tha halff annar aln a hwarra
thera tompt taghe op oc rymi oc bøte iij
marc til traskipti / hafwi han byggningha vit
ne hælla loff vitni standi tha for honom
orkar han hwarte taghi op oc rymi oc
bøti som før ær sakt. Æn kan by i topt
byggia nyta tha brista ælla binna hwsa
til halfdha thæ ær tha halft i maali

ok halft i kvmali / nyt thz ær tha ær thz alt i kv-
mali / ær bycht i tompt nyt bolia æller hælia
tha ær halfft i mali ok halfft i kvmali slyt
ær vid allir kvmali Nw hvar gardher a by
liggiæs tha han ær i laga lagz kompni ok til at
ta solskipt tha skulu the gardhar skipto som
annar for i tompt hafua the gardhar alla
liggiæs vid thes tompts Som minzo hafua
i tompt gardher skal sidalang nær tompt lig
giæs Hin ær mæd alt sama tompt ok fan-
lwngh sa at fanlwngh hafua minzo af the
bygning tha skal hin af thinge nefnæs Tha
hin ær halfua raadha skvarnadhi ok afgiordh
vara hin han som til kraftz ær varder fiæll ho ha
tafri lop ok rynne ok boti vj marker Tompt ær

topt ær til gatu

til gatu rena ok ær gatu minzo gordh hyg
vægh gynom by tha skal en bodhi byggia tompt
bæggia vægna gatw Nw hvar han ær gita topt
fulla bygt vtan han hona sama kompni Tha
maa han intaga fanlwngh i tompt ok anna
vægh til fanlwngh vtgiffuit sa at i rumpt ær
~~ok i rumpt~~ ghin i rumpt ok byggia sidan
then vægh gatw som han skipt vil Nw vil

mad hwilk byggia a stomaccbaldino an aa
tomptenni / bedh tha stæma val b(ygnin)gskipte oc
byggia sa mykit i thæs skipti b(ygnin)g oc ey mer
Æn standa by i iamfo(rdh)o oc iætto solskipt
tha agh standa i try aar fore allo them som
gruff aga i tompt annars mans som tha
hafwa fangit i tompt iamfordhslom ok tha huxt
aff fort innan try aar wa sakloos / sidhan tha
ey aff oc hafwi ey loff æll(e)r lighio fore sik skapti
tha iordhaghande oc gruff thæs at saklosa

Nv ær by b(ygd)er i iamfordh saman oc til iætto
solskipt tha ær tompt aaker ok mad v ca(pitu)l
tha skal aak(e)r ept(e)r liggia oc annan haalka tha
nw Ossina fiat fro foghlærin tols fro yom / foghlæda
gellz zeen oc iij fra almanna vægh som
ligger mellom Ekio oc kopstad Ald(ri)gh ængin
til skipa ængh thæs skogh thæs skogh thæs æsti(r)
oc Bar thy a vatn lot vatn ... a varpn
skipta thy som ey githa stæna lighat ska
at ska maa skilia thy stongh æftir bunde

Nv skula the aak(e)r ept(e)r tompt byta vj ca(pitu)l
oc dælda raa med skotna tha kan

bygningha

almanna vægher genom garde liggia. Liggher aker
sido laangx mz vægh fram tha ær vægher vn-
der alma bredd [illegible] hwad vægher vid
almanna vægh liggi vtan byamaal sidan
bryti epter tompt. Liggher aker fran mz gardi
til diki tha skulu [illegible] til [illegible] lig-
gia Liggher diki millom gard oc aker oc
liggher diki oc op mz diki tha ær diki vtan
vater / diki — byamaal vater diki ær [illegible] til byggia alna
brett oc en alna [illegible] til diki liggia
Nu [illegible] diki aker millo [illegible] tha
halft diki a hwars thera aker tha ær mer
[illegible] liggher aker at [illegible]
oc annar liggia [illegible] at diki / halft diki
dald — [illegible] hwar thera. Nu [illegible] dald en til [illegible]
[illegible] oc bodhi [illegible] aff diki [illegible] tha ær
hwar [illegible] aker sinom [illegible] Nu [illegible]
[illegible] balk aat [illegible] akri sinom annat oc [illegible]
boti iij ortogher for hwar [illegible] Liggher aat om
nota — gardi at boti iij marker [illegible] bot [illegible]
[illegible] skipta oc tre [illegible] til [illegible] ganga
Nu [illegible] mz diki genom gardi sit til [illegible]

nota annars bya ok til annars ängia hiord
vald til annars bya ängiar vilia thet ey vat
ni bort lata lopa som bolstad agha tha
gialdi aat skadan then som skada vilder
thet fiea midtgiana oc hvat thet sa
var aaker til ängia ok böti iij markir

Nv saar bondi i sadhi ok sadhes stadhi vij capitulum
summu tha skulu alli grannar for sko
ra thet hafnar aff sadhis fram vtbotes
thri falla skinni ok vilia ey skiptas (skipta)
tha skulu grannar samman sallas ok thy til sin
hafnar hyggia lid mot böti iij öre tokin
boot annalogha sialfum tha hafniad ar
annad thet vandi tha skulu garda gilli var
ok valfor thri ändna garda ok hyggia tha garda
skulu grannar samman koma ok sin til nyppa sin
tre mit falla thet ha som gardi aatti
böti iij öra ok var insät thet sialfra thri
vilia thet sin nyppa aff sätin thet skulu
sex mit gör falla thet then som gardi gir
tha böte sa öra then som gardi atti var
thet insat sialfra thet vissa thet ey thyssa
bot fa tha til tingx ok söki vt sekdh

ok a iij uik(ur) til træskipt(is) Nu skal han a tingi
mepnas thæs skulu tolff mæn vara hæradzhøff
dingi skal tham i han mæpna som badom ær
samb(ur)d ok thæ xij agha i han sæ(ri)n ok sitt(er)
standi a vitnis thæ(ri)m hebiny thæ vara va van
d(er) hebiny thæ fælla va saldir at trim mark(om)
ena kondugi andra mal sø(k)iandi tridia hæ(ra)d
Tha svaramen hafua thæs sidh tha gangi thæ
bort ok talas vid gangi saa(n) thæ aat til thæ(ri)
som dela ok sokia thæs gripstan hebi thæ fælla
vilia ok dragi thæs iij lotin ok skodi siua
aptir a forsta tingi vil sa om adra svinne so
viij Konung(er) foghinis gard oghlatom thæssa
ødir skada a ho(n)om æll(er) kom(er) tha skal
ha(n) som gardi agh gifua kona(m) mot
komi ok ho mot ho(n)om rætta sira mitzmans
ordom alla atto bot som m(e)d gall at ostto
the ogh i gradsin kall æll(er) kondu(er) æffter hans
alligh rætt tha skal han til tingz sa(n) mæ
sama mitzmanna vil han tha rætt gø a
thæ dag han høfdingi hondom ii hwg
aa forsto tingi vara sokelos vil han æy tha
rætt gora kun tha til hans annat ting ok

balken

sokti sidan ut atto both eftir thy so ho mistir
war oc a tre mark til traskifte Um feæs | Vm fæ gør
fæ i aakær ... ma thæn skadæ oc miota | skadæ i gardi
galdi tha aat mæn laga galdom fira pæninga
for itt nøt oc sa for annat at tælia ... sa
swin faar oc getæ oc twa pæninga for gaas
oc sa swin annær at tælia thissin bot ...
... maa oc høyæ wæt æn tha at fæ ...
... sta skadi ma mistæs tha galdi at
som før ær sakt Vm laghæ saman om hesta | hæsta
oc hors oc skin ... ma ... oc thæn skadæ | skadæn
miotæ ... ma ganga ... oc wand
bor aatakin boti iii mark Vandær oc bar
aatakin wid wær ... mæn vi manna ...
Bønder ma gard annars mæn vaada | bondæ
boti vi ør ... oc pændi op gaard sa goda | gør gard
som hæ før war ... hæ vaadanæ gangær
boti vaada both eftir hæ oc boti iii mark
Bonden ma mæn vilia boti iii mark ællær wæ
... mæn vi manna ... Um hwar ma gard | fa annars
annars oc før hem til sin Vandær taki wid | gard til sin
taki off hand ... hæs ællær annat ting til
witni boti tha hæ tri mark garde op hem

Nu fa the dela thu[m] sam stenlit vardh eller rauth
vpp sidhan som mist hafwer tha gifwe then vidh
ord som aatakit giordhe. Tak mz stang
aff annars mark gardhe vardher han aatakin
böte i ortogh swa för adro ok lidhio .iij. ör then
bot mæn vardher .iij. takin vidh vad sidhan ny gisff
sino .xl. Nu skula a hwario torsdagh alla
gardha gildhe vara. Ero the æy saa tha böte
som forsitit ær. Nu haldar man hæst sin
i annars mark ok eller kindhar böte .iij. ör

Om hæst haldas i annars ok

lx

NV vadhe far intakas i aakra eller ængio
tha ma hæst eller stinth intaka
ok reda/ ok æy spilla eller stingja hæller annat
fæ dernafa ok æy villa hanna eller drepa
Nu vadh thæt fæ slaa vthe ok thæt villi ok
blifwer dödh aff/ gialde tw gildit mote dödo
sa got som hint var eptir tolff manna
budhom. Nu hafwer man fæ inlokat ok then
komber eptir som fæ agher ok biudher vat for
sik hin vil æy fæ vtgifwa fore honda
millom hafwir. tha taghi then ny sik som
vtkrafwer twa bolfasta mæn ok sætti bon

Vadhe som fæ intaka

balken

Dano skult vadh for fæ sitt Vil han ey æn
tha vidhtaka tha scolt vardit andro man
ne mz thwæm samma tekoyppa manna vit
no so han tha mz sik nes hafur Vil han
ey tha ter fæ vtgifua oc holler inne æn
ena nat tha gilli han aff haals vitum so fæt
agher oc hin boti iii marker fa nagot aff thy
fæ dødh tha gildi ater quikt mot dødo
sa got som ther var foren vpte nidhormat
adom oc mz iii marker Ær æn fæ intakit
oc hin vil ey vpte koma som fæ agher tha
agher han ther lysa fore grannom oc bywamannom
som fæ hafuer intakit Vil ey aghande ælla
tha koma æn fore tha liggi han vadh
nadh a ther fæ Ær fa thæt dela oc skilia
then tom nit fæ in oc laghdi lön aa tha
viti ther mz tuem mannom som intogo at
han tok ther in aff aakre ælla ængio ælla
kirpardom skoghi oc ther æn lagligha lyst
fore grannom Ær ey sva lyst tha gialdi aat
fæ æn ther nagon skadha fingit hafuer oc
a tre marker æn ther var olaghligha intakit

Nu sighir annar a grindvalla va giutat oc
vardher sidhan i akro ellr ængio ellr skipadom
skoghe vili thz ey tvæggia manna som vidh varo
oc a saagho at han thz inna voru tom skal
han ey vitna antvardhi aat fa sa got so
thz var oc ey iij mark. Kyr ma ostangt
fola thz garda bryt ellr ofan slogh oc far
inna skadha of thz far / antiggia i akr ellr
ængh Tha galdi then at skadha som fa agher
ept mætsmanna ordom Thn lyng far a
gardh dot spilla thz ey viha a gardhin
vrak galli aat fa ey logha gallom / spilt
ey then som vrak hafdhi tha liggi thz fa
ogilt Vites thz nagor oc gonu ey inna vald
sik ey sijo manna edhi Takr inna alt sa
inna grind oc gardha i akro ellr ængio ey
tvæggia manna vitnu bote iij mark then
fola agher Bran som rauf ellr stuld aff
manni inlæsat for an thz ar laghat at
lost bote iij mark oc ar thz tvæggia
manna vitni til ellr vardher sik ey mz sijo
manna edhi at han aldrig rauf aff them
inlæsat etc

om fælom i gardh

Tak grind oc gardha i akro

So stuld inlæsat

balken

Nv vilia bönder aallanna skogh sin
i holltzhy hysa ok stenum a bolskifta
tha magho the skipa ortekogum
ok ekom marklandom ok ottingom halff
ottingom eptir thy som hwar i skoghe hafuer
fra nogh aff ëgande en sa stenum a sin — om aallan
skogh skipa ok vraka hem aa som laghit — ok stenum
ok the magha the haff aallan saklöst nöta
Nu skipt ma man aa ein had ägh böt iij
mark ok aal skadha eptir mätzmana orde
Nu skipt had a som anti äg i skoghino ok
gimolds ma ingen hafua aff skogh ägando
hafui tha förgiort sino stenino xxxi

Nv löpa stein skoghi mellan löpe then
aat ingh logha i löpu thera sinno
löpa the optare tha skulu six synia mal
the skodha skoghagande skadha ok hinz
stoma a stenino ok laggia sa skogh
lön then i mellom som ieffnt ok the
som skogh ägande ändh skulu olda
vorda sa langhe som the stenino vara
Ey gita the for frosti vaadat

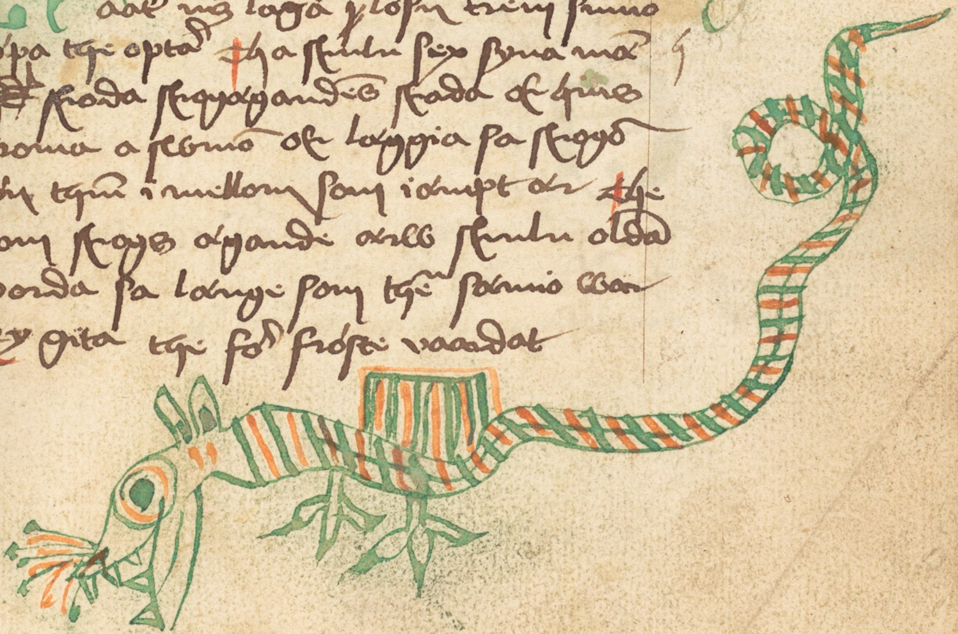

xii NU hvad ma torfva korn sit i maaka
hyia skal han korn vnda skoka ok
i korn andvaras mæd aakri ok binda ok
i korn upp vnda ganta ok sidan saklos ok aa
ka sa skal ok i angiom badi skaa ok vnt
dad raffsa ok akri sidan at saklosa ok hver
Nota han er skeva akr ok omunna aat ok ov
nota arvadam ok dald ena boti iij mrk ok
sa for adro ok sa for tidra en vand tgi
bot mrk Badmalid om ang om han ok
tua dald aat boti ix mrk til tradskipt
ykfarlid ykfarlid agia alli i by bygga gong skial
heno kunnis tgp eno / ok kunno han er
vad vatri skemrg sjo maura edr grit ha
edm gongt vad saklos / ok boti alla grenna
skial aat grit han er boti skial allsama
xiii Eigi ma torff skra i adnaros mæd
tige ell ty laga skipti aar aa
koma hvar tgp nyr boti iij
mrk for ny tag ell aat skoa for adra
om torff skurd ok tidra en vand tgi bot mrk utan
maalsagyanda vanda fla Weo tgi fla

som han aeskar for bot skift hwadhin so
lees oc saatt engin ma taka a annars
tegh skogha liggi thi nu vtan byamaal
tha skal hwar som wil at saklosa Kyr han
i tholom byom til skiptom En ma tha
taka skoghar i sino bolstad oc akras i
annad vtan skipt sidhan aer skipt / aeghi aff
sino oc ey aff annars Taka oc aeri
byggia hwar epter agha sinni i byamaali
sino Nu hafdhe man aat laghajord i by
oc skomme som a thi jord aff annars
mans sadh taka skal ey mer om han
agher i aetto byamali oc gjaldi tigha vorn
om ther a annars mans jord skomde Oc
han oc aff for bot laga botom Wilkin
agha laga vorn holla til midhsumerss
oc aff aas a madda eller sidhan som Nu
kan nokor sa illa vilhaddher vara at han laet
sadh sinna vti standa at trawglosa
Iwadhe Ta han skada a sadh sinni
saa wal ogilt Nu sigher han i tromvoll

sadh som
pa annars
iord

Nar om
ang

oc wolder ey wa them a sex sochnamanna edhe
vitnis radhi hafwi misth hwar ther sinia
the trøm wolda gialdi them at skadha eft
thy ha miatum wardher som for ær sakt Alli
the laga warn holla wari saklose Hwar so
ey holder hotti widh threm markom Hwar so
laga wbom binda sik til at thøm som
ell ho annars mas som i dos oc ho i
stat oc gierd ebøgdi om the vilia tha
hafwi ænkte wold lata them vti standa them
til skadha som buræt hafwa Thu liggir vr
Vrfiell fiell i by hwat them ær i akrom ell an
giom tha skal xxx alna a herads sting
wara tha skal wara badhi stakat oc stinnat
thy liggir til hwarte wardher ell gerdher mz
bonder thera sinna biokum tha oc vrfielli
sinna waradhi ey ha gomm laxugh om thi
hafwa sina buræt clandas them vrfiel
dh fore nefwom wal tha mz sex manna
edhe hafwe tha gard oc word til vrfiels
wardhi sa myket som tha ma oc gifui
fore fasta fardhi sith oc gifui ingin

opta cot meir æslandaos tekin vsfull
vatri sidan meþ tolf manna eidi

xiiij

Leiger bonde mad eller qvinna gifr
tekin fostr pening eller gongatyr
aa maal eller mat meþ bondans — om lego folk
skilnas tekin sidan vid þa for stefno dag
gifui aat bonda fostr pening ok lægo
sa mykla ok þa tekin fostr hafde Vsal
bonde lego hon bort vtan sakar bindas
tekin sidan aat at þas meþ tolfuagra
manna vitnu ok þa vil (…) tekin intar
sva tho gifui bonde tekin sa mykit
som þa tekin fostr hafde / ok va sidan
hvar tho vara lyst. Nu tekr lego ho
kendus sinuk varda for bondans ok
borgha þas medr leggia bristi sa mykit
i lego tekin som i dagsco skom for bada
lego stempnu aga teka om jamlonga — stefno dag
vara En aff pinguis dagom ok til mot
tinsmisso Annar tidom ok til pinguis
daga Eiu nett millo þessars stefnu

Dygo mogho thera hion lidug vardh af vistlang
no sidhan Skulo thei vidh lego taka All agha thei
lego ganga som minna agha än til thiggia
nätta hebar thera hosser til himar sidhan
theru än sitiæ pinningh bundin oc vilia thera
vidher ha taka bot iij aura tho ha til thiggia
nätta til mir oc vilia lego ganga vardha
tha a halfne giäld mz bonda

Akirkar arnd a adna i aker man
Xv til slaar ang i tiggi eno oc agh
aarbyldas som hin som oc
ho hin ho oc ingin bot mz Akoskar ga
i annar adro tha skal aarbyldas oc bot
Akoskada a adna ingin Akoskar a tidhi oc gelde thz aal
oc bot ingin Akoskar i ~~tima~~ standa thz
agh atbyldas oc bot at iij markum oc sa
forir simpta oc sa forir sietta Än vardh
thera bot minni än tha at akoskadh sidher
vardher tha a sinna madna eidi som thz til var
nipdi Var lagh samma komandagha som om
aakra Xria mz faara Ell vardha vardh

balken

[J]arngio ar þt i rarm ok vong i mi-
dio liggr ok vatd a saman mad gialdi ok
tyo þa tagt hafdi mz midtzmanna eidi
ok vm saklaus vadandi. Ef vad vadit
aa ymsa vm saklaus

[N]aut er grimmi verdr a annars xvi
bolstad ell fle grimma i byrgi
eda antigna eigu ell eing ell
rotto ryrdna bot iij mrk ell vol ser
mz s... manna eidi ... þa eingi
... vm saklaus fo tyrm þa vardar ser
fo ok fo tyr ... bot þa sam þa
bar ok atafin vard

[H]vergi ma dodmuda lassi annars xvii
kaupi ok vard bar atafin bot
tri eda fella for annat ok eda
hengi ... frænda bot iij mrk en þa
vard bar a tegin er sv bar atafin
vol ser mz s... manna eidi ... ama
timbr i annars mark kaupi ... lag ...
mellom sam sakar ar om dodmud ... ma

nafar i annars skoge taker med byrdi eino
bæti iii ora skal fyrir annan ok hinn þridia takz
um alla hogg — fiorda bæti iii mork Ef hann hafa til alla ung
ok annat — sipta lidr byrdi bort taker alla vor til
fo hoggo — bæti iii mork ok at alla skada Nu
i annars — hoggr madr lopstok i skogi annars manz
skogi — ella skal hoggvaz alla lop nockurs i brunna
lagg ok lath quart i skogi standa bæti vi
ora ok hafui forgiort ok firnadi sino
ef hann bort ber alla bæti iii mork hinn
tolftum sem vitt [illegible] ok vitni til dr
hafl ok — ung sipa manna e di Hoggr madr mat bu
di ung vaa hafl ella uggi ok i annars
manz skogi vandr tafen vid bæti iii ora
skal fyrir andra ok þridia hoggr fiorda bæti
iii mork Hoggr madr laes ella baatsfor
fransul — [illegible] bæti iii mork Hoggr madr fransul
digra i annars manz skogi vandr tafen
vid bæti iii ora ok skal fyrir adra ok
þridia hoggr fiorda bæti iii mork ok vand
thi bot mik Nu hoggr madr ok ella bot
ok bot

þess sem berandi tréð ok bøti iij mrk. en
ef han ataegin verdr sekr nema sex manna
eidi eða viti lof eða lyngs af uttom
eigandom skogi med tio eða fleiri vandr
tekin verdr bóti xl mrk. Enn ef vitni
til verdr sekr nema tolf manna eidi. Nú ef
bast lop med e i annars skogi vandr bast lop
tekin verdr bóti iij mrk. sá fyrir adra ok
tidra skipti med ma mæla binda ok gud
skysta. nema tungur doma. en þar ef bottu
orkar. Eða ef bast lopa ok skoga bruna fo skoga ell
ok gueretti lof eða lyngs quat þess bæsfass
eða bruniss verdr alt um en lag. Nú ma
eigi eigandi raa ok hoggva gebarfi
fyrir eða fara vta alla eiganda lof sem
i skoginum eiga vta þat bóti vid laga
botlom mrk allom þeim i skoginum eiga. ok
sá fyrir annarra ok tidra skogi med frenda
bóti iij mrk. Ef standr ok vnd ok ef maar
ki maas eða tiga hoggi hema at þat
losso skogi med apal i annars skogi en þó apal
undir en bendi tre bóti iij ors skea

bygningha

för andra of tidha huggir fiärda böte iij örtugha
Nu tagher man andra huggande i skoghe sino tha
ma taga aff honom yxe ällir klädhe thes fro
med fände: ani mugho thuli vidhir som bar atalan vard
skogh hugger vtan tha hafui loff ällir logho for sik tagit tha
at klädhe sin oc vari bodhe saklös Dela
tw bodhe for annar sik vara vttan ällir i sielff
sino skoghe tagin ällir annarstadz quar tw
äru standi tw a tiugh vidhgiordhom aff tak
bina giorda at tha hafui tw til tiughia
manna vitni som tw varo of a sagho vilia tha
tha binda loffs vitni a tha binde nw ser
mannom

xviii Nu ma ingin man i skogh annars mans
ing gildri sätia vtan epter bonom vilia
ällir varning tha ma hin agher at saklöst ända
om gildir pa huilkin bonde ey hafuir fira sannynnia
langt wagha notz böte iij öra Vardh in
om skell sata sielffna tw Vaandi huar sa vargha
garda som comer garda Alli hafui notz
sin om fiärda dagh pingisdagha helgha so
ey hafuir gilt notz böte iij örtugha Alli ker

balken

kn til vargha skal koma huilkin som bod
slaar oc vil ey koma böti öre huilken
i skall kom oc gör ohydno iij vil ey
thy vare som han skipadh vardher böti oc ore
Engin ma til kirkio iij hoff eigha vtan konung
oc tha han hoff hafu til sina nyt oc ey
allir oc haa som thz gör böti xl mark oc
liggi thz til garde nepdena takir thz
konungher xx mark aff oc them so aafrad
xx mark oc tio häradi uffsonyas thada
ffsta ondry böti som för är sagt Engin ~~aldra spint~~
ma aldra spint laggia skua vit som skal
gi ar vta han böti nyo mark til tua
skipte uffson ma iij koma aff them bonda
böti xl mark them som lagdi til troskipte
Vtan thessin land sum vndan taki Dall
i vestgotlandi Varmaland dala i vest
manalande gästrikaland oc helsin
galand oc tha withum timo Som ey
forbindas Elpat fra fastagongino
oc til olaffsmisso i thisson tima maa

mz: ept(er) athyggonga huggena ma ok raa mz
vangha matti taga vtan tiþ h(onu)m i ewarþa stall
xix Nv ma ing(e)n i annars mans skogh ell(e)r
h(er)ra lyff sinno gongha ept(er) i(n)ffronum
hwaarn ell(e)r lekat firi alla hwytorna
dagh gongh(er) þa(t) för ok vand(er) bon ater atafi
off oss sino ell(er) maghiuno taka alt sama ma
ok yrkiro böte iii öra taghi tiþ vp tek som
skogh agha Drap þa(t) ok epti mid fasta böti
som för ær sakt Æn vil þa(t) tek: bot ey
bota fa(er) tha tel tingx ok sake vt iii öra
ok iii m(arker) tel ekstiftis Ær ey bon ok aa
takin vare s(ak)lös mz vi mana ede
ytorna mand lekat
xx Gör man vörka i fiskivatno a
nara mans hwafni for(e)port ær
fundi sino ok a iii m(arker) sköta ma
mötanda i annars mans ska ell(er) sakt
om fiski annars vatn ell(er) laghi niot ell(e)r fea
mz eld ok linfero vtan fiskilöse ell(er)
mz fiada gonda fiskiniog. þa(t) fær böti
iii öra yffar þa(t) i fiski vatni annars
mz fiskil tekin dwa(l) fiskilösæ böti

iij mark Ater gra(fwe)r a honda fiskewigh tz hæfte
ok drogh mæd not i annars fiskie
vatn quat tz ok i fiskehal. hon ell(er)
vtan loghi aff hanom eta(d)i ell(er) annor
tingh then fiske vatn ægher til vidhmala
Lukas loff ell(er) higo van sakloos ok
han ey bötj iij mark(er) hafni ey vald at
binda loff a then sama vtan en tha(n)
Dyl han at han ey tekin var i hans vat
n(e) som ept(er) krafis tha fylle hanom
vitni n(e) sex manna ok sidan bötj
han iij mark(er) Deila the sigh aman ther
off takit ränta van off sik ell(er) stulna
tha hafni then nidzord som offtakit
giordi viti tz n(e) tolf manna quat
tz var rätteliga off tagit ell(er) ey ok
han thera vitnum van then sakloos som aar
takit var a giord ok han bötj rænes
bot som dagliga off honom tog tz
aller tre mark. Affteri alla thes sak(er) bar ok a
mæd vaadha ey balken atafftm tekin takin iij m

Bygningha

sotin gifwi hafni widzordh for sik huadhz ept(er)
sino bondom. Thu diler eghi om fiske vatn
fyr(e) annar sik anner lut hafua aff vatni
ok annar fa aff fiskom tha skodhe then skipt
vil alotgra nesz vil ok anr lut vitga
aff vassin ok ekkrom tha gifwi hanom
widzordh som skipta vil. Tha skal bidias
skipt for grannom sino ok soknamannom ok
sa a tingi som tha hanom vtti skipt ok
faar sidhan lut thas oskipta boti iij m(a)rk(er)
vfan ok tha sidha skipt ær glosnadh boti
huar ept(er) sino ackrom som fir ær sakt
Nu byggi skond ell(er) stronka pund ell(er) vta
bonda bolstad tha egha alli ekkro byggia
som iordhaghandi æro æn thi vilia ok
byggi huar ept(er) thy thz ægher i byamaali
Ha slotti byggia — ok i tompt swa som spill(er) not for andro
byggia sa hanner at tho ær ingin nyt boti
at skadha ok a tre m(a)rk(er) Om spill(er) med
Not auenda — watnom ell(er) minirdom ell(er) huadha hodha
fiskj togom thz helst ære boti iij ort
ok skadha aat

xxi

Alle byia agha mz rættær af rör
vætt vm laghdi liggiæ raa ok rör
byiamillom vt thz vær hafu
ok iij raa ok rör til annat tha gabli
garda ok forni byamillom tha gifs
thæn vidzornd liggir a byamillom tha
ma ok thæt bolstada skal væra ok iij ok
raa ok rör til ¶ Nu liggia bya tve
sidha longi vid siö ok standa agi halfna holmi
siö mællan by liggir holmi mit i siö agi
halfna hwar thæn liggir adro landi nær
hwar hafui thæn holma so vatnit ægh
liggir flutholmi i standa hafui thæn flot
holma thær gitir fæst vid land sit liggir
by vid siö ændha agi sa mykit i siö so
haffs bolstadr siæl til ¶ Nu dela man om raanski
raa ukki som annar agha kraf raa ok
annar rætt raa ¶ tha skal hem til nægh
nas raadi halfna hem hwar thæt vrdr
thæn raanski gæld hemannæ gælda hwat
thæt ato krafat ok roty ¶ Dela tva
bya om raanski agi hwargi voll vnd

Bygningha

andaganga en a tompta raa oc en a fast
vagho raa vta letir epter andro raaum til
la samma byggir by oc ødhi by hafwir byg
dir by raa oc ror om sik oc gard tha
gifs honum vidhgiord Sik en rør oc raa til
liggia them by ha fore laa Til la samma
tedir bygda byn om bolstada skal tha skifti
ha thera dogh fore saltia oc agganda sin hal
fua samma them aa thy ok tuol Halmus
them en tha skulo thera tingx fara skoradi
oc skoradi oc tolff men a sin nepna
raadi huar thera halfwa nepnd the tolff
skulo leta huilke thera samma hafdir sidan
thera hafwa thy sithan tha ega thera aa haradz
tingi vitna hwat sam ther om thy mal
skilia them en vil at thera letta hafwi
wald at valdha vndir nesta landzting
mot haradzsin vaadhi bondi iij mark
oc haradzsin tolff mark Ther landz
sin aa kombir tha skal thy optir varu ho
gör oc thet maa inge valdha a mot

om byn

vardh ogild then sum ther tolff aff synaman-
no gora ella sidhan och the til skulo thi[ngs]
sum hafna thuar rätta landzthing tha
thz nymdh othol Alla bolstada sum skulu
lo hafnas millom walborgha misso och — Grenatid
alla helgona dag alla the sidan hafnas
vardh ogilda Motas tolf byia i akrom — bya motas i akrum ella ängium
ella ängiom utha the sik ingardi
[illegible]ka liggia annar fore mer och annar
fore annadh [illegible] then mer so for [illegible] by
[illegible] och then minna for minna hyggia[illegible] — Goda
och huar til sinni öga aghn samuelb [illegible]
dom ar om agn mot agn [illegible] mot
gjord vall akrom ella ängio annar
by holler tha then gardi oppi som akr
ella äng agha then vardh sak som gjord
vall agh [illegible] mot [illegible] akra ella ängio
annars by vardh lag samuelb Motas gjord — motas gjord
valla tolf huar aff sino by tha at an- — valla tolf
nar si minni än annar tha ma tolff
ing tolff gorra huaria ma for adra

intakha vtan annars bolstadh vil om se skiptha
Nu motas bya tu hafuer annar giord
vm ok annar ey tha liggi then for sami
giord som than a sakum then mæn ok
sielfir. Nu ger bolstadr om annan bolstad
Nu ok ma a annan ok vitna sa sum som
the bodhe nytia takin op giard ok boti iij mark

XXII R aa ok ther som fim stena
Raar skil vtan ok en annan firir
tha tri stena maga raa heta. En ma
ey fæ stena raa tha ror heta. Thria
rio tompta raa skulu fim stena ligg
io ~~en fæ maga raa~~ Sandbyas raa
skulu tri stena ok ... i ... raa
ok ... skiptom ok tha skiptom maga
... stena raa ... tha skal ... ok sten
ok ... mz ... sten ... inti vidhgiord
Nu ... ey ror tha raa til vat tha giard
va tha bolstad skal i midhiom ... tha
midhio ... som vta loyado
ma rifua raa tha ... tiald ...
a bolstad annars ok ... annan ...

Om ... annan ... giord ok an...
Om ... giord
Om raa
rifu tha
bortskiptra

vardher takin mz fullom vitnom vidher Tha
skal thy swerin til nempnas vitni skoa sy
na vidhe at thy swerie raa rör ällir
tradhra oc annar mz gör soltu tha
then som aff takit giordi mz twäggia
manna vitni oc tolf manna edhi böte
tha then som raa gambla oc trädher op
grafstadhi oc nyio giordhi xl markir gel
thä ey sa sokt Tha skal then som sok
giffs vardha sik mz xij manna edhi
gitt tha sik sa wart vardher saklös fälle than
at edhi böte xl markir oc vardher tinefalt Hu
ma nygi bolstadh raa ällir tradhro optaka
ällir widher sätis Vta alli landaghandi thy
är vär som i by äga Oc domis sa tilgi
fund lagha tompta raa ällir sorcbygs raa
widher thy skulu alli äghandi vidher vara By
tomptna thä thy skil dom a mygi tompta
I lvt lot liggia mellom oc rör oc tradh
til vardher thy vadher hafdher Ath ey raa xxiii
ällir rör til hafni halfna lot hwar

bygningha

by liggir dodmidha skogh bya millo var lag
samnes liggir vtan kallad skogh bya mill(om)
lang okkb vin ell(er) tilldra til vor thy vor
haghn oc en vin ell(er) tilldra til tha oc
kapta til ena oc ortogh

xxiiii Delas tw haeradi vm en almenninge
egha oc sin hwar sin agha tha skal
sen aff nesta haeradh til nempnas
oc en aff thenni som com delas hwilkra
haeradi en nekar at then sama vil gora
hafui vald at vadia vnder landsfmma
bote haerad vid tolff mark oc fornami
tolff til troskipti som for ar saght tha
sitia landz nampn thre i millom thn ma
vm i annars almenning fast ell(er) fiskia hwar
han i skoghom eller vatnom vta tha bote vid
laga botom eller hafui tekit ell(er) hugg fore
sin laghu almenning brodda ell(er) obrodda
tha agher alt haeradh vadia oc bea ell(er) bota
laga botom hwar epter sinom agha lot engin

Om by i ma byggia a haeradz almenning vtan
almenning loff aff haeradi ell(er) haeradz hofdingia hwar

balken

Som byggir a häradz almänningx vaande
ha broom þa lanst oc rit som hans
inlagdi ok. Vadher ther inlagdi haas som
tha hafuer mz gardom oc sit oc gifui hæ-
radi aff som thm sokn vm Camalidz
pe om landz almänning som liggir häradz
oc taki tha loff aff landi oc laghma-
ni Skulla häradz skyll skulu vtgi-
fuas om sancti frantisci dag mest epter
mikelsmesso oc landzskyll om sancti
dyonisii dag a them som dagom fore enan
nempnda land oc häradi til stad them til
takin ær oc af allom huar som aar sel
ang landskeel alle häradz oc gall vm
lot epter them som dagom vllo ano sok-
nipadi Tha agh häradzhöfdingi nipra
na mz sik vj mæn oc rida hem til
haas oc midle lot häradana aller lan
dino skyldo oc pending a pending Thæn
samma som fore taki halfua land aller hæ-
radi oc halfua häradzhöfdingi fore mod

bygingha

Þa finr Eirik konungr annat aar vid log sodumb
Eirik konungr er ok ydra hafni tha forgiortu aar
bodi finr ok bygingu ok hafni logmad
hallir hiradz hofdingi thi sama vord
byggia ok thannug landzmanni til har
radz hafni ok ingu vald thui a almi
ndigi bor at bera at melda hat rettyr ok
er honum orsfra ath thi rett gora Hui er
thad a land almenningi til hiradz bor sa
satighdom hinda Ba at hat forma er
landsjal oppi holda hill loggs thes alsting
ordi ser mahe tichiga ok skto mad skul
formla ok hat at andro aad ty mistist
ditta ok thes bondi ophalda ok ofradity
oppfylla thes som aar stod hafni dgi
vook hat aff brota zfforma ha er
Tha skal logmad til hiradz hofdingi
andro manni thes skepa som fer er
fast tha skal hiradz hofdingi ing
pilr vi me aff hirodina tel ...pna

balken

the konunger miatta byggiandh oc alla thera
the samme fyllæ forst aff the byggiandh
landeno ellr haeradeno aff gelde
som aat stod . then ens ebb andra sinnu
ga til at the byggiandh bot tha fylle
haerad ellr land som aat thz som
the bot . thetta ... miotzmanna at
dom hafui mæ voll landz almen
nyttia ellr haeradz skopa ny til sin
ellr at skipta vtan saa at hn gifui
landi ellr haeradi gift oc ollbodi
oc sa som thz var optat mz . Um
man mæ rydhia skogh rydhia a landz
almenningom ellr haeradz geban thz ...
hafui forgiort ollbodi sinno oc aa

Hwa man mæ bya sin mell
horddwall ellr naagot thz oskipt xxv
ar hwat thz helft ar vtan gardz ellr
innan innangia til akers ellr ang ellr hwilla

gard fell[r] ok til nyt[ja] andvirdo sina votto fyr
ein laga skipti þa ok kemr eigi hellar sem
þeir ero hafni sa er þat andsvaradi sina ok a
um rydia iij merk[r] silfrs. Hendi þer skog rydia ok hafa ok
þat rydranlia eda mylnustad rydia ath
forlofst ok hafni þa tre sin a ok liggi
sidan þa at til brigslegi hafnar þat þa lon
ok huat fell til ok ... andvirdi sina nyt
hafni sa er þat andsvaradi sina ok a iij
merk[r] silfrs en at annar rydiar ok
ornyt ok bidr til skipta þa er þat hol
vel til skipta dela.

xxvi Nu eigu menn molnustad bolstada milli
ok liggia hafni halfr sa molnustadr
huarr bolstad sa langt sem huor brotad
ok. Nu lyst molnustad inna hvar ok bol
stad þa taki huarr sinn hlut þeir sa
þa ok i tompt ... af ... eigu
ma engi molnustad adra til skada byg
gia en orna sa at vatn tepp sa at
þeir ganga up aa ok ... eigu ok ...

skadha vidha for sa at thz skolli for hon
som ofsewa byggir. Æn sa thæ della stir
annan sa byggt va at skilt ær aff ild
ælla ild quærn for honum. Tha skal
thy til æghandi sin hafna ok radhi
halfue sin hwas thæ. En æru thæ twe om
aa tha skulu the tingx fara hondzeliff
ængi ni pæni thæn tolff mæn som thæ
badhi swa ia til. Æn the skulu tit koma
ok byggningh skodha. Synnis them at byggningi
göra nogi skadha tha ma ho sith lofft quar
standa. En æn ær synnæ at ho skal
dha göra tha skulu thæ til tingx fara
ok thy badhi vitna ok skodha at ho ska
dha göra. Vil thæn som byggning agher æn
tha före æn thæ skodha vardha vidh lagh
sin hafua thes vald ho skal thæn
slita i mello som alla andra iorda
delor. Vi. cap. Tha skodha fore æn ghradhs
sin hafuer skort vald thz skadhughet ho gör

Nu hafua sokna mæn sænt at thæ hafui
ologhligha bygt tha ær thæ saker at treny mark
tha agher hans hofdhingi bygning thæs
rænsakana oc honum halfs maanadhar for
læggia firi sina oprisna Nu vil thæ ey
opbrista inna for(næmp)da dagh tha skal hans
hofdhingi mædh sik tolf mæn næmpna the
skulu thet skodha oc thæn sama bygning
opbrista mædh samo mannom oc vi mark at
aff honum vtmæta iij mark til treskipta
for oloxta bygning oc iij mark for hans
hofdhingia dombrot Nu standa thæ for
oc æra gør thæ nogho skadha them til
skomedhs hwat thæ ær heldir drap ællar saar
Nota vadher thæ alt ogilt thæ thæ gør oc alt
ogilt som thæ faa Sammuledhis lagh vare om
klosterfiskiri ganda om thæ oloxta bygga
Nu ær sokn forsta ovan sama oc vilia
allir byggia at annar pristir tha agha
the vidhord som oskradha agha ... bygt
Nu æru ny aalsokna skradhar gærlandom

balken

bla alcorna tha agha gambla alcorna
vidzorna nya alcorna op rifua Um
thra byggdi mæn oc offri oc byggia
badhi i lagha laghi Huat the ara
tilsa ællr skal haldi en the offre vatn
fore the mædhi oc the mæn skipni
en offri fore the offre dra draghi sielfue
op skybord sum ællr boti vi ora ok
han ger til til konungs tilbyria mana
vitna aa tingi ok sielfua bædhi Varder
han en til til vinum som vel ok sakt
vara saklös Radhi ok fa opta vi bra
sum han skulde the til vinum ope fört qvarnastad
ok sakt Um agha skal mæn qvarnastad
sidhna vil en byggia oc en alle ha
fri then vidzorna byggia vil tha skal
agande tuu tingi skipna oc bedhia
byggia mæn skil Byggia the æffte
mæn Byrnid tolva tingi dom ta
skal han a tolva tingi hærads hofdhinga
dom tolfa til at byggia oc sidan

ma han sialuer byggia Æn stempno thz sidan
som han vilde byggia then som bygt hafu(er)
oc swa at han byggde thz medh vaaldz verko
tha hafui han vrdzat vitha medh vj manna
edhe at han byggde medh haradz [illegible] dingha
domi a tingi laghlica domdom oc sidan
skal han hafua gømmara thz til tha hafuer
sa mykit opburit aff them som han hona
kostadhe Vitzi thz medh sex manne som thz badhe
til stempno Nw han hafuer fulnat for byg
ningh sina oc vardher fulnat lagh Om skipta gatu
Om skipta gatu — da Æn man ma ey mad vatn ella skipum aff
forno fordhna oc for andra skulla Vtan
han hafui vidher tvem tima oc skulli aat
krafia vp for midhsmanna domom laghlica a
Om skogh — tingi til nefndom Æn huar skogh byamello
landz ella haradhz ledh skogh ægh vaar
xij alna breth Almanna ledh Oc aata
ledh vj alna som ey ær almanna ledh
[illegible] som aker tha bøte iij mark

xxvii Alli ægha broa byggia oc vægha vidh

ia sa then som widher ok som then so
me ok i bylikkir Ekkio bro widh ok om broa
sonadag böte iij ora Ekkia för änd
betskoa för thera vad in sot malsa
gangandes then böte som gonke haffwer hwar
effter thy som han i bygnat ok Ekkio bro
skal vara som alma bridh liggia hon
kunne widher ok iij sonnidagha böte iij mark
til kirkioskipt Vardher lagh samulos om sa bro
Vst Qvarnabro som Ekkiobro standas vara
pa tingo vagh ok vardh po alma bredh
liggia herads bro i landi then som ska heradsbro
herade ok broa om et liggia at widhi
tha böte then heradi bro ok xl marka
til kirkioskipta malsegande konungi ok he-
radi / Ecca her Skot skipt vara ok vith
hwart heradi som skot vitha somliga
byggia ok somlegha widher falla liggia
halff bro widher böte iij mark til tredskipta
hwilket heradi so widher falla ok vilia
ey byggia böte som for ar sakt ok then

Bygningha

vare saklös byggt haffuer Ællar so hæradz bro
all medh laghum som alt hæradh ægh broa böte
xx marker Uaghne halff annar böte x mark æfter
dagh annar böte siu marker Ærith bro quar
æ vil ey byggia böte iij marker til ærffua
Ærith bondi quar æ vil ey byggia böte
siu öra them taki bönder som byggt ha
ffua Nu tadh bro bort takar aff ofue
flodz vatni ella eldh æ ella tyo æfter a
hwar bo laghum halft bolstada mellom
hæradz ella landz ther ægha thet som a
flotha holda thet til broin vardher gil
Nu tadh folk i broin skada likita æ
döör aff böte sex marker them bro atti va
rda æ taki them arffua thes doda æ va
rnsaka thet Nu ... bro hafft sik i bro
æ faar aff bana böte haa aat mz tolff
ora æfter opa j mark for ... æ i midworm
gamalt halffuan öre æfter lamb sit och
kalff iij penninga Nu tadh fær thy skada
faa æ ... aff likita vardher frendinge

bot af them som laga gældo som nw ær
sagd ¶ Warda twa bönder skilia vm tekia om broafall
annat hwart ¶ Annar om walbrwnnisso
ok annar om mittebrunnisso ok inga
skildir vtan ætt malsæganda ... som
skada hafwir som ... i bro tha skal ha
radzhöfdingi ... xij ... aff hæra
dinga til nempna ... skulu ...
thi bro böti ther broafall som bro skul
le warda ok sidan ... ther som ...
ok sott ... hwat ... laat folk ...
söndersliter ¶ Ekar ... bro ...
ey hafwa ... wal ... tha skulu ...
manadha dagh hafwa thi bro byggia
hafwa thi ey gort tha bygge ...

¶ Huar sa illa bonar ...
at ... wardher lös i by ok ... xxviii
manni brinna tha ægha ...
hws wa... til ... ok
... ... til
... tha ... bondi ... wa

aff hulko andre husi tha ta koma tha hæri
tha vtburin ellr Æn kunno Dyggia i ladu
trydhia vandr eldr hoggi oen hofna tolff
tor thi hofna vtbunt brinder cop kom
of lada tha agha thi vadha ed binda tolf
manna oc vaada bot fiuretighi mark brista
at eede boti xl mark Ær bonde ellr bon
das son tha i ladu tha vadhi ladu i samma
lagom som stofua ellr stekhus Vadhar
tha eldr husa millom ellr gardha tha ær
hwars hondha cokcom siins vaadha vard
ellr hoggi oen hofna tolff budher et hus
fore sex ora at vaadha bot oc fylli vadha
ed mz thrim manno brinder annat ellr
tridhia vadh lagh samuelo Brinder gardh
allr samman fore bondano boti iij mark
oc fylli vaadha ed mz sex manno Brin
der ella gaardha ellr by aldr boti xl mark
oc fylli vaadha ed mz tolff manno Brin
der kirkio i by boti for hona iij mark
Vardhi sa prester oc decken ældhi sino vtborin

Som bondhe hwat hælder han hafwer vtsædhena
aff akro ællæ gardhe thet wardher solt
e i vaada som sagdom ær ælla flere
böte iij mark for hwart thet ok mz
vaada edh fælla han ok ædher böte xl mark
for hwart thet ok sa for alla by til
skipti takhi saa marght hwar maals
æghande aff bottom thæssom som han
vaadha fik æpter fyra nialstmanna
bondom Thissa vaada edha ok alla adhra Vaada edha
skal hwar man mz bondom ok bolfasto
mannom ganga ok xij mz lofwom ma
no ællær laghadaghe Bærwaxa eller i Quinkes
quinkes akarom man hwat ælla mest brand
va ællær bondhe brenna thet qwinna ælla
malder forwangomo skal thæn edhe
aatte vada bryggia thet hæfst i annat
ok böte iij mark xij æptir malsæghandes
ok tolff æptir bondom som malet aatti
ok æptir vaada edh mz sæx mannom bryter
han at edhi tha fylli hwat skadha som han

vadher miælten oc mer ix march til tracskipt
Var logsamen om vadhe giæm oc om vatn
brodstæd Gen Alle i hwat hæradhe tolkin stadhe aff
eldhe kom som aldre ar saghder tha ær hæ
radhe hæm brandstod skyllogt epter thy so
stadhen vadher miælten til Hæradzhofdingi
scal hanned sex bolfasta men aff tinge mæþ
… tha skulu til thes koma hæm oc epter
vitnes thera samma skada miælta Miælta
ther hæ til xx march ælla mer tha agher hæ
aff alla hæradhe brandstodh taga Miætz
hæ til x march tha taki brandstod aff them
halfdelinge hæradhe sine so skadha tundi
Miætz hæ oc til fem marca taki brod
stæd aff frændæ sine som hæ bor i Brod
stæd agher vart halfa … … æller
iiij peninga sitta Alla agha brodstæd
taga oc gifua ther som bolfaste ære
… oc … oc saa ther hwom
ther agher … skals for vaan

cxxviii Hwer bonde … til … vil bu…

na 2om nedro skal eller adro brænna
for them ell vadher oc hafna tolff skal
skal at gømo skalla gøris thz hulpit va
soffloos gøris thz ey tha skal thz følgia
bimaadhi braandhi oc innfadhi 2ofa
oc binda vaadhi for sigh gøris thz eding
gongert med vj mano tha bøti vadha LV
bot for bya skogir som dodhnadher oc tre
marker saa for adra oc tolfra vadher insat
brannadna Brit thz ey eding gongert va
tha bot hogst ix marker for en skog sa for
adra oc tolfra Er thz ey bar atafin
va sigh med xii mana eller Brænna
mal bonadi skog i vaadha skal brænna
oc eller bot bøti for ena oc eller bot
iij ora oc sa for adra oc tolfra oc
fælli vaadha eller med sex mano Brænder
hus eller ploch bøti iij marker oc fælli vaa
dha eller med tolff mano gøris thz ey vada
ed gongert Tha bøti fore ena oc vi ora saa
for adra oc tolfra brænder frænda bøti
iij marker brænder hus bøti xl marker Er vadh

Vtbygingar

þa bot m(eð) Vill madr manni vtbyggia ld' ok
[?]a deil ok vardr ecki taginn vid. ell [?]
vitnis lagta til buendin dyeli nu [?] manna
[?] ok vid sakloss.

xxx ccc Nu vill madr bu hitta a bolstadi sin-
um i skogi þa skal hann eigi leggia vid
þann sem hitti vill i bolstadi annars [?]
hafa [?] ok fiendalkot [?]
Um bú i skogi annars madr vtgangi eigi til [?]
ok byarmark alla tilbaltu [?] til [?]
hafna bustok en / hafni þa fiendaleit
forra lysti [?] skomma bu ok flytia i
skog annars [?] þa sem bu eigi till
stok [?] ok [?] sama tre ok lys
[?] byarmanna hafi [?] voll [?]
þa [?] / komi annar [?] ok [?]
[?] sama bu eigi þa [?] lysti
[?] bu [?] i sallana tre þa skal
[?] ok [?] tre spilla / hoggvi
tre nidr ok spillir bot [?]
i [illegible] tre hoggvi nidr ok taki bu

balken

sin saklost ... endus skrydganda hol
sok o sifna seggia tolf skrvanly en hann
vā tha viti tylp ng tueim mannu at hann
vaa blaudr ok bifrad i hans bygarde ok
hann folde til haals ok til halldz thessar
hann tog eidin take hi sin saklost biskp
at eidi latti vt hin ok a syp bra thra
pa hi biskop annars mans boti iij ora
for en tho tha bi atti som drapo ell
dyli ng tlbiggia manna eidi drapa
tu ell tueim fla boti vi ore ell dyli
ng tlbaugga manna eidi / boti en thess
mid at fla drapas e ... anyt ma ng
bifrari ok blondi i annars mans skog
vard tagin vid boti iij mark vtan hann
gange aff garde thes som skogar ok
aa maal ok mat ng hond thessar skiff
som sotte skiff i skogi sino ell annars
mans boti hij mark Ertial med biskop vand
songum ng tha ma hann binda ok ng
tinstad til tingsso fra ok thar vitni latha

oc sidan wpbyggia oc gærdan gøra

xxxi Nw ær by ny byggas aff gyablom
thz skal affgærda bys hwat ægher hwar æl
by af bys almenningha timber aff dødwidi
oc ey aff allom vidi giærda fang oc eld
brand næfraflott oc hwitakit gøre thz
hws skin som sot hws giaar sa mang so
hwa fødher vidh vidh sin loo / tha ma oc ingh
loff gøra ingh skogh hwarki ingh laan eller
lego oc engha ꝑ aff salos aff skoghi gøra
vta lithi at thz ingh giærdi oc giffit vil
aldhbys intagin gøra tha skulu thi hol
gatos gøra oc læggia tio alna til aln
andra thi skulo giærda vorda so in vtha
tagha ey magha thi sa byggia at thi hwa
inni tæppa

xxxii Hwilkin slotto dagh ok nesta for
middagh før predikis dagh hwan som
for slaar i almenninghom forhendis ingh
a hwad aff ægandom bøte iij march ok

xxxiii Nw slær krona faar eller / hwat ingh

git amaro mas vard tachin mz boli
iij oz. en ij tachin vid vol pachlos
Wolkar go ko amaro mas vard
tachin vid boli iij mie. Atr ij vitni
tel dyli mz po madra edi.

Heggo mad mesi a amaro mas xxxiiii
tiny dotg ell quiht or tgp bot
t. am galpri oz. boli iij mie. dy mesi
ell dyli mz po madro atr tgp galpri
ol ot ell mitri boli iij oz. ell dyli
mz tgapa madra edi. Oda tlba om
itg mesi gopra bodi et bolpri tgo
ayg gad vrdgond pom gonda mello ga

Drap ma fol amaro mz lpri
vrha quda gonda fol tgp xxxv
galpt or bot. om tlba ora gldi at
mz fullom galdom ipt tlaatgpia mi
atgmadra ordom mipni qmar tgt
pri of mz iij mie. Cba pri adrat
of todia or ij vitni tel dyli mz vi
madra edi. Drap fli. mz vrha fmo
lga qitg tgp qiordaqrg goldi aat

stadda oc a sol inne thom ha varder logh ta
ing siex manno til wrdni Varder ha ey logh ta
til wrdnad dyli mz tolff mana edi Drap
ma thz sak som mina ær xl ær twa
ærp böte twaskipt fore ærf midtz mana
ordalom som fyri sagt ær Ær hwar tolfi
sak vitt manni ok varder ey logh ta til wrd
ni mz siex vitno dyli ept thy so sagdh
ær til som för ær sagt

xxxvi R aster ma ællar skintr at sak mæs
fra wardi tagha ær han vilder hindra
dod pff gialdi at quist fördet
ok wiiter at thz var aldre haes vili mz iij
manna edi Ridder mæd anna sak sina hi
dpa hifti blodlatga ællar andro sak sino
fra var thy toma ær han vilder som hand
a bor varder sik mz imos sinos edi at thz
var ey mz haes vilia at thz stada sik
qwind böte fiærdung a fulli bot Drap ma
ællar stroll quind annas bote vi öra Ælles
som gar ma sak annars mæs hindra thz
ey dod aff Ær thz hift ællar hors ællar

gøre han ey wadhamadha fört tappi then
som hugg tek saar ok laski ok fa hond
tek fot som fört han til bisko bano wardh
hint ok tapi bondi sit ygt aal wardh
lit aff hofwi then som hogg ok faa
bondano okt firi ept innatzmanna
ordom hwar som ey vil sa at halda so
vel han sott ok krafe tek til hans aa
tingi tha agher hendsbofdinghi miotz
men hiing til hans nempna miotta vt
fult gen fullo ok a iij mark J kraft
ma gift gores wda ell' ko scanwt o Vppa gotn
ok hugger aff hom ell' rompa ing rompa
wadha boti ok för huart ok fylli wadha
dang tweg manno skils at ede boti
för halff gildi Ething vt badhi ogha gol
ledi at fullom galdom ok a iij mark
om tes vitni okles til Erles ey vitni
til dobi ing vj manno Elar ma teo
at les gört ey wokad boti j ösl

Draper fä annars mans fä hofft XXXVIII
ell' gores ell' tek fä ey ma otta

vard(er) ing vitu(n)d lag(hen)ta til vdingh gialde half
gialde suri ept(er) midfasmadha ordum Vthes (?)
swa ell(er) ko ell(er) annat fæ som æta maa
boti fæarding a fullo gialde af them hafni
them dodha fæ ær atti. Æn ær take them til
maæ af ælla oc swa vitne til dyling
ædi ept(er) them fæ wordit til. Æn æn fæ som
gar fæ them ær oghlt (?) Vard(er) vakfmada fæ
sangat off andris fæ sa at bond(e) gitær
them oc nytiad vnd(er) oos ell(er) sidha Tha
skal han som fæ atti thz som skadæ giord(e)
gornd sidha sylnidg (?) sua ept(er) midfasmadha
ordum vitne sum hwar them ell(er) boti

xxxviii B. witha bond(e) i by sanna — iij ort
tha læggia them vidlæ om hiord
holl sit thz oc hwar andris rett
gøra. Æn fall(er) en hiordhaal them val
ing teggia madna ædi ell(er) boti iij ort
af them taki hiordhalsinne sitsin. Æn
sal han bortt(a) sa swa ell(er) ko ell(er) hwars
hunda fæ them hæft ær / skadh oc aal sa
gialde aat fullom gieldom hwart s(k)...

thy wart at ept thriggia mötzmanna
aldom Thu tagher diur fra hiord
hiolsmanne oc kastas ther wtan aff lagh
aff wadha hofloss utan ok aff lagh aff
gildi aat fullom galdom / Kalwa
ko a mark ute ok kalff ur bortta pas
böte örtugh Tapp bort kidh lamb bö
te iiij peninga Thu kan fæ bondans ko
ma i hiordalöse annars mans tapes
som swarn satte til stocka laghsti
liuty dödh aff Ärlo gildro lagh lysto
böte hiordhals ma salff gildi tyyn
som fæ atti Är ey gildh laghlyst bö
te tyn som gildradhi fullom galdom
Tapp hördingi upa til ko kadh ey
at faa missti lagho sino Tapp hanum
nöte misti ok aff lagho sinne uptir
gält til faar örtogh för kalff lamb
kidh iiij peninga Upfödh gammalt skin
ok Upfödh sköm ungum om aare gä
malt örtug Radher bondi hördinga

Om
hiord
hirda

Om fæ
fran bud
stocka til
swarno

hans hvat gilling kalf til tima varder
ix lamb til bytter af vær sektalos

xxxix Flaar med bast til brystr quegi
off ok til bryst pens til tak
vilhudbla i annars mans mark
gallde ær skadad ok aa iij mark ther ga
ok lagea til landi fyrra sem bryt
pens a bera almenningum gerdes til lands
fyrir olafsmesso varder takin vid boti
iij ora skemsti med villi hudbla off
bera almenningum gerdes til lands fyrir
bartismesso boti fyrir xii ora Engin
hafuer vald kalva a gad vtan rett a

xl Eitir med fe a oyal gandi
annars mans olofmanndi hvat
fe tek vær kad hella tek fe intak skal
tek lysa fyrir sokna tinge kom tegn ept
sem agande ær ok bindr rat fyrir fe
sith þa skal gifna ori fyrir hafst til
gamalt nat fyrir vnginot gjeth til
kaa ortugh fyrir kid kalff lamb
iiii peninga lofir þa ix fe sit ok

zoet tilbiudher innan tre sunnedagha lyggi
firdha han vordnadher a som oc ta the
pullas eller dör thedh han stadi som ey vil
li aatlösa Mal mad for sit vtan aldr
aghanda loff i dwan hon oc sialfuer vnna
tha vare lösn thz forsumes halfuo min
ni aen fore sagt ar

Raep mad for aff sotabro ok   Xli
braster hin aghnadh ganno
sino vnga sino viti vraki
bort eller stiali nidher ginstom ok böti
iij mark oc noghe tre a han aff gynno
Vndvl han sidher at han thz ey vistu
tha dvli medh vj mannom ok vraki
tha bort at sakloosa Vil han ey bort
vrakha eller nidher sla tha böti vj mark
Engin mad ma annars for taka vtan
eller ankosti eller quidho gonda thz hitt
ar dot eller quikt sik til nogra nyt
hafna vtan han hafui loff fori sik aff
vitto aghanda vtan han standi tingz

zat fo^d qd tqs pony Rudesi i tinfuar
balfunom 20^h

Köp mæd lösöra sa vapn standa i
Reklædhe gul silff
Vm gul ella silff köpes so falskt vi ii
ær ok hwaro man skal tolket gul fa til konungx
Köpt rökilse salt vax talgh flöt vm thet æn falsk iii
Vm then so köp a torghe stulit ok skal iiii
sik otinfua göra
Vm landzköp hwat plikt thy til ligger köpa v
Vm gendh ok manz ær lofuat köpa til hyggia vi
Vm laghsøkia skal skadalöst at koma vii
Vm inlagde peninga standas ella vt tagas viii
Vm pant bliuer skadis ella rofnas ix
Vm laghsøkia vm pant ey at losis x
Borgh med peninga for annan xi

i ca^m Kaup med fe af adrum hverr er
kaupir at keypt vopn eda stein
klæde grotgull eda silff kaupir
hvers er dorat þa skal alt ins vera ok
vitne keypt

ii Kaup med gull eda silff af adrum man
kaupir gullsmidi silfsmid smidar þenn so
keypti at þa er flærd undir þa taki þenn
aptr sem saldi ok verdi sekr ins vi manna
eidi at þat visti eigi er skil ins vandsmids
þat at eidi bøti iij m. dyl þat at þat þa
saldi dyli ins tolff manna eidi eda greidi
fyri aptr vertd ok bot sem skilt er Nu gull
smidr fals i gulli eda silfri þa skall
þa til stadz lata vandi þa skall hverr
hvar sem hefir komit. Nu þa orskaut i
fyri gullsmidr hendr vid annat sem keypt hef
di ok hefir sindsid flærd sina ok bøti
vi m. ok gullsmidr dolia ok vel ins
at taka flærd þa þat fals hefir hefir
þenn vidgerd sem keypti ins tiltingi bol

xl

fastom manno hwat thet halu hiona bunda
ok bóti som haft ær vil mz gulsmi
di gull ællr silfwr sit i hændr faa at
gøra thz skal skort mantlbanda ukr
tolfmæn bolfastom manno Annar gul
smidr thz for skort ella sidan thæn sama
som gull ællr silfwr atti at thz ær vr
sa skort affongit som hwad thz vtsiæ
va thz a thre vitno som thæ vidr va
vara thæ gulsmider vari saklos ok thz
lón sin æffalla thæ hwad hitthe tillo
ok bóti tinsmad ept mistenad orda

R ætter man vars salt rofilsi iii
smør skot tolf ællr hwomba
ahwar mz sin skalard saaldi ællr
kópta thæ mynne hwar thr som kóp
ti ok saaldi tolfa bolfasta man thæ
kunlo vitha om skalard ær saalt ællr
vm vara thæ hwad som saldi vari saklos
falla thæ hwad bóti iii mark Ok eba skal
alla stadi bótas som skalard hittas xii

i kǫpom ok torgi tha at' v'd som kǫpti ok
Vm them so kǫpslaud bondans quist ell' bondi ell' ho — ha sklaud som saldi. Nu hwar som kǫp
bondans quist' vtan viti hans ok e
bondi thr at kalla aa tgra mi ok an
til ein ǫre kunfe ma v'dl' bondans barn
ell' hion kǫp gora vtan viti hans hwar
man kǫp gor vid' thann boti iii merk

iiij

Nv gor man kǫp a torgi hwat ha
kǫp heller quikt ell' daut klandas
thr kǫpt ok vitni hin angi somgarna so
torgkǫp — klandat er firir thr swa ha til sins so
klandada mz thwagga manna vitno
ok hin bindi torgkǫp sit mz kǫp vitno
bolfastom ok go' sit costinfuu ok fiudu
tæki hin sit aat' som klandat hafwir
ok hin hitgi fiudu ept' co'di sino som
kǫp horss — kǫpt hafwir. Kǫp ma horss ell' ko ell'
ko — hwat thr halft er som fǫdi aff kladas
fiuda. Ef thr fær ha kǫpt hafwi tha
skal ha affseda hafwa so sæt hafwir kǫp
kǫp at mz ma ma annars halfost

warda af lōp. hū at som rät hawit

Hwilkin köpman ellr hwar hafwer v
hans skodhna bonde landbo ell
adre hwē eller q̄uinno i landenu fona
ny köpmadhna varu salt til klædhe ellr
a skyldi af annat tokkt skeer hanū
fogote lagh tilbudhr ny ii vitne hafw
forgiort varu ny allo köpe skattesins
hawa ny hwad sindr vad konungx inskatt
ny konungx fogoti ma nogo loff j fra
ti i mot wad varu af them som loffwa
bote iij ten siðr Wilia landma fo
ten tarfua skul byta sädha. quarnna
andro korn nogon sik swa af annat
tokt sik til nödtorft som i bondans
bo wy ell hall. Har han ey köpt til
prangs

Wet nagra ondr ny fra a landi bra
köpa ten til tys ondr han ete sk
hat i tys ondr sat kopp. En bete fogote
ell adro taga skat ell ondr ok aff skod

v

vi

skraddara skomakara skinnara som göra at them
som ved tokfesta tha skulu the skal
göra ther the bo
vii Tagher ma af adrom holft skillingh
vppa ell hwat tinge thz tala va
tagher hwad thz oppsilt thz skal oppsilt
at antwardas Än sigx thn som atti
at thz spilte aff hans hondalokom
som light hafdi vel sik tha mz tolff
manna edhe Ok gifin löt liggia som in
allt hafdhe fals at edhe galdhe bonda
vt sit at sa göt som hwat thz tog ok ing
ligom Tagher ma af andro laan skal
laan lande hinforat Gör ma laan mistas
thz skal fullo gallom at gellas vpp
thz som hinna vilia skodha thn vi leua
tha thz lante löt Gör man annar laan
vara ok annar iij örar thn vidgond so
lante mz tolff manna [illegible]
viii Tagher ma pningha at thz lant var
j the annars ell andra kosta

Tha laggi in meth tolff manna vit
no ok taki ater vt meth sama vitno
Ella ey sa vitne til ok then saker som
inlagdi at thet var mer inlagt an han
vtgaff Haffui tha then vitzord at vita
vtgifuit vara meth tolff manna edhi
Skialas the sa ella bindas ella vaaltagas
solor bigghias then sama tha vare
the ogillit vffoknas ey bygghias ther
aat tha anteboandi hand sit aater

Dettas man vald manni huat thet ix
ær minni loffwa ella mera tha om pant
Om thet an vitne tolff bolfastra
manna Nu kennis then vald brinna
for an stempno dag ok lete bindas bygg
ias ther nægaldi mit aater Nu skal the
skialas ella valtagas Tha skal han til
kennis fan ok loffa thet epter for hofna
manna badi epter stempno ok epter the
som vald fat vara ær ey biggia ther

skulit gifuj æganden vadd sin aat
x N[u] ær stæpno dagh thæn cote oc lose
ey at tha skul ha vadd at buda
a tinge eno adro oc adro vil ha tha at
losa vadd sit tha hafui thær vold til vil
ha ey tha skuli vadd mista ælle
cwad bot(er) aa gallen tha gifui aga
dom til sa myket som thz aa bot ell(er)
minne æki cwad ...di vart aa geldit
tha fylli thæn til som gelda skuldi

xi B[orgh]ar man pæninga for andro
tha gelle thz samma cot ha bor
gat hafu(er) ell(er) dyli m(æ)z tolff manna
edi at ha aldri borghade ... ha
at edi tha gelle cot thz ha borgat ha
full hwat thz aa mi(n)ne ell(er) midre Vil
kind thæn at skudia Borgh(er) annar man
borgat va(r) oc annar nidna galdi
tha thz cot m(æ)z xii manna edi at
ha ey mer borgade aa nu aa hana
latt ... sagher annar thæn hafuer ma

balken

borghat Annar sielf pændingha tha fa-
ther fran han frænis borghat hafua
oc var saklos fram ij manna fra
tha galdi than galld oc mæghens sak
som borghat hafdhe Ellær var sæt mz
xij manna edhi Ær a tingi ellær a
kirkio sokn borghat viti ther tolff mæn
hvat borghat ær ellær ey Ær ey a
tingi borghat standi a vidhordho sino

Her byriar tingemale

i Hvm logmad ag valias ok eyd has
ii Hvm landzhofdingi skal valias ok eid
iii Hvars logmad sperdz mepd millom forer
iiii Landzhofdinga ma engi mad engi ma ha skeva
v Afgald af almenningo skulu skiptast milla almugga
vi Hvm tingsdag fallr oppa helgad dag til fostudag
vii Hvm tre logtinga tima hvart aar
viii Nar landzting skulo hallaz
ix Hvm loga stefnu ok hvr ha log sottir tingi eg vil sokiena
x Hvm tingi komnir til skodan so skipad er ok satni gifs
xi Hvi ag eg logmadr nogt lata vtmiata Huf mad gard forer han log stefnu forder
xii Landzhofdingi ag tingi sokia i hvarig tingi
xiii Hvm hin bindz nu so sit so til sakar ok dag om tess oc undskud ok eg vitne

Vm tylft komber til tingx ok vil gaa ok en xiiii
Vm flere stepna manne til tingx ok en xv
Komber hæradzhöfdhinge til tingx böte iij mark xvi
Vm bonde bedz laga dom af hæradzhöf
dinge vet them ey hwar thet om ar xvii
Hwilken edher ar sa godher som ganginn xviii
Hwar thet stepnir som ey bor i sama hærade xix
Hwar thet vtmiatz so dept ar ok hwar miatz
iord ma at löses ok hwar böte sina sak xx
Vm löske dringer brister vid bonda xxi
Ey mitti för nogro vtan laghsoktom xxii
Vm bonde ka affmiatit ok ey laghsokt xxiii
Bonde ok ens laghspenninga ma ey miatt xxiiii
Miatzmen agha hwat lut aff miata ok
lagh malsagandans lut quar standa xxv
Vm budkafla hwar thet skal op skroad xxvi
Vm lansma gifft nogro skul för blod
vite ok segh thet hemelika böt vid malsa
gande xxvii

Þingfmala

xxviii Vm malsøkianda æfter nøydz sok oc vil ey fullsøkia firir konungi
xxix Vm konungs nefnd
xxx Vm iaf oc noggor vil døma vtan i nefnd
xxxi Huersu mart ma mot nefnd vædia
xxxii Vm nefnd ey a somb
xxxiii Huersu hofdingi oc holla logmad oc huersu vadiat skal mot logmanni
xxxiiii Vm vædia dombrot huersu hofdingia oc boda ~~oc [illegible]~~
xxxv Vm vædia dombrot logmanz oc bonda
xxxvi Vm tima so byrt huersu dom oc logmanz
xxxvii dom oc huat mal huersu nefnd ma vpslita
xxxviii konungs oc sidan litya logmad log skilia
xxxix Vm ~~rettar~~ er nefnd i konungs rettar tingo oc huilt tha mallt oc

Nv skal man laghman valia tha — Primum ca[pitulum]
skal biskop thz a thy landz
tinge kunnogha latha of viij
kirkiu dagh for leggia at alle mogha
koma som i laghsagu boa til samma
landztingx Tha skal biskop mz sik
tolf hafna a bathis vaghna Ena
skal almoghe valia vi hafnade of vi
bondom The tolff mz edhsornom sku
lu thre men valia off them som bo
i laghsagho som the vita ansloast
for gudi at landino ollo nytast
lypa the bista samwiti Aff them
threm ägher konungr en taka them ok
honom i hogh skulu ok tha forstan al
moganom nyttogast vara Then som ko
nunger til laghman vil ha äger them
skaka Ena a bildher iak mz gudi til — laghmans ed
gudhi ok thy helghadoma iak a holder
at iak skal vidher satigha ok rätta ophol
alla laghsagu mina i domo allo vtto

folka ok aldra wærsta mot sakbiti mio ok lagh
ok lagh aldra minzta eller ordh forsma fore
radhe skulu valdh eller penninga giri ok swa for
alldre eller illwilia ok frændskap eller winsa
mio Sa vare mik gud hull som iak sant sagh

ii Nv skal nyia heradzhofdinga valia tha
skal laghman ting stæmna i hans mand
for in ting skal haldas a retto tingstad
i þæmma heradi Stæmna tolff mæn tolka
ther vilia ok laghman sialuer tilnæmpde Thær
xiij skulu konungi tre i wal laggia a
them ther i heradi boa Thær taki konunger en
aff them han wil ok weet ther sæma til
wara Ær konunger vtlandis tha taki
then heradzhofdinga som konunger ther i
landz sat Tha skal heradzhofdinge
þæmma edh som laghman skal swæria

iii Thaa laghman wærdher for dom sin
giffin konungi wito ok boti
xl mark ok mista laghmans dom

me sit oc sin sidha thz aldra at Tagh — vilbtor
hæradz hofdingi welbtor va lagh saudh — for zolt
Tagh hæradz lænsmadh welbto Tagi
konungs welbto oc miste læn sit oc sa
thz aldra at oc bøte xl mark Tagh nu
do mz minto gifwi konungx minto
oc xl mark oc sætt aldri. i nefnd optare
hwilkin man som opta ho j sik konungx
fullom skællom at han minto tok Tagi
han aff them xl mark som han bøta skal
viij ortoghar oc xiij mark

Hu ma en man sla hæradz hofdi — iiii
tha domme en it hafna oc han
oc hafna tænder aff allom hæradz
zolt i sakorom aff thy hæradi oc ha
rad vadi siælffuer thera tilbiryn lekom

Ell aforda som aff han Lagsaghu — v
radz almennyngom oc ha skal
hn skiptas millom almogha sin thy
som hwar ær iordæghandi i hæradino

ok konunge sin tidhing

vi Rettirs tingxdagh oppa helgha dagh
ill fasto dagh lysir hundrez höfdhi
a for tingxdagen tolfta dagh
tha vil ting hafva a. Lysir han ey siti
tha bönder saklöse hema til annars tingx
dagh ok hundrez höfdhinge böte iij marker til
ex scripta

vii Tre skulo tingx tima om aarit
vara i hwario laghsagho. först
fra tiughunde dagh iula til mid vintro
fasta. Annar fra botolfs misso ok til
sancti olafs dagh. Tridhi fra mikials misso
ok til advent. I thessom timom skula ha
undz höfdhinga ting hafva i enom dagh
i hwario vikw a rattom tingstadh

ok tingx da
gha

viij Hwat ting agha haldas sa mang
först skal vara a maanedagh näst
epter tiughunde dagh iula. Annat
maanedagh näst mid fasta sonnadagh

Fra manadaghe nest ept(er) skirpdo dagh
oc hvar logmadr skal a tingi væra en
tid ... arit i hvaro heradi i sinni log
sagu til tha opta raadz forfall oc tha
hversu thes fiortan netter for en tha tinga

Nu rædir madr til annars vi c IX

tha skal han henni til hans fara med
tveim mannum bolfastum stefna honum
til tings oc segia hvat sok han honum
gifuer koma han til forsta tings annat
oc tridio oc svara forfall sitt med laghum
tha er vel koma han eigh oc eigh forfalls — Occasio
vitni hans tha er han sakadr at tingi
for tridiasto suma oc ... hofdingi
henni gengstad henni med honum til hans
tolff aura toka ... iii merk oc a eiana
... til hans a nyio at tinga annat
oc tridio koma han eigh til svara forfal
la lous tha vardr ... at ...

komi oc hæradzhöfdingi nempni til xii män
manz sielfuo sit oc lanzmanni at taka
vt saktina ellr annat thz thär dela om oc
a thre marker for tredzsko hans

x Nu kombr man til stedhna thän som sak
söker innan laghtingom vm thän
maal som han agher han binda til mz vit
nom som fore i laghom skils thän som kä
ra orkar ey ellr vil ey han ma vitnom
binda eptir hæradzhöfdinga domi tha
vari hin saklös som sakin gifs oc böti
iii marker thän som akärdi oc vari aldrigh
gilt sinsfalz vitni vtan een tima fore sa

xi Nu ägher hæradzhöfdingi tinga fore sak
nempna hem til mans at taka fore
hol for en tolff man nempna thz om vit
nat huat han ar loghstemdr oc laghtinga
dr ellr ey oc all sinsfalz vitni skal oppo
sama tingi thz thär vitna

xii Hæradzhöfdingi agher tingh sokia

i hundaris tingx dagh tingx stadher skal en
i hundare hafwa. vtan hwar fiellunda dagh skal
ting hafwas a vttom tingxstad Nw skil
iom hundaz om komir bud ok koma ey
aff hafwi aldrig ting gilda til hoffwdingx ey
til tala vtan at i visindum

Nv skal then som kærir ok a then bi xiii
da vidher mz vitnom som han kærde
til a then tingx dagh han fa skoda ok
hin bindher mz for sik tha skal han næm
na sin vitne ok a nesta tingx dagh ef
ter bodhe vitna ok skoda vtan han fa
ey skoan for en a fæmta tinge tha skal
han a sætta tinge bodhe nempna vitne
ok skoda lata Nu kan ther varder duls dulsmal
mal ok ey vitnismal ok then sokir kære ok ey vitne
til bindher mz tha skal a thy tinge han
skoanar a lagh sin fæsta ok ganga a thy
tinge ther en nest vtan han skoanar ey
for en a vesta tinge tha gæri bodhe a
sama tinge fæsta lagh ok ganga ell'

va falld eda of alli eda of vitni skal þa go-
ra a ottoru þingsdag eda ottoru þrr stad
xiiii Nv koma þeir til þings so sem vel ge-
gna ok malsøgiandi komr ok at
stafna edr ar þr ok vil ok ed stadba
gongi þa bondi ed hin var þeir edr
logretta gongin. En ef noker þeir ed sida
qua þa skulu þrir bolfastir menn som
mlltu þr skoda at þeir ed logretta ganga
an dofe hofin mega vald þeir ed at
bryta vtd komr sialfir vit sannind
vtlita. Talar med tali sina a þinge
Um tvotal komr þa ad a annat þinge ok talar
adra þeir ar tvotali. En vill med
þr varia þa ser meir va sak los falla
þeir þa boti vi ortt malsøgiandi kom
infampno Enda skal þa enn sanna
tali sem þa a forsta þinge hofdi
vorda hin edr falla. en mot hill þr ar
til talandi edr svarandi va log sa
finit

Nv stæmpna skal man aff mz til xv
tingx oc en alla ens tingxdagh
tha skal han æghin först stæmpdi först
swara oc sidan qwædom eptir tidh han stæm
di var för twen mz hna ...nne man aff
tami til talu a tinge sekia oc æy ed
gonga vtan en a ens dagh Nv sigher
quan sik för stæpt hafua an annar
tha agh hæradzhöfdinge tijm för ratt
göra som högsta haffdi komona oc si
dan qwædom eptir tidh so komande til

Hvar tingxdagh agh hæradzhöfdi
nge ell tijm han haffdi sin dom xvi
i hindradher sat til tinge koma a
rætom tingxdagh ell böte iij marc oc
a kärandom oc swarandom hafui sa
ma vidhbord a nesto tinge som tee
skullo hafua hafft an hæradzhöf
dinge haffdi a tinge varit Effter tee
all laga vitni oc dom skulu eptir do
me gaas

xvii Nv kombr bondi til tings ok bedis
aff haradzhöfdinga taka doma
thessara han sik ey vitalaus i thy mal
tha ma han thy vpskiuta ok thaxa sik
om til nesta tings dagh. tha agh haradz
höfdingi honum lagh doma ella böte
iij marc. Vtan han for tingi skilia nag
ienno orde sino at han ey lagh vet om
thy mal ok satthi thy vndir laghmans
skn
xviii Nv kombr man til tings ok
skal eda ganga ella vitni fulla
sialffr malsaeghande länsman ok haradz
gisfred ed höfdingi til thes edz vil sa gildir gifi
ed som gangin skal han skal thy at sik
annar gisld vet ok annan ey vitni thy
före nu thz tha a tingi var hvat
iij marc böte thz ha xl thy ar sant om han gifs manne sok
abo tha skal han varias ella fallas i thy
haradz hundze grund ok thy böte som
xix Nv a hvar man skal sik han boo
na adrir an han vtan haradz

ok synnæ laghsaghæ tha skal han stæmnas
fore ræfsto sætn a ællptæ dagh ell' a
tinge ther han bor ok hafwi tha v vikna
dagh til swara at koma ep' ther han lagha
stæmder var. Ær han vtan laghsaghu ok inni
kis hafwi vi vikna dagh til swaras ko
ma ok stæmnis a som for ær sakt
Nu warder man laghfalder for brut
sin tha skal malsæghandi til
tingx fara ok hæradzhøfdhingha til føra
hæradzhøfdhingi skal hanum af tinge
nempna xii mæn the skula i bondans gard miæta vt
ganga The skulu løsøra ok gangandi fæ
miæta Vinnes ey ther tha skulu the miæ
ta jordh at hø Ær ther i husom lopt
ok bonde vil ey vplata ælla vplasa tha
bryti fore lopt dør tep Vinnes ey ther til
tha skal gard hans miætas Vinnes ey
ther til tha skal jord hans miætas
Vinnes ey hon til tha skal miætas

aff bolbyrdo epter thy som thæ tolff skynadir
vissit va̅ vart. En hwar som iord hwiatz
vt for sakadir hafwi bonde vold thæ iord
at løsa innan thry aar epter thy som hwiatin
ar lutar en ef han løsir tha skal han hafa
iord sama ved. Deyr hani than skulu vpp aff
Erwe som hona hafwi ok klari inni aff
løsn. En than iord aat dela thry aar hwar
fin tha than fangit hafwer / ok hafwi nu
vold thæ iord optar gialla tilli i byrd løsa
En hwa optar som bonde saker vard Och tha
opta skipta engin lekt fraan bondi i
iord ok i løsnom. Deyr rywe hwirfwu ok fall
bonde med lagom til varar ho enghe vit
vo vid burdin bott brest aff honnu go

xxi Nu byrdir than vid bonda Ec
som inte hafwir vid vagn i ad
iom sakom ... saan til raan
som fradelis skulo. Tha ok bonde
til hafa tala a eno tingi adro ok tridio

balken

kom(er) han a ting ok bind(er) rät fore sik
standi widh(er) hand(er) fore hanum kom(er) han
ey a thridhia tingi tha är han fallin
sik falli sielf(er) bot ept(er) brutom
sinom Är han ey bolfast(er) tha loghtin
i th(er) som ofang war gort Bonda
han är sa fallin gangi til ancwardis
fore bonda ir aar fore wite gieldo
som han sak(er) är / ok sidhan konunge
ok wal(er) saklos fore hæradi / ta han
bort lopa madhe han är dwi ing bo-
dans tha wal(er) sak(er) at trem markom
sa opta han thes gör ok wal(er) thes hiwn
lit aca ing bondans Nu lop thr lop sak(er) bort
mædh bort bruthlik(er) än thaka bondi
vilia attaka ok hand(er) ok koma
a thing mædh tha wa thes alt oghelt
vtan i draapom Dodz drap hw-
gra i two mark(er) til skipti ok taki

han stada med at saklosa. Vil ey bondi þa
taka zaki laghsmad þa ok var bondi sat
loss for konongs manne an þa bort lop
manda þa due at mz bondano ok hwat
þeim manne gorast ell' þa gora saar
var i frids mans bollom

xxii Nv ef bolfaster madr i laghbryta ok
vil sialfur vinda fira var hwat
sat thz heldr ma vil þa sialfud ratt
gora vall saklos. Vil þa ey laghbindast þa
bett malsagande vid sat sina ok sot
til fulldra bota mz hanadshofdinga ok
garlode sino zaki hwan eh lebt sin
som i sakinne aa ok alt thz vtfferis
aff bondano mz domo ok skallom

xxiii Nv ef bondi sitr ey laghsokta
vart hafne thz middtenne vold
at vita mz [illegible] sino at thi ey anne
amiattit hafna en brutin vaat

xxiiii Hafer bondi afrad ell' tronda
dne mz sit tega mattas skal

for honum thz skal vtan miat vara haga
ok fler i bo eller at inlagh sa ällr
bologo sa mz vitnom til hafs komit
thz skal ey i miat gonga

Hvar med skal sökiaos fore brut xxv
sin hwat thz ar medan brut
är inne tha agha miatz män
i gard gonga ok miatta hwadhin
sa myket hä i sak agher ok lati mes
laghanda lot quarzsa standa thz til
hä vil sin lut hafna

Hvar som innen þri kulu a xxvi
nad vandha vita ok annad
pallda gora thz thz ey a sama
tunge bot hwar thz ey innen vtan
thz tolff i kondoz dyftom nepnas
thz gari som thz stan i allom vitnom bolfaste
nepdom ok sidom kulu bolfasti

Hver hus gorads hofudhi inne bo xxvii

skal budkafla lopsta mot konungx brefui
ell(e)r budi ell(e)r om stulit vard(er) i bygdinne ell(e)r
drap vard(er) gort ell(e)r med quinnu takin vg
annars kunu ell(e)r vard(er) kunu vold taki(n)
ell(e)r vard(er) med takin aff kirkiogardi then
som frid atti th(e)r hofra Nu kan harads
hofdingi budkafla opskara sin i hua(r)
fiärdung thed budkafli skal framganga ok
ey aat(er) ok skal ingen budkafla opbor(a)
vtan han hafui som eldh aen yv aara
komit budkafli i by östan gonger vt
västa kom(er) ha(n) skomma gonge ut nor
dar Alle agha budkafla bara bond(er)
landboa ok bryria hwat the(r) hell(er) aru
fralse ell(e)r ofralse Aeo sa the(r) dela ſ
annar budkafla i by komi(n) va(r) ok at
nar ey hafui thed vidhord budkafla
vil frid vita mz tolffmanna manna
vitnu gonge sa then som alle andra
hwar som budkafla villir ell(e)r fall(e)
sa at ey komit tung mot konungx budi

bøti iij merkr huar sem villir
eða faller moti bud hofdinga
eða logmanni budkafla bøti iij ørt
[N]V hefir lensmaðr annat skull xxviii
ser þat hefir giort saar
eða blodviti eða huat sem þat er
an ok hin þa hafua hemilda bot
vid malsaganda ok hin sidan mer
hefir lensmaðr þa sem vitni til af
tveim bolfastom monnum þeim þat
vita skulu at þat var sett ok nota
sæzstetad a sama degi hefir
sama vald þat vid binda sem
malsagandi ok malsagandi hefir
forgiort sino lotsf rat ok þat
bæð hefir bot badi cronunni ok
hanade eftir lensmaðr i þessom
vitno ... ... va bondi sek
[N]V kom malsagandi
til tinggs ok sidan adro sek xxix

ok vindr aat ok vic han er laugsokia sok-
tha laughmanna han/ som før er sagt bø-
malagaurdi hafui forgiort rætt sino
xxx N V ok komdz mæder suma sæ tha
skal haradzhofdingi nefna meþ
ra tolff men aff haradinna halft hof
ranne ok halft bønder tæim som vidhli-
domme ok haradenne hyra ia vid han
skal sanidda men i nefnd nagna ok er
ofapmadu mal ok er vallerdo men vid
viii nefnd dome ok er vildoga aller hundrads
hofdingi skal sialfur i tæ nefnd vara
ok er annar i hans stad vta han forfall
hafui som før er sagt Nu nefnis
men i nefnd tæm tha ær a tinge stad
er som han ok vil er ganga bøti iii
xxxi N V om han som skodd vil ... aure
tæm sua skal ... nogo
i nefnd vildoga var tha skal han bort
ganga ok annar i hans stad sittia

sa lenge som thera malith skulo hedhin
thissa tolf vara til falla thy skal stodha
ok ey at ganga thz nempd ma engi
a mot vadhia utan hon vidher for än
hon skulu hafwa ok ey ath moti ganga
ok ey nempd ganga a mot nempd

Vil man mot nempd vadhia for xxxii
än hon skulu hafwa tha va
dhi malsäghande sex mark ok hiära
nempdo ma engi jemne mark vidhi ko
nunge sannin at litan tapper nempdin
tha bote xii marker sex marker konunge
ok sex marker konunge taper malsägha
dhi bote vi mark taki iii mark nempd
ok iii konunge Alle vitnis man fore ko Vitne
nunge laghman ok häradi til stadz
nempd thy skulu sweria om all thera vit
ne som the vitna ok bidhia sik swa gudh
til hielp at the vitna rätt ok sant
om thet mall Bang stiffen vit

ne at laga böte nio mark huar thera til
tiskipti ok vardher aldrigh vitnis bæri tingx
bæri ællær ey bæri ok giti skiudandamall
ok ey vitnis mer ræfsti ok standi
vtan kirkio ok böte biscope iij mark

xxxiii Nv æra nempdene ey asamna
hænnæ sex af nempdene vara
vardher varandher hænnæ thee falla vardher fællir
Æn än thee tolff vilia hwarte vara
ællir falla for än the tingit ær slitit
at tha böte huar thera i nempdeni
en iij mark til treskipti malsægha
de konunge ok hæradhe

xxxiiii Nv then tima konungx nempd skal
hafwas tha skal konunge foge
te holda kostin for them konunge
dom hafwer mz viii hæsta ok for
them hans dom insighle hafwer mz
tuem hæstom Nv ær hæradz hofdi

laghmans kost nge skall holla kostin for laghma

nendo mz otta hestom oc fore næpdine
hwadhom hofsmanne som i næpdine sitr
mz tolf hestom oc hwadhom bonda
mz eno hest. Oc for thy at haradz
hofdingi skal them kostin holda tha
skal han vpbæra alla them haradz
ræth som tha falder fore thy næpdine
hwar i sino haradhe. Dømer lagmader
eller haradzhofdingi dom vil noger Vadia a samna tigi
vadhia mot honum tha skal han va
dhia mot hol a samma tinge. dom giord
aller oc hona inni sidan vadhia mot
Wedhiar ma mot hadz hoi xxxv
hofdinga tha vadi mals
æghandi tolf ør oc haradz hofdinge
iij mark vndi lagmanna Tapper bondi
taki haradz hofdingi halff mark at
malsæghandi vt j mark lagmanna j mark
haradi. Tapper haradz hofdingi taki
bondi mark adra lagmanna thera haradi

xxxvi Huvadhan bondi eller heradzhöfdi
oc mot laghmanni vardi bondi
eller heradzhöfdingi iij mark ok lag
man sex mark taff bondi eller heradzhöf
dingi. taki laghmadher mark aldra fro
ndz aldro heradi taff laghman taki
thu som vardhandi ij mark ij fromdz
ok tolva heradi.

xxxvii Hvar som bryter heradzhöfdinga
dom böte iij mark. effter laghman
bryter dom
dom vj mark. Thissen maal ar
ga a heradzthingh stitas all ok
höghmali som a liff ganga eller badi
a liff ok godz. All mord ok mord
galdz / all raan hwat thu aro högre
eller lägre. All dombrut badi laghmas
eller heradzhöfdinga vtan thu til fro
mdz nidher leggia

xxxviii Rondi aegh fodman lita ho ma
at bryta alstzam fosnar sof
vp fosnar ok laghmadher aegh lag

skiha af inge ok ogærdh bøta af
inge tylfva sama sak

XXXIX

Nv thenn tidh konungx vil sielffuer
swm ættan tingh hafva conungx
alt ricit æller them hans dom hafva
tha skal konungx æller thes som han
vagna ære kirdnoga ther i hwars lagh
saghu ladskopi mz sino tæsmen godher sa
lekun fore om thz hafuer Alle skulu
koma til thes at koma til thes som them
hafva vraght giort Ok forsta tingx
sidha konunger thet om laghen eller a
tredio skipino thz ar vm tingh til af
thes som tha vm kona som ack ar
sakt Tha skal mæri domas om the
sak at thy finne vtan them som aakære
ar til skwars Ok of konungx allom
androm mz sino tæsmen kirdnoga godher
ar hwa vil them sama ættan tingh ha

ffwa of hwan som tha ey kom tha skal
konungx ath thz hafwa som hafwa ey tho
sidhan dôma tho all maall som nw
än sakt sa som han sidhan til swa
wd wta hwa han forfall hafwa

Her byrias Erikis balkenō

Först Vm nokor gör hemsogha a androm i hans hws eller heme i m^lo
Helgs ryndh man at andars ga di for olbind som til ryndh ii
Vm i hwat tima som han aff fred hafua iii
Vm vm han fa stada för än han til gard kome iiii
Vm man ridher i annars gard ok vilioghe ok gör en stada v
Vm vm drap eller blodhlbiti vardher vi
Vm man fa stada annar stads än i sinom gardi vii
Vm hittas man i gardi osatt ok stadhas viii
Vm tekin ar landbo som hemsokn gör til ix
Vm andro manne gör hemsokn i tekin landboans gard sokn x
Vm man hemmis a sak mal ok bot xi
Vm man hemmis eptir fista botir xii

xiii Hiunis man a annan oc annar giori hinn
xiiii Tag man hinno mz vold
xv Huar forsat for adz a ekki vægia ell' tinge
xvi Um kono skilnad man mullo a ekkio
vægia ell' tinge vægia
Huar annan gior a karmo i sialfra ekkio
xvii ell' a tinge
ell' tinge
xviii Huar man far heim til sin fra ekkio //
xix Huar man red til pinings ol ell' annar
stads for ein had heim kob'
xx Allt man annan aff loga malcom
xxi Um lod man annan til stof ell' annarstad
brott aff hol hinnd hill fotz
xxii Um hiunis man for domr gefer a ga
xxiii Grip man annan hinna at sin oc for
bort a vaalli
xxiiii Um hiu edzor skulu skriptas // stade
xxv Huar man hald biltogan man a annars //

balken

Vm mad holl biltoga mad men oc et maal xxvi
Ef hv mad oss biltoga var oc fred fa xxvii
All edzor mal skal hv hoffdingi vita xxviii
Ef hv herdzhoffdi skal biltoga logsia xxix
Ef ma ey tru skada fir vitna til so
kia xxx
Ef hv er ey mad ma edor byta xxxi
Kvinna til ocmagi ma ey edzor byta xxxii
Vm bondi slar hustr at ho dor aff til
hustr drap bonda ug vada xxxiii
Vm barni vardr aff ofsunogga rad
sa at thz dor aff // hofst til vaar xxxiiii
Ef gongr mad at andrs a aftr had // xxxv
Vardr mad ologlica fordar fundr a
sino sok lopa xxxvi
Vm aka vindz tiufe sak til hellr
fundr honda bunt thz ar oc bastar oc
binda xxxvii
Ef hv som vel vita nogn fundr til
mossa oc had er ofse xxxviii

xxxix Lanóþ mad ánnd ell' aldt vossfunga ger

xl Allas goðz ma .v. skoflos feh ok þa ok loggeindini

xli Þa er biltoger laggð' Varnd' biltogs mad dropin inv rike staða

xlii Vm biltogs mad varnd' vt rike dropin

xliii Biltoga maðr godz þan tek skal var manda þa biltogs er

xliiii Um þa som red at andr. hans mz fulla valdi rofnar

xlv Um þa som hoggr i skogi skipi ell' a nangstaðz lang fek til at rofna

xlvi Hver mad i ámoti tro goad hvetan ok tak' fulkt mz voldi. etc

Dvet^r mad hinn at andrũ tyve comið at hañ vil bonda ell' hans hionell' moto i hans garde an ell' gest' ell' folk i trongom z tha slaar huggr ful lom saarom ell' slar skeina blanat ell' blodvite. Alli thet thing ma aulo i plot of saamdi hosui bond udȝt — Prima ca^m

2 Rynnr mad at annars garde for ollimo sinu hin som i thr som tekst ell' skeind i thr homr sva at hañ dod aff faar ifvlsar blodvite ell' blanad tok thy hañ sidan haa komr i hans topt ell' garð som hañ til hielpa folk tha hafir hañ of alli ma hol vaa^o bod — ij ca^m

Ova mykit bondin i udȝod hafir intak^t ma hiinom of — iij ca^m

gardom a sinne tompt hau bor aa thz
aff hau hemfrid a sit oc sino hoffua
Thri standa bostolka vtan gardz smidia
hemilighus ællr lada i thesso husom
aff mz samma frid hoffua som i topt
ællr gardi hwar som th oc ganga
hoffui forbrutid edzöre

iiij Nv tha tær taka hin som for lop for
an hau kom a hans topt sam
hau flyddi til ællr hans gard tha ha
fwa thet ey forbrutid edzöre

v Nv sökia thet hin at manni oc vi
hā göra skada oc gita ey sla
thet ey tel blodz ællr hugga oc ey dra
pa tha an hött mz uapno bött Ha
ryta thet hus ællr skina mz ællr kin
nni oc komber ey bladlöki dra tha
böti iij marker ællr dyli mz sæx manna
edi oc gangi ey eden för an nepdin
hafsal hau vart för edzörna

balken .

NV scal thz ma som hem sokn vj
gör varda saker til drapin
tha är thz alt ogilt tha faar. Thri
endro the firi sakar ok vilia fly
alt thz the i gardino til a toftini
faa thz är alt ogilt. Nu aru the aa
hafs vider i gardz lidi ok falla för thy
inna gardz lid ok hiskund vtan ok
them som hemsokn gioro varo ogilde
falla för thy vtan ok hiskund inna
varo ogilde thy at rida fol hiskund
som för thy stodo (gardi)
NV scal thu lopa v[..] simon vij
som the riddo hem at ok
drap slaan ell sarath sidan the ok
hafs gardi koma boti ept lands
lagom affaar tha saka ell varda dra
pin sidan tha komit ok sino gardi
tha boti the ept landzlagom som thz

gerdo allz fyrir þui saar sem hinn
fekk ga er vard drapinn þui s
nyt skada gior þa var þat ogillt
þa fek ok huarki þa fly er ok
bo þess skiptaz

viii Nu verda men hittaz i gardi sattir
ok skilaz osattir þui at en brotid
Edzorid utan þa gangi u gardi sinu
þa verdr vaat ok hentr sik vopn
eda hlaup ok gangi sa at i gardinn
hinn slaar eda drap edha hofud sar
ok alla mz honum vaar brutid edz
not. órit Un af malsegianda fridbo
nema ok iordegandi tekiz aff
skopnunginne ok sa brot þa hafi
bot vid malsegianda ok þa bud
firir hol edha taki konungr sol [illegible]
biltogr dómr fyrir jnlendinga dóm þui sem bil
togr er firi ham þa frid faar [illegible]
þa at [illegible] þess laga bot huat

thæt ær hwilkt drap ællær saar malsagha
dinæ of nygon andro

Nv ær thæn landbo som hans — ix cxiii
sokn gørs til ællær hæfnd
hwæs hoght ællær laanæ taght uffan
hwat ællær noghot hæs hwan saar ællær
kono ællær blodwiti ællær wand drap
pin tha aghi bodi bosskipti oc saa
bothna oc hans frid bidia

Nv om annar ma thæn sø land — x cxiii
boons søk for saar ællær ki — gøræ i
no ællær wand drapin tha agh — landboghaard
malsagandæ bodi fyrtibonenna oc — biltogha
sa saarabotha oc iordaghandi ra
ki ledingh aff kostlingi

Nv hæfnis man a sak oc botæ — xi cxiii
maal hæfnd hwat bintid [illegible]
tha skal thæt nypødig vitha hwat
hwilkt annar skulnad som them i mellom
l. ccl. iv

xii Nv ma mæn ey hæmnas æpter bot
fæsta vtan ha bryter edzöre vtan
bøter fæ ey borghada ællær æn sæba for stiik
at bøtas the ey dragha thæn dagh som the
laghdo tha motto the hæmnas Æn varda
bøter borghada tha skal man bøter mz la
ghom kræfia oc ey hæmnas hæmnis
mæn sidan bøter ælla borghada tha hafuer
han brutit edzöre Æn ær noghot æ
bøter aff bøtinne tha magha the ey hæm
nas vtan kræfia thz som atstandher mz
loghom

xiii Nv ma mæn ey hæmnas a andra oc
annan gior gerninga hæmnis a
andra tha bryter han edzöre thz skal ha
radzmæn vitha hwat hælder thæn sa
mi han hæmpdis a gior gerninga a han
ællær annar Giorde ey thæn sami ge
rninga a han tha skal hanadz mæn
vitha hwat hælder annar skulder

som thz i millom them hwi thz han hipptis
a annan hofwi brutid edzöre

Nw tagher man konung nw vald tha xiiii
hafwer han brutid edzöre Kommer
tha klagi rikisins a hond them
oc thz nw blanadh oc blodwite them
göre rop oc aakalla tha skal hans
nipnad vitha hwat thz ar sant Then
bryter han vidher honom oc gitz
en han vilia framgt sik klagi he
ma göre rop oc aakalla tha haf
wer han brutid edzöre Tagher man
konung nw vold oc vandher taghum thz
nu oc fangom a fästa sinne oc vit
na han tolff man thz til tha agh han
widhir skeed domas oc hals hugge
vanda Tagher man konung nw vaald
draap han han i them oc vitna thz tolff
man hugge opta Takir man konung

ængx volde rymd af landi ængh hemi Vær
ther han laghum thy vnder til thæn ændagh tha
after han aldre fridh fa for konunga
gifta man barn för ho i ællr hon ærfwa
fundir om ho ogift ær

xv Nv sitir man for adhro a tingx wægh
ællr kirkio wægh ok wil han drapa
saargha ællr bärria for thy han komber til
tingx ællr kirkio gör han noght thz af
hafni brutit edzöre

xvi Nv komber skilnadher manna mel-
lum a tingx wægh ællr kirkio
wægh ok ær af longe albudh æffter
annars drap af andrum thy ær æy
brutit edzöre Ritir man firi andra
a tingx wægh ællr kirkio wægh ok gör
ey skadha gört æn tha at han villi
tha ær bött ingx tingx bött firi
man a kladhe annars man ællr vapn
annars skiuter ællr skiller a tingx wægh
ællr kirkio wægh ok komber ey blodhuti

sunnad tha dylis ængin vij mædhan ædh-
ell böti iij mark

Nv gangär man annan ell drap
ell slar bladhviti ell bla
vat a tingi ell i kirkio sokn ta · xvii · kirkio stad
hafui thz bönena so drap fik ell sart ell tingi
vita thz sik ængin vadha för thz thy agha
alli frid at hafua

Nv om man hem til sin af kirkio · xviii
ell af tingi far hwar som
gonga a anna gör för om ha hem
komit til sin tha hafui ha brutit
edzöre vita thz sik af brando fel

Nv redhmand til mad til komit · xix
spendir öl för om ha hem
komit til sin ell annan stadh sitiatz
haf olbinn för hond drapa ha ell
sarga tha hafua thz iij brutit edz

Nv komr man ollt annan lok · xx
af lopa til mötom komit
af hug blodviti ell bla

vaad vnda botz xl mark til skipta ok ha
om mz sinj xij bundit edzöre Ok skal haradz
sker aff nempd thet vitha hwat han flydde thing
af skoghe eller sielffuirhandh eller hin alle ha
Alle aff tings ff tings skipno eller kyrkiowan skal
vaadh thz i millo ok xij aff skipnone
Alle the mz frid fra sin hafna
Afkomo til skipno eller fran ok til tings skipno ok skodat hwar
drap mz hand eller fangar eller slaar
blodviti a vaghno til skipno eller
fra skipno thy fore at han skipadi eller
han sokia vilde hafwi brutid edzöre
Nu sitia the a vagh fore hanom ok vita
hwarsin drapit fangat eller slaghit blod
viti eller blanat thaa ær hwar man

xxi Rukhes mz andrum kunga bott
til skot skogh eller
kvarstadhs ok hugger aff hanom hand
ok fot mz valdi tha hafwir han
ok alle mz hanom varit brutid edh
ok tha hafwi the bonena sondra

pit ell' saar' fik Ell' hass afsna
komd thz i bradhan kilmad thm' i mello
for nogh aff thyn dod far ell' blod
hite thz än ey brutid edzord
Nv hemnis mæn a konungx dom xxii
gaff ell' thyn so ha anamadh
dræp hugg ful sar ell' hemnis mæn
thy for ha vitnad for konungx dome
ell' a ha sidan han hafd fat vard ell'
lagha fit vardi for hor hemnis han
a hond thy for Tha hafir ha of all
ing hond vad brutid edzort Tha
skal thz gøradz mæd vitha qvat
hill ha hepdis thy for ell' kom ama
kilmad thm' i mellom
Nv vidher mæn hiny at andro af xxiii
fød ha ing valdi ok sino
gardh om tha ha bryt ey hus ell'
ghör ey blodwiti i gardhin Tha ha
kom ok gardhino bind ing fullo

drap vff gardh ey inga vold

bonde drap hugg fullsaar stöt eller gör
hærtilsom han hafft i sat hafui han bru
tid edzöre Vtan thy se konungx domb
eller annars theris konunger hafuer eller
lidh a han sande tingmadher eller tagher
ing raans sak i hwsom hus eller sande

xxiiii Nv hawo thessi maal tingmadher
konunger edzör ha theen brytt
ok hwru mangi thee ær sannad tha haf
wa thee alli forgiort thy som thee hafua
ofna iordhena ok biltoghe væ om alt
rikit ok thera godz skal skiptas i tre
luti en lott taghi iord aghandi hwar
konungx edra hafuad oc thy som fore
an sagt war forlösa thee æn thee bor
na lut ok æn thee hafft lut ok engen
siens theris lut som i bo ær ma theen
vtan thee lut vnsaghnad for thy at
ingen ma annars lut forlösa sa
skal hwar vnsammen sina sak böta

xxv Nv hwar som haldir biltoghan

ma a annars stadha var sa saker som
biltogher man ær han nøgher vindher gør
bøte tha biltogher man iii mark bruttom
sino ok ey thes sidhan thæs skal hwars
manz vita hwat thy ær sant æn
NV hwar som them halder ell(er) føder xxvi
inne ær ith maal sidhan then
manadha dagher vti ær bøte xl mark
sa opta han varder thy laghum til vun-
din ell(er) dœli mz tolf manna ed
at han ey biltogha man hyste ell(er) fødde
di ell(er) han ey visti at han biltogher var
NV agha the biltogha væn thy til xxvii
them bidher før them som the
bruttin vidh ell(er) haws aafra tha the
bidha før hwadhan them tha ok konungx Nota
them fridh gifwa ell(er) then konunger vald
hafwer at ma them fridh gifwa tha
skulu the løsas vidh konung mz xl mark
thæs ær konunge inlokat
NV skal han all annor maal ha xxviii

raddznemd vitha huilkit thz ær sant om
aff thy hæradz hödinge vare giort ærna

xxix Nv skal hæradz höffdinge them a
tinge biltogha löggia ok alla
them optalia Tha skal ærla annan dagh
vndi taka ok thy samastha lita sidhan
skal han mz næmpdinne them optalia ok
the han coptol skulu biltogha vara ok
ey dylia Hosin inge voll nogh vara
gongha mote them mali som vndi
hæradz nempd lyggia

xxx Nv ma ey them skadha fæ vitna
ællr sökia ællr stæmpna offto
them skadda giord för æn næmpdin ha
fuer han fælt ællr vart Vtan skal fa
til tinge ok openbara thz maalit
sidhan skal maalit quart standa til
konunge ræfst Vm æn næmpdin fell
han for [illegible] Tha ma ey hin ha
lagsökia thy at han ær biltogh Vtan
æn næmpdin varr han tha ma han

sidan sokia hwat ther hell' saan drap blod
viti ell' skeno sa ma oc ther syndagā
gioda sidan nepdin hafd tha vart
fo' edzoro ngedi dolia epter lands
logom oc all thissom maal som ero
undir edzo' ok ell skulu sitas a ero

Nv ma ein mad heimsokn rofft xxxii
soken gord oc edzo' bryta om
sokia motti ey annad heimsokn goff
om edzo't goffs

Nv ma ey kona edzo' brytam xxxiii
at tho ma ey biltoghvā ey
ma oc omalmagi edzo' bryta frame
til thas. Tha skal nepdin skoda tho
vā ey simptad aona gabla vta boti
epter ther som i saaramalom skils

Nv ka bondi raada hustru xxxiiii
sinne aff handitiga saa at Om bondi
tho far dod aff moti thas vilia tha husfru i hel
skal ma tha sokia som fraddel skils

Cap. 21

efftir drap oc vp stæyla thæ haffdæ hā
forbrut allæ thy hā atti op baro aff
hēna godz · thy som lossna allæ oc
alla hēna tilhyrdy som hā gifft til
thæ taki arffna hēna aff godz hās
op bötha hēna oc gonge hon aldr
til arffs oc ängh hās arffingi Vtæn
thy | haffni barn sāman thæ skulæ
bärnē thy haffna oc thi skulo bärnē
Arf bærn | i sinnē värio haffna som nästi mödr
nær fadher arffa | En ey änī barn
til skulo komē oc gömē thy barno
ménē vndi sinnē värio thæ til thera
logha aar koma At vp byggia barn
til thæ skal thy vndher mödhrenē gjöra
thy hon atti thy at vngi ama hā
arffna som hā drap fra oc barn
döya oc haffna vp barn æpter sik ta
arffni aldry thy at laghū som drap
vtæn thy at laghū som næst ær oc

skadda sik thæt athæfni barnæth. Ælla
ok ok æn hustru dræp bonda. tha — Dræp hustru bonda
athæfni hon inti af hæns godz ok
ær hun dræpp vijst ok inge then
luty so hon war vijst ok gifuæ til
Vta then hafna barn fadnæ tha
skal barn hæth athæfna ok thæ næsto
fadhærs frændær skulu barnit i sino
værio hafna. tha til thæs til loghæ aar
komær. Æn ær byggia thera barn til
tha athæfni fadhærs frændær taki alla
sin rætt ok bøtær for bonda. Æn dræpær — Vm vaada
e annat thæn annat mæth vaada. tha
skal bøtæs som i vaada bøtær skils
ok hæfni allæ thæs forlæskat som
hwart thæn attæ mæth andræ optaka
Nv fa barne aff handbærra — xxxiii
raadæt vaada sa at thæs dør
aff. tha skal thæn for bøtæs som skils

Nota
i bottom of en liff for qwinna Tha ath
aldra ther qwinna som drap hwat hon
ha drap hona vanda eller vilia Vtan mod
then barn sit i hul liggia Tha ath ho
liggia modh en ... lifmista eller aff / Swadma for
barn i hul mis swndh taka til qwinna hwi ho laa
sit barn i hul hona vilia swnd Tha va
hona qwinna swndh hona tolff madha
... at ho laa aldra ther i hul hona vilia
swnd ... hoffdh ho of sa fatiga swndh
atz ther orka en ... honna tha liggi ther
til hona hadz nipd hwat ho vil hona
vanda eller falla Vandh ok sa at hon
gifth worthi sit at ho laggi en sith
Dodh barn barn i salning hona swffadho Dodt ther
i swffadh i salning hona hool Tha ath ho mista
arswit ... swdno ther tretta fadhis
swndh at ther var dot i balggia thera
salning of ... swra ... for Tha lig
ge ther til hona hadz nipd affald ...

dyn them tha böte xl marker ok ætt ant
fwit Drapa them nw vaada bote
tha som i waada botom skilo aff
hafuir tha forwerkat alla arfwina so
ho ell' han arfua matte Vta thz so
nyrt ær hafuir tha samsystkine tha
ær thz theth arfui ok theth arff skal
then som næst ær aff arwom taka
vndi sina wærn ok gömä ok ey
then som drap ell' myrdi ey ey ändo
frammer til vitz endum Ær ey arffwa
ell' madher lifuandis som ey drapo ell' myrdo

Aff
vtnyt barn

xxxv cam

RVgongher ma at andra
a aaker hans thom vaar ell'
a aaker ell' ang om höst ok drap
tha ær han tvebøgdher ok all hans
heion ok alt thz ogalt han faar so
til hans gongher

xxxvi cam

RVandher ma a sina saklosa
olaghligha haalshugger hangdir

ell' skulu þeir allir tolf grannar standa sti
ku rett sem þa varu granna

xxxvii Ru vendamanni tinf sok til
ell' handa honda bint þar halft
aktes tage med bokos ok binde ok
pinas þ ofstolondum ok offrbotlika
i handom tekt ok vtan konungs dom
ell' þar sem konungs dom hafur ther
þa eigi hafr brutid konungs dags
ok tæki xv m. sem fondenom
þar huart mæd orþ sinni a sinna gotz
hafna ok pendegom ok þolighe a
sialf sins lifs ok lifnama

xxxviii Hvar sem bindr adra eller lag
O tel at slaa drapa eller nog
yrdr gora a adra ma þa skal
standa þanna rett sem þa þar sulfad

~~sta þanna rat~~

xxxix Tek madr anna lagd grannd
a rond med smop þa sem
annat sal / Ezyt vt oþad ell'

tendir i hosi hans ellr stena aff tugha
nesa ellr öron hugger aff hand ellr
fot ellr ok bodhe aff hö... taker
ögh ok alla thæ nu honom vara sal
fina brutit ... ok ... som
thr ær malsæghande aat ok hwat thz
ær heldr saarnidh ellr orsmi has
ha aff bodhe bo skipta ok saana böt
tna skifued at bedia ok i hwars
hwsi thz göres i thæssom maalom
ok vardr han fangin a ferska gerning
haffui tha malsæghandi ok hans frænder
fullt wold han til tingx föra ok
vitna laghagirdha haffui malsæghandi
wold han til lösn laagha ader han wll
ellr ok limi fore limi taka han mistæ
ellr ok liff aff honom taka ok liggi
ogilder for thy han sina ... som thz
i wopna skipte thæn i mellom ok ...
aff ... valli som vtt ær sakt thza

Ormop ellr vanskta

en eigi brutið erfð vta bort sem i þaa
maalom segir. En ef eigi tolfti
þat vitað ok eigi finnz vitni þa
skal heradzmenn sem all gormaali
skal skipta af tylftar heradz þingi en
grið þa antigra votta. til falla
vpfalla tveggia þa var fallit so fyrir en
þat valla tveggia þa var vorðit af þat loss

xl Nv ma einginn maðr gera skiff
las fyrir oðrum þa en logeren
vm til biltogarmaals. Ey ma þa
drapa eða fonga innan tveggia daga
sem lagga a tunga. Ef þa þa biltog
verðr vta fyrir þa sattas af bort
so fyrir anna þat lopa ma af kult
i. ekki oðrum liggiaz. Ey ma af
þat goðs vnda fyrir þa sidan þat
gefa sem til erfða ligg

Nota um biltogamal

xli Vandr ma at þat gjafna eða
aff vegna drapum iniki

sidhan tha biltogher worden ar ok laga
dagh thes vtlidhin ar liggi oqildher
bodhe for ethsöre ok konunge vta
tha hafuer dagh aff konunge sinom

xlii

Nu vardher man ah biltogher lagd
aff rikino ok vardher sidhan
vtrikis drapin eller tha vardher
han vaaldz ok kom aat fordher i rikit
ok sidhan drapin tha skal for tha
bot sökias ok botas som for andra
sakloosa man ok ber thes i ethsöregard
landas Ty at han matti tha i flere
landum biltogher vara ok fridh sin
mista vta i them landinum ehuilke
wordh Ey skal ok for vidhor bryt
hussthra thes som a hema topt
ok iord standa i skyfling ganga
Ulp at i coors laghum gift quinna
kirmadh i odel thes eller i odel

vatn costa husfru sinna oc xij hon
i hono vta i annar losa pinninga hw
skal oc almenniger rond i kopunga hor
ga thz at ho rofnas for losom
Biltogher mas gardz oc lagha
xliii oc heradz hofdingi hofna
ung sa skal at thi skulo
Iordagods solia thz ik ei umbudzman then
for them skal skema at thz til ing(er)
swns annars konu(n)gh ha gald
galldz ing thz ha skullogh var for
an ha brot edzöre / hewot thz ofd
lop thz orsse for hans sial fattigom
mano ell(er) til kirkio oc klost(er) thz
til han frid faar ell(er) dödh ar
tha hans atta arfua hans iordagods
Nu hwar som ranar aff ar
xliiii dro ing fullo wallo oc ror
fran aff hol hofmat ell(er) klosmat

balken

quift ell(e)r dot thæ skal hæradz næfnd
vitha hwat the ok sant kunn
væra the(n) tha vard(er) saklos æffalla the(r)
tha gifnu(m) aat(er) raan æpt(er) the(t) (th)ær
thæ tha tok ok ny(t)ia skal mæn(n) ok than
the(n) thing var i stok ok i fan
gnæli boti iij mark til skipte
Dan ma aff adro mindrahan
kora tha boti iij ora ok vad(er) s(ak)
ny(t)ia tolf manno sielfsæ(r) kra(fi)r Som
ma ok ell(e)r mæ(n) ok mæ(n) ok æn i(n)t(et)
boti iij mark til skipte ok aat
raan æn tha æpt(er) ta(k)a som aat v
ti ga(r)d tha vard(er) hin(d)er ny fem
manno ok sielfsæ(r) sæthi Ok tha
ey vid bindit som sakæ gæfs (th)æ(r)i
ny tolff manna æd(er) ell(e)r boti so
fyrra sæt Um rakul ma j(n)t(et)
ell(e)r mæ(n) tha a(ld)r(er) the(r) hæradz næfnd
vitha som the boda swara ia ved(er)

hwat thz ær sant om eller hwn mykit
raant war. Walde thy tha som sakin giffs
war sakloos affalla thy tha ogiffin aat
raant epter thym edhe men ploman til
xlv Nv hugger mader i skoghe eller til skipa
skipi eller annarstadz lat sik til
at rana. Wander tha ogiffin i tywfnadhe
tha skal tha til tings föras. thy skulo
tolff män nempnas som tha skal wara
eller falla. affelas tha som raant viter
tha skal tha wider skiald dom ær Vols
tha bote thw tolff mark som saklösa
dræp bant bastadi oc waald föra
oc hafwin ey brutit edzöt
xlvi Nv gar mader i annars trägard så
liwt ær tagher æpli eller andres
frukt men walde bonde eller has
hion ænne för oc wilia wara skipt
slagh thy mello affaa bonde eller
has hion drap han eller blodwiti

tq ær edzöt brutid vffor thy so
tilkomit drap fan ell' bladviti
va tha ogilt

Högmælis balken

Mader ma ell' qvinna adra p^m ca^m
drap fader ell' moder barn ii
sit mz sv'dha ell' barn
fader ell' mod' / barn
Vm fad' ell' mod' drap mz vada iii
Vm ma tak' tebaka logh gifta konor iiii
Vm forgar nog' adrom mz tiuldo v
Vm forgar nog' sinf barni sino fæ ok vi
Vm sær nog' hoh mot konungi ell'
landzens thra / mot sig vii
Vm ma leder a fost' land sit vt
hærskad hoh ok bah af cloqa skoll viii

Högmalis

x Um tro skyllogh skilien ellir husfru dräp
sin ätta hwa ellir husbonda ka
Um man sätir eld i hws annars vi
x xi Um tolka sagher hwar en skal vadas ellir
fallas thw tw skal rasakad
xii Um kona ellir man the forgiordha a adra
Thissin maal aru vbota maall

pm l cam Myrdir man ana ellir kona
ellir hwar som ana myrdir
ok laggs a lon ok b i skiolt
tha skal man stegla ok kona
steena ellir brenna tha skal haradzhofd
aff thy haradhe som mordit giordis i ga ellir
kona vitha sanna ellir osanna ok harads
hofdinge hafte eden ok sidha skulu hwar
hans listom som i edenom standa hwa
skal osu all mord vara ok all thin maal
liff forgang

Drap ma ell' kona mz vilia sin iij cam
ell' myrdh' barn sit födit ell'
ofödit ell' barnfadh' sin ell' modher sina
huilkit ther therra gör Tha skal man stegh
las ok kenny brenna om th ær allom
oppenbart Æn hawer tokin that vitt
ok ær ey oppenbart Tha skal tha varia
sik mz hæradzneffd aff th hæradhe som
hundrin giordh dra ok hæradzhöfdinge
hofte edhen ok sidan skal sitwa hwar sins lif
tekom som i edhinu standa Vardher tha va
saklös sakes tha Tha skal man stæglas
ok kenny brennas Ok th ther som drap
ell' myrdhe mz vilia skal mista arfs
thess dödha ok sa thæs arflagy ty at
ængen ma arua til arfs drapa m
Hwar th ær mz vaada til kombt iiij cam
tha böte som i drapmalom skils
konungx malsæganda ok hæradhe thra
gilles böt' ok mist hwarte liff ell'

Hogmalis

lossöre for vaadha tyma thz skal haradz nempd
vitha hwat thz waar mz vilia giort eller
vaadha

iiij ca^m Gitir nagor man fra konungi sinne ly
gifte ok popt sit andra kunu
laga ok hafdha madha hin lifde so
ha stor^m hafde mz lagom fanget vard
thz skulliga lät mz openbara vitnum ok
kiona ratt in til hans hoff i forgiort
liffue sino ok kona samaled om ho
gör thz tha skal halshugges ok kona
fatna affa i rodh eller stena

v ca^m Forgör madher manne eller konno
kona eller manne mz trulldom
eller andro forgiffningom saa at han
eller ho faar dödh aff mistir liff sit for
tolka gärdha villa skal steglas ok kru
ncs brinnas ok vitni thz mz haradz
nempd som fore ar sakt

vi ca^m Forgör madher eller kona sinu
barne sino / vil barne sino
agna aff va samulo lag

om lifuit oc konunge som arfuit so
logbokin sagh i arfwabalkenum

viij ca^m

Hwar som radhar har mot konunge
eller rikesins tha eller forsat
ogh for tha vil ha faanga eller
drapa eller gora nagha volsfundha eller
orat mz brefum eller raadom sendebo
eller hielp tha ath ha mista land oc godz
oc liff om ha faanger varder mz oppe
baar sannind tha kan thz gör vitas oc
ey mz oppenbara sannind sanne vanda ska
de thz til konungx nadher oc swa huar
ther som i edzero standa hans liffstom
som sagt i edh thet affalla the ha hafi
forgiort alla thz som för ar sagt Vara

viij ca^m

Hvar som ma liggia thy ha var saklos
a folke land sit utlandska
han oc bör alboga skiol mot hinom
vtta tha oc komir hit igen folke land
Vta ha folgher them konungx raddhomi
ar til rikit tha haffde ha oc alli thz

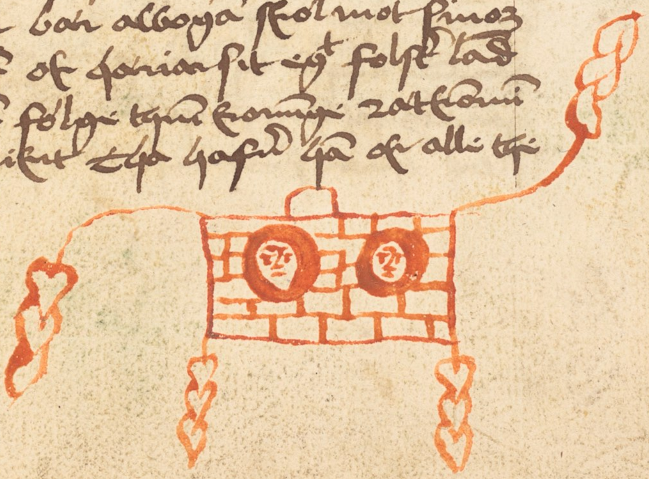

ing honom vaero bædi lifui ok godzi
forlæfrat vndi chauna oddinga appa
ther en nockor vill tolkin sak ok er ey
oppinbaart. Tha skal konungr medh tha
vadha til falla vaers tha var saklos / fall
tha mistr bædi liff ok godz

ix cam Hvar sem brytti mola til thyfskyldar
hvarn til thiufs drap sin ratta
husbonda til thea til thes thiufs ok
vardr tha fanginn a ifsta thing til tho
Tha skal til tuo foraes ok thera mal
stadugt domaes ok kona binaes Thad
ok losa penninga thes sofi skulu tekr
skipta gonga. Thaki en leet konungr an
hvar malsaganda. Tha gaudd sem
ndgi van giordi. Ther hvar sem tolki
sok vilt manne til konongs ok er ey
oppinbarlega taga vid. Tha vardr sik ing
garadz medh thy thingin giordis ok
garadzhofdinge hofde til ok sida
skil hvarsemes lifsalom sem i adru

standi ok bandi sak sa gud hiälla ok
helghadoma som han a holder at han
ey hafde kona drap ey sin retta hos
bonda / ok än ey han vtdi liffmis
ta ok godz vare han sen saklös ifra
los han hafui forgiort alla thy som
för än sakt är. Äru sidhan thy som drap
thy aff vaada vardh tilkomit ok ey mz
vilia Tha skal han rätto arfwo tälia
gälda bot böta ok ey liff mista ok
konunge ok hæradi laga bot som i
drapmalom skils ok ey mz thy skal
hradzmannen vitha som för än sakt
hwat thy var mz vaada ällr vilia

Latt ma eld i hwars annars
manz ok vil brenna bodhi by
ok bonda Brennir op hwart
til flere ällr gardha alla ällr by vandh
tappin mz bläsande munne ok blu
nadi brodhi Tha ma man han bidha

p cam

ok til tingz fora ok sidan aga tolff
merker aff handenna skuda ok sammu
lita om thes mal vaxa thi ha botir
then xl merker som saklosa bant ok
bastade ok hafuir ey forgiort sinu
eller botskipti uffalla. Ey ha botir alt
thes ha ag til eftskipti tage en leet
konung annar malsagande stadia
garadi ok a bondanom sorst aktal
di skada ha hafuir sonir sinus ey
merker at. Sva ag a bonde fullt for
sit hafura sorst ok then skal a boal
le bruna som brant hafuir for bonda

Fi Nu huar tolkir mal vittir mom
manne eller kunu ok vard ey
tafir nu ther vard sek nu buckyl haradz
mest thess ofung giorndi i ok vard sak
los uffalls ha galde sorst aat alla
skada tegn som ha fek ok a xl
merker til eftskipti ok kraa ha ey botir

ok stadha at gialda ium mykla til
landz thing sidhan ha sakfalder æn tha
skal ogilder vara for allom hwat thz æ
hilder man ælla kona thy til han hafwer
Ber man ælla kona forgiort giort xii cam
foninga nopro vardher bar ok
atakin tha skal han ælla hona taka
ok i fiætler sætia ok sa til tinge föra
ok thy sama forgiærninga hug hæm thz
skulu xij men vitha hwat han hafwer
thy forgiærninga giort ælla ey Vita thz ho
ma vara sakløs vffalla thy hona fallir
til xl mark til skripta hafwer thy nogh
dødh af lidit ok kørse sidhan vita thz xij
men Vita thy hona vara sakløs vffalla
thy hona tha agher ey a baale brinna
ok lossa hona skriptas ok anfunga
taka i kirkio hona vitne man thz böte som
i drapmalom stendher
Tessom maal som nw æru sagdh xiij cam

alls vbota maal som firi gonga
bodi liff ok godz ok huem tolkin
sak vitu tha skal logmadr ok lands
nefnd ok handgengne tyni vala at
falla som fordi sakt ok skoda huars
sins lifslom etc

Her byriar Dapar mal

primum capitulum Rimuls skicknadr manna med
som drap huar thet adra

ii Drap mannz aura ok fang
ing skada sins

dygn
iii Drap malsagadr drapsman dag ok

iiii Vm drapa vardr thet drapin i vlandi had

v Vardr ha drapin vm vha vta valandi

vi Vmed drape vm huat skolo ha ag dag
hafna

Drapamal balken

Vm drapare rymer til kirkio ællær klostær vi

Vm vil drapare ey til swars koma vii

Vm fridlös mædh fan oc vil ey ryma x

Vm noghs ma vil drapom vala x

Kan nogher drapom aff lif hædi i hodhghafne xi

Hursu nogh taga losn for drapa xii

Vm drapsmans dagh til konungs ok fra xiii

Vm drapa bot vidh malsæghanda hwat man ha skal hafwa xiiii

~~Vm drapare bot vidh malsæghanda~~

Vm drapare vil ey bota vidh malsæghanda xv

Vm losn drapsmans dagher liff ok fridhliff xvi

Hidinge vark ok plikt tyeft xvii

Drap vtlanske i inlanskad mædh ok nynd xviii

Vfridlosa drapa ha ha fædh ok holdh xix

Drapsmal

xx Hu' ma skal drapa til drapes binda

xxi Hu' varð ha so drapt vitt

xxii Hu' heradz nefnd ma drapon v'da

xxiii Um holdz bana bot // skal botas

xxiiii Þer drapon fylh bot aller fella hu' tep//

xxv Um drap e þer sida ha laugbunu or

xxvi Um drap e þer foren haus dogh or ut

xxvii Hu' bot ogia botas ept' dod hans

xxviii Um inge binde til drpt fma nat of ar

xxix Um yge kennes of dog' vard tilkun til drap

xxx Um vulga drap ok mordgyl skal botas

xxxi Um drap i dyrom ell' skalom

xxxii Hu' ok kona drap ma hu' thom// dar

xxxiii Um kona vard ey fyrir fma doge lok dygn

Um drapa som hin skal gieldas af tyghe xxxiiii
Um fiskir vilia annan tala drap likenna xxxv
Drap likenna tala // i landit xxxvi
Vardher noghor drapin af malsaghanda ok ey // xxxvii
Um vil ma vitha drap sat ok bot xxxviii
Um loser ma drap noghon xxxix
Um loser ma gor offring til fulsare xl
Um ta loser madher stanno gora xli
Gor noghor ma forsaat for adra af vadha // drapin xlii
I standar ledhug vin ma vadha drapin xliii

pm cam Nu kombir skilnadher mællan
mellom drap hwar andra
thy liggia mædher gen man-
ne ok bötir böter ther
aftra komber rät otta örtugh ok
xiii mark ok samuledh hæradi

ii Drap ma anna ok fögas a
skeaghing vidher heeit eller
a skom sot a samma dagh ok dyghni
thera gingena grond gifui liff mot
lifui ok gafui hwar man sidh vtai
klio ok clost an thz ka profuas
at ha grof gingena ingh lost ok
vta alla liffs nöd ok liggia thz til
hæradznæfnd thy som gingi grod
för än ma liff off hand take

iii Rombir thes mas mista anfra
som draphin vart samma dagh
ok dyghni ok drap ha drab

þan ingin inni brodhe Vta dom tha
böte han ok fasti som annar drapare
Varne ey land ok ey liff mister böte
konunge viij ortogher ok xiij marker ok
Ræt ther sa vardha samaledh haradhe iiij
at mista arfua thes som dra
pin vart ella annar ma vil drapom
for gørs skal alla skadhum hindra ella
ok then som hans umbitzman ær ok
vardher drapin i vadhande hand tha
profuas han maal saa sidhz som gud
ok domarens ær bradhom sinom ok or
ulder liggi ok botz änti hamalsa
gande konunge ella haradhe
Vardher ma drapin andra la v mlo
dom vta vadhande hand tha
botes for han fulla ratt malsaga
de konunge ok haradhe ok thet skal
liggia til ena haradzknipo

Drapazamaal

vi Rymir drapom til kirkio ell' closters ell'
kannar stad ok verdr þy takin sa
madr ell' dreginn tha skal hans hof
dingi gripta bundkasta vpstana ok
tung stefna ok tysi som hinginna grot
ok tysi som fridgenna grondr komi fido
ok til skwars kemer tha hingina ell'
verdr lagd til konungs tha agh ha maa
nnda dagh hafua firi konung at ko
ma ok fiorta natta dagh fra konu
ok fara ok þy lengr vta tha konungs
madr nicht Seban som hunger gior a
tha fimna tysi dagh hafui bundit jor ok
Ru vil ma þy til skwars
vij komma a tysi sanna tinge ta
hafui malhafuande sama vold tha til
draps bunda sa som tha til skwars
komi vo ok hafui nyge dagh ok gior
vin fridd vta i kirko ok closter
viij R V spell fridlos ma quaa ok vil

ey ryma oc malsæghandi fanga ey
tha taka saghi thz til haradz høfdinga
oc konungx lansmanni thz agha han
fanga mz malsæghandenom

Hwenna mogh mz drapom vilia
vita for them tha fanga vilia
antingha i sino hemi æller annarstadz tha
vari thz tilbødhilt thz gøra som tha vita
vilia oc alt thz oghilt som the fa hwat
thz ær heller drap æller saar ix

Hwar man nw rænir drapom aff thz
tha i handom hafdher hwar tolkit vidhbot x
gør tha hafdher brutit vidhbot

Hwa hwar drapar varder lagha
fangin hwar som løsn taker
for tha giffwi konunge løsn oc aff
innan hwat thz ær heller malsæghandi
hinsman æller hwat man thz helst ær xi

Hwe konung drapar for konung æller
then hans som hafdhe i rikinu sina xii

Draparamal

sino at twæ tha hafui tha dom til hærs
ok fra som for ær sagt konungx ath til
gifua i thy hæradh som thing var giord
ok i samma læne han ma magna thy
thy skal ndwara a konunx vægna ath
the maal skalliga proffuas ok hæradz
hofdinge ok hæradznæmpd ath the sa
maal gørlika skuda fra the proffuas
at ha gior the drap radhe ok ingx
to lifs med tha æga thy somnpda bot
liggia malsæghande som thy vilia
forgudi ansekkia ok konunge sino
ok skuda thes dødha bnt ingx huat
skalom ha tregdhe drapan sik dwa
pa konunno thy fordhe the proffua
ingx fullom skalom at ha the drap
otrlunghe drapa giordhe otrlunghe tha æga thy ey
malsæghandeno ey bot læggia vtan
rymi drapadhn land ok fa aldri fridh

balken

for än han bindz oc gifwer sa fulla bot
som malsägandenom nögher at
Nv hafwer han bot oc malsägande
bedher for honum tha agher konungs xiii
honum fridh gifwa eller oc hans ämbitz
man ther til taker konungx wald hafwer
at han ma honum fridh gifwa oc böti
ther äpter konunge viij örtogher oc xiij mark
Nv wil än drapare bota tha agher han xiiii
fyrma rätt oc än fridh fa for
än han hafwer bot widher malsägande
äpter thy som haradzhöfdinge oc ha
radzmenn hafwa honum dömpt oc
sidan gifwer konunger honum fridh oc böte
konunge viij ört oc xiij mark oc sa
mykit haradi tha agher konunger eller then
som hans ämbitzmanna til sat profwa
hans böter oc skulu ofwir oc äpter
thy hans fridh sätia so hans maal

ok til standit ok konunge rat samuilliad
XV Nw ater ey konunge rätt hafwer satas
an viij ortogh ok xiij mark aff
samuilladz ~~h...~~ thradagx tiff losa
fredz tiff aff konungx kanselerj for iij mark fris
tiff for ena mark tiff tiff skulu a
reboliskio sekinos ok all annor tiff
som doma wara vtan tha en fra aff
konungi ok varder tha drapin sidan
dagxn ok vti tha hogx ogilder ok
ath godz hans kroslas hwart loser
eller annat ok bot konungx ensti mels
aganda eller hetrade vta tha nidingx
vark gior eller ogebiliga thinga
tym vidhka the som wara edzbot
the standa i sinne malsit XVII
XVI Thessom mal aree nidingx vark
drap fadher eller modher som eller
dotter brodher eller syster eller bedninga

nema en i ſꝫ aara vta tꝫ ſe mꝫ
vaada eller drap ma ſoꝩꝫ bande
eller a ſkilnandi ſinnandi eller drap ma
at han ſar bana aff ſkeꝩan ſom
tolffa ſkuggia gior ſom nꝫ oꝫa ſag
da ſtandi ſama rꝫt ſom fo ſkile
i ſydzelnom ok en ey ha ſangen tha
ꝫme land ſꝫt ſom fo var ſꝫtt
ok for tꝫ nime nad at ha en ni
Dꝫ ꝫ vtlenꝫr madr nevdꝫ xvii
ma va tꝫa ſa ey ha ſom
inlendꝫ hoſdi tꝫ giort vta loſſ
hꝫ ſkriptaꝫ malſa ganndi ſom
er hꝫradi
Nu huar ſom ſꝫ loſſa ma hꝫll xviii
ſa at ha ſꝫ ha ey ꝫtꝫ
maall ell(e)r ma nꝫ hꝫ land
ſida ha ſꝫloꝫ var gior ok hꝫ
dag ꝫ ꝫ bꝫti iij mꝫ ell(e)r ſꝫli

ungs sex manađe at ha ey visti tha se
lös var. Swa som fore er holdit lang
an vill at sakt bote xl mrk til thiofs
oc ligge ther til haradz meþ hwat thy er
sant om bote oc sa opta xl mrk som
ha vorder ther til lagha vndan hwat ha
hafde lang fore er holt

xix Nu som ther mader ma fore drapsma
drap oc dygne sida drapt var
gjort oc fore til tinge oc vil til drapo
bunda oc hin sag nej fore sik at ha
thet drap ahy gjort tha skal haradz
hafdinge thera tolff aff haradinu
nempna thee som thera badom nogir
at thee komma ther samand om lita so
thee vitha fore gudi ansiwa oc sand
ne sanlo hwat ha ardignalle var
thesa vihadde oc vollande at ha dod
fek eller ey thafalla thee ha hofu thaar

ffelda thes wald thes dödha / tha til
draps bidha Ok ræt hafs lata fore
som fför ær sakt ok en bot för taga
Hwarss dräpare tha war han xx m lv
sakloss ok them ölrumma som Valford
sakloosa wolfördi At han sar eller vta sak
slagin tha böte som i saramalom sigx
Hafwa the ok taght hono i hus
hws ok hema eller annars mas
tha hafwa the brutid frendze sino
Hwarma ofangin til swars xxi
kompner ok sigher sik thy hafwa
wari ok en them whandi eller wolla
di at han dödh fik eller sighir at han
en thet war Tha skal haradz nefnd
thet witha Ther som the skya bodhi
ia widher hwat han a wighualle war
thes whandi ok wollandi at han
dödh fik eller en Ok them ho widha

tom at han ey aff vignalle vor oc ey the
vihandi ællær vollandi at han dødhe sik
thy ær han saklos oc hedhan haffuir then
vold som sin haffuir mist at buda
Samban them til sambana oc them til halsba
na som han vil hwat them mz tolff
manna edhe a thinge aff them sama
a vignalle varo oc ey var vndan
taghne aff nefndeni Vardher oc han
til drapz vunnin tha haffuir dagh
til konungx koma oc fra so for

xvii Hwær halsbana bot ær sagt
ix marker gifs manni skal
for raadzbana vædhe sik mz tolff
Raadzbana bot manna edhe ællær bøte vi marker til tesslik

xviii Dør drapare før en han laghær
ni ær bøte orfua aff hans
godz xl marker til tesslik Dylia the
drapet tha liggi thet til hanædz nefnd

ok radi halfua mørk hueriu thegn vans
tha vardher saklos vfalle tha bøti arfua
hans laga bot sem fyr er sagt
Nv er drapon vorder sidan tha lagh xxiiij
værniz er ok fyrer en hans dagh
vti er tha bøti arfua hans laga bot
xl mark til tilskipti
Nv vardher drap a sidan hans dagh xxv
er vti ok fyrer en tha frænd
ser illa ok malsæghandi bøter sækt
bøti tha arfua hans malsæghandi
viij ertug ok xiij mark. ok vardher saklos
fyrer konungi ok bonda. Alls ok
bøter vsækto gialde arfuanum thegn ok
hans godz ok at huar man skal vera
til drapss binda mz laghum hafui
vald tha til binda drap meth ok aa
epter thet drapit var giort huat tha
heldr vil bida eller semia ꝛc

xxvi Alt thæt bøtæs skal for sakær thinga
som han brutet hafær ællær mæth
ællær andræ sindær tha gældæs æ brutin aff
thæs lut som brøt hwat thæt ær løsøre
ællær iorth. Æn qwarfæ thær til tha wa æn
swana sakløsæ bodæ for konungæ malsa
gande ok hæradhi for thy at han æy aff mand
anars brut gælda thy han ikke opbæra

xxvii Nv bindær han nogær til drap inna
mot ok aar æpter thæt thingæ var
giord hafuæ sidan ingæ vold nogo
Nota til drap bunda wta thæn sak ...

xxviii Nv kænnis nogær vidh drap kænnir
ok nogær værnæ ok laggher tilkænd
inna mot ok aar æpter thæt drap
Dulgi drap war giort tha ær hæradh sak til
ællær wta hæradh samma drapæ
wisæ thæt dulgha drap aff thæm ...
takær konung tholdhi ok thæs arfua

som drapin wart fordom om thet wiste
ekki Also thetta wiste eller kunna
ey böte eller skal aff ättom arffuo dana
mat oc aar epter thy dulgha drapit war
dömpt som för war sakt Tha skiptis the
viij örtogh oc xiij marker som skuls i a
fran balkenom dana arff

xxix Mordgial

Nw oc hin hanadi sak for mordgial
tha skal hanadzmanna witha thet at
han do aff sot oc ey aff mans handa
werkom eller oc aff at thy gaff ätt
arffui saman sak a skipado tingi dana
mat oc aar eller oc at thy war vid
gonga grond innan mat oc aar eller
oc thet wiste sama drapan mz saman
vitno hafue inte hanadit aff thenna
vndergangom for sak som nu är sagt
tha skal thet hanadi mordgial bota
xl marker taghi konungs tolfdunti oc mals

dömandi swidhan som fore ær sakt thz
skal oc mz tal vitni swærias huar
theira mz fiorton aara ær karl for
utan ællær oc mer for alla them som
mordgial ægh gioras for tha gerning
an mordgial ær thet mordha vanda oc
ey flere oc hafwin thz ingi mz skilt
Nu ægh hradzhofdingi matal nempna
oc huar ægh mordgial gora som the
nempnis Ællær ma huar oc gora ey
bota iii dagha Ællær allir saman oc huar
bota vt mordgial oc aa iii mark

xxx Wardher man dræpin i thyom ællær
skarom fundin hanadhe dræpadh
innan mot oc aen ællær ær lyft oc oppe
boat at utlænsker hafdhe thz gerning
tha vardh hanadhe saklöst ællær ey skwa
geldi at hradhi thz dulgadrap ok
mellan oc ey mer æn tha at lif fik

skal eigi eptir fundit at eino sinni

Nu drepr kona mann ok verdr xxxi
sonnut a sik eda finz innan dag
ok dægri þa skal maðr hana til
tingz fora ok doma laga fyrir aud
drapit hennar sidan malsæganda vel
huort hann uil heldr bætr taka heldr hon
ma halshogga lata taki malsæganda
bætr þa skal hana þa bæta ok for
nere viii ortog ok xiii mrk ok sa

Nu verdr hon hor vit malid huort xxxii
ok fengin innan dag ok dægri
þa skal hon til drepstz bundas a
tinge fyrir aud drapit ok bæta
malsæganda xl mrk konunge viii
ortog ok xiii mrk ok sammalid
huort en ma kona siddis gerad
eigi hon samma ok bota þessum a

tho ær fullom bottom hafuer malsæga
andi vall hwat thad vil helder anner bod
taka eller liff hena ær var fordolg so
kongen malsægandi oc hauadi som
anna drapa ok ey böti tha mwn so
hona fordæ eller samlifft hafuer ing
henni vtan thad vore henne for thym
som hona sanna vilia vare thet tho
ha var atergalt alt thet thad gor oc
opgelt som thad fan so for aff pott

xxxiiii Naar som drapar vardher lagha
forfolgt hwat thet ær heller
mand eller kona tha skal maals
æghandi/kongens lensmand i hunud sa
lensmand aff honum i kongens gardh
satta oc thet hona laata thet tilbyg
ær skipt oc haus vtter skal goras
lensmand skal thad til tingh forhaft
thet malsæghandi æffsa oc siden skal

uz vila

malsaþaddi þa til sok vitna ok
domla lata ok rett hans nu so sem
Drepr prestr eller diakn son sott
sem leikmann þeggi biscop
kongr rett ok orsma tegis do
da malsaþadda liut off bota
Nu drap leikmann klerk tegi
ter kongr sin rett ok
orsma hans sin liut aff bota
Kan leikmann eller klerk dra
pa sin vaanda ok ohœy dlr
malsaþanadi vilorn tha ter
kane voho ter drap sottgin
som afotni nemda tha borto en
komo sidan hin ok siosol
bota voa ter vaat for hes som
for tegin forst taladi ok sal for
tegin allom andro sa ter kendis
fradekis aa tola

xxxiiii

xxxv

xxxvi

xxxvii Nv vil man vitha drap sak ok botha
kan ær malsæghandi ok boten
konungs ok haradz hulke thz som halft
ok hal thin sak thz bot gullit hafua
thz ok tolff men vitha huat thz gullit
ok xv skal man til tings ok gangx vid
sak sina thz tha ok dod for licta tha
kunna thz tolff men vitha huat tha vid
thz sak gik ok xv thz tolff men ok lif
man nempna ok huat sak thz hilper ok som
tha vidgangit hafuer ok gang a lif man
tha skal thz tolff at tha vid thingmæn gik
for an domit a tha gangx

xxxviii Dræpir lösker man man tha ok tha for
ghaes aff malsæghanda konunge
Om lösker man ransman ok haradzhöfdinga a huar
tha ær vta i sokn ok sokn gardi tha
ok tha til tings föras ok tha liff aff for
doma lata ok huarte fastas ok bot for

xxxix Nv ka lösker man aff hang ok lagh
fullsam gora ok ok xv fullan

botlbun. Tha skal tha samaledhis forgas
som for ar sakt skorit oc then sum
maanadha dagh then lagha bot bidher
for tha / ffore tha til tingx oc thy do-
ma lagha haand aff honum

fulsaar

xl
lostamad
gorskina

Hwar lostamadher skinogher oc
orkar ey til liggia mellan tha
skal tha forgas som for ar sakt oc
goldas en maanadha dagh / gilder ingi
tha bot for thaa. Tha fore til tingx oc
tingx sinisna hwinom haand taas. Tha
ar lostamadher som ey ar bolfast oc
ey orkar fulla bot oppe holda

xli
yffersaat

Gar ma forsaat for andro i
thessa skiplom skogha skiplo
ogha skiplom ell ecrmosia skob oc
ma ridande gongande akande
ell roande. yffall then fem ar liggi
i lagha galdom xl marker malsaganda
viij ortogh oc xiij marker konungi oc
swa hwadi yffaller then som tekkond

ligge tha i twem botom böter man(ne)n Vtan
twem forsaat gör hemnis fadhr eller brodher
eller noghir sin frenda dödh som tha ar
malsäghande til at hemnas then fors(aat)
annar forsaat va(r) giort oc annar ey
tha wti tw böter man hwat forsaat var
giort eller ey Ok kallas forsaat thy ey

xlii Nu binder konungr ledhugher konungs drap
oc skip liggr i laga loghe oc fridher
i stapne Varder thy ma drapin ligg
ia i twa botom Ok thy som maalo
rub ara optald Tha skal sa bodhi som
bana oc halfbana vidbunda som
for ar sakt i andrum drapom Ok tha
agha twa böter skiptas at malsaghandi
taki xl mark oc xl mark til konungs skipti
Tagi en lwt konungr annan malsa
ghandi oc tridhi heradh. etc.

Drapamal mz wadha

Först om madher hugger at manni ok ær athra fri — Primum cam

Vm til dödz faar vanda aff [illegible] — ii

Skiuter man at diur ok ær man for — iii

Æn kastar noghot annat för taka an them som stadda sik — iiij

Æn kastar man til kiintz ok fælder hest — v

Æn gör man gildror i skoghe ok gör skada — vi

Brygga teldha tra til valta sten om thy dör noghot aff — vii

Affall noght i bekkin til bro ok dör aff — viii

Æn klifwer man i tra [illegible] fall nedher ok faar bana aff — ix

Affall man aff tra ok far ther bana som nedher stander — x

Affaller hest aa man — xi

Æn faller lass aa man — xii

Drapamal

xiii Vmagi om hva drap ma ung vilia
xiiii Drap omagi ma ung vaada
xv Um døll of omagi draap
xvi Um an quina draps ung vaada
xvii Um Ed ma ill kona albeita vm drapamal
xviii Drap fadr ill modr barn fit i vaada
xix Um drap fa ma ung vaada

Siu waadha

Nw hugger madher at manni — primum ca^m
vardher annar fyri ok faar
bana aff. Thz ær ena vffla
gher til vadha taka annar thy

Nv kastar aff eno hugger thz faar — ii ca^m
vadha thy hand ok huffwd
thz ær höghsta vaadhe thz XX marka bot
ok XII manna edher swa at thz varit
vaadha ok eyngin vilia. Tha agha thz
alli swa ok nyghe tua ok swa alt at
ene skipti skal edh gorna ok fa bota.
Tha taghar til vaadh vta baade vilia
thz som draap ok arffwa som draptin
vart baade agha thz et swa a i edenom
ok bidia sik swa gudh hielpa at thz vam
aff hans hænder vtadh vilie eller vilia.
Bidha skal thz fasta edh i mesto [illegible]
[illegible] thz at thz thz grov fore kirkio sokn ok
gomme thz piind mat ok aar a tinge

Drapamal

i thy haræthi thingi ær giord oc galdæ thy
ginstan pæninga fram. Tha æn han ær go-
gin tha ær bonden saklos. Thy at kon-
ung biscup vebæn. Thæn som drapit
giordi skal hanum bud faa mz tweggia
bondæ manna vitnæ komær hwær ey til
thingis oc hæfnær tha bud sænt. Tha
gangæ sin væt oc væri saklos. Æn faar han
ey bud tha ær thet æn slaghta gangin
æn thet skulda sa æn at konung biscup
ær ey thy man. Oc thwa som veb ær ey
hwaræ æn skilt. Vebæ skiliu alla
waada æn gangær bodi for saar oc
draap oc blodwitæ oc om all mæthfær
maal som mz waadæ gøras

iij Dræpær man i saat vil dræpæ han-
ta vardær man for oc faar dødæ
aff botær xv marc mz waada æn ta
E man standær for a stok ... stin oc
tal sidan man oc for bana aff

um vaadha

bote for ix mark Spiller man spilloti eller
kastar steine eller nagor tingi thy ha ma
ng skadha gora effter thy madher dödh aff
vaadh boot oc alt som for ær sakt
Hvar thz nogot annat for taka iiij
om thu som skadha fik tha
ær thz gomdaloser vaadi effter thy nogh
dödh aff vaadh bot som for ær sakt
Kastar man eller skiuter ofwir hws v
steine eller adro tingi som ska
dha ma gora effter thy nogh
dödh aff vaadh mo anna sot oc all sa
Gör man gildra i skoge vi
ang spillot strong eller stappo
eller graffuer for adhrom eller adro dill
rom tha skal han thz lysa ccm helgha
dagh for an han gildrom gör hwar
ha vil thym gora oc leggia helghodagha
sidan tha thy gronda alla at fosrna
kæro oc tundugga hwar thy liggia

æffter noor thy døør aff at skyrto vaa bot ꝥ
mæth Gørnz annar lyst vaa oc annar thy
viþi thes tolff mᷓ aff ther sokanan at loga
lyst at annar thy døør aff vaa bot
vij Rvel huggar telbet tra ell' ix mark
volta stena æfta bodde bana aff
hugge bode oghilde æffter annar bana
aff galle thæn som lifuer tha aall ingen
Ær by brynd i by halff fyrti mark
viij tha skal bryhæs ok om ryhæs fald
thy mæ i ok far bana aff bote j mark
thæn som brænni ok Ærtia brijn skal
bote thæn som falder ok ey thæn som brynnes
Affalder mæ i bro ok far bana aff
bote halff fyrti mark Roa skal bro ſal
annar bote thæn som falla ok ey thæn som
bryggia
Clifuer mæ i tra ſ. elfniliadh falder
ix annar far bana aff vaa oghilder
Clifuer mæ i tra bidin falder mæth far

um vaadæ sar

bana aff vaþ gialdær at xx mark(er) æn
þæss anfna tweis vaþa ept(er) bonde ell(er)
bondi opfliseni vaada oc hin nitær
dholi thæ mæþ xii manna eþi sales at
eþi boti som for ær sakt

Nv faldær man aff træ meþ oc x
for then stadha som meþær staar
vaþ ogiæld

Nv faldær hus a man ell(er) andær xi
mans hundacole oc faar aff
bana vaþ bot halff siæti mark

Nv faldær lass a man vaþ ogiældær a xii
hwadh hauda las thæt ær

Nv ær ofirmagi minnæ æn vi vintra xiii
ra oc minna æn xv aara
ath drapa mæþ vilia vaþ ha oc man at
ga vilia gæld som mughanda man
vaada gæld boti ha aat mæþ xx
mærkær aff then xx mærkær tagi mals
aghandi fiortæn ... tre oc hanæ
tre

Drapamal

xiiii Drap omagi ma ey vaada
bøte xv mark oc quart konungi
til fordi at ha vii aara til minder
oc drap ey vilia bøte halff fempte
mark Drap ey vaada bøte iii mark
malsøgandi en fiorttung konungi saar oc
ey drapi / vaad saar ogilt

xv Dyls drap binda ha saa til dra
pit som all annor drap tha som
annar vaad omaga oc annar ey vitj
tha tolff men off handina oc raad
halfua mipd hvar ... vaad kona i
om kona sama lagum som ma i vaada botom
hvat ho drap til drapin vardr

xvi Nv ta kona ma vaada drapin
varda oc sige ho ey barne
vara hafft tha barnsens nisto arf
vidga vidzord at vitning tho ...
quinna vitnis oc tolff manna ... at
ho ey barne var tha ofnis bot henna
hans halff feptimark

uz wadha

Nu varder madher ælla kona offwer xvii
tha thz skulu næsta frænder
hans ælla hænnes lyfsa forgiærdo ok
forruamadhe ok han ælla hona i hot
tilsom hafua kræ thæn ma ælla kona
v sietilsom komma drap man ælle
bundin by ligger thz by i waada gillom
nio mark [illegible] æn thæt bot mæn æn tha
at thz bundir bodhe bo ok bondæ Sva
thæn ma drapa man ælla kunung
Va alt i waada botom ix mark Gifwa
skal hans orfwinge ælla hænnes bot
taka ok gælda fore thæn Aker ey lyfs
andha vitne til Tha va thuningh hans
ok hona i vitha [illegible] bodhe thz
thæn gørs ok sa thz thæt gøra
Dræpir fadher ælla modher barn sit xviii
uz vaadha læfna thæn bade
kona amot til thæs drapt hafwer
Tha fylle vaadha edh ok vaadha both

Drapamal um wadha

oc quadhi thet maghe hanum hwarte til loga ælla
bota / fanni hwarken thet til annars
var tha sak løs badhe fore edh oc bota
Nu hwar ma bindas sak til vaadha ædh
ganger fori vaadha bot vtfore at ædhino
var tha badhe i viha tolftom

xix Dræper fæ man vredhe galin bundit
hafdhe hanom værnin ælla hwat
fæ thet haffdhe oc bot fori med annan thet
som thet fæ oc vtfore ma dicer hwa
ælla fogla kunno thet skadha gøra va sa
før thet som fore adhro fæ i ællom sakom
Nu en thet dol som fæ oc tha bin
di thet æfna dodha mal / tha til nytia
tolftom vitnum oc tolff manna edh ...

Annat bunda

i ca[m] Hwilkin ma skal annan til saarass
ii ca[m] Hwi bodhe i saarade gørr saar fraan fall

Saramal mz wilie

Hwm ma hugger i lwopna skifti aff neso oron iii

Hugger man aff andro twmma ell fotin iiii

Än hugger man tee aff androm v

Stinger man ell hugger fulsari thy ey afferer vi

Hugger man i arma ryg ell ben oc gör lyte vii

Hugger man i hand at fingir [illegible] viii

Utslagin tander hwru thi skulo botas ix

Hwm kotsaar ell skino full slaas x

Än sager annar man skino oc annar nudi xi

Warder man huggin ell hambladh at han
at ey for tel tingx koma ell tel kirkio xii

Slar man prest mz stang ell steni xiii

Warias man annar far dod oc annar sar xiiii

Än warder kuno slagin tel fulsari xv

Affar man husfrund sar ell halssaar xvi

Barg man anna ell draap a at ell aang xvii

Hwm ollomagi gör blodwiti ell fulsaar xviii

primum Nv vil man andrum saara bidha tha
swer then som kærir til sik thy haffua
vorit ok ey flere vithande ælla vol-
landi at han skadha fik tha skal
hwadz nempd thz vitha æptir thi som han bo-
de ia vnder hwat han a vigwalli var
flere vithande ælla vollande at han skadha
fik ok then han vndan tagh at ey aa
vigwalli var ok ey flere vithande ælla
vollande at han skadha fik var
saklöse Gridh haffui then voldh
som saarit fik then bunda til sin
maala som han vnder mz sa manna
edhe a tinge aff them thry vara ok ey
ara vndantagne aff nempdinne

ii Nv göre badhi i sender ena man saar
ok raan bundi han vidh bædi-
nz sex manna edhe ok bote hwar

som sik

uz wilic

Renna man sannind i vopna skipte xiij
wz vredz vilia s[ier] hugg hwa
dana sullo saar ... ælla aff ælla vt
oga ælla aff ora ælla i sit andlite ælla
halz sa at thet ærdelight lyte aff hafwer
ælla huggs aff hand ælla fot tha skal han
gøra bote xii mark malsøgandæ ok sa
lyted ok xx mark til biscops skript for
saramaled Item varda manne aff hug
ne tolf aff thesso fornæmda limo vardher
bot halfna mark bode i lyte bot ok sa
i saramalo bote xxiiii mark lytes
bot ok xl mark til biscops skript Item
varda flere aff huggni an tolf
aff them som fornæmde wari sa
gelda liman som liman bade i ly
tes bottom ok sa i saramaal
tom

Saramaal

iiii Huggher ma aff adrom tolmanz fi-
ngher ell' fot framan vrista va-
rdhe mark' for lytet ok xij mark' til
treskipt for saaramalom for thy
at tolman fingher ar halff hand ok
ffingher huar i ... sial halfwer fotir Huggher ma thz fing-
nast ar tolma bote iij mark' for
lytity ok ix for saramaalt Ligg-
er finger vard sama bot ... mark'
ar litla finger va iij mark' for lytit
ok vj mark' til treskipt for saaramal
litle finger va samu bot
v iiii Hwo ma taka aff manni va-
pn hwar thz sa gelli i saaramalo
som fingher ok halfra marka i lytinu
vj iiii Varder ma huggin sulla saa-
rom th' ey tolmand aff fingri i
vardher huggin ell' stangin i hol mz
skadi ... ell' spiuti ell' huggo

vardha thy halft aff eller standin genom
dyn laar been eller hwar halft hal
genom stingx varder eller huggen i
hufwdh arma eller been siælva at
been vtlosas eller vt takas eller var
dher arma eller been brudher krokin
eller thwissen æncke fullgoræ va botz
xx marcker til theskiptis thy følgh ey
Huta ma varda lytis bot xxv vii
huggen i ryg arma eller ben
sa at han varder ekrokompne lamb
eller lytter var tha lytis botz sex mark
varder han ey ekrokompne lamb eller
lytter tha skal ey lytis bot følgia
Varder man huggen eller rogin xxvi viij
a hand sa at tolmi fingra
ekrokompna eller onyttas bot æ iii
marker at lytis bot aff xii ort for
then fingri thy næst aff ell sex ort
for then thy aff næst iiii ora for then

Saramaal

tha ær mest halff fempta örtogh for and
sta fingher ok tharin bot eptir ty som the

xx capitulum Warda manni vtslaghnatas til
agne framtænder fira i hos-
gradom tha ær thes fulde limbs va-
lyte i xvi markom xx markom at saara-
maalom Varda fira tænder vtslagna
bötis vi marker for lyted ok xvi marker
til Skript Varda tva vtslaghna böte
iij marker for lyted ok vi marker at saa-
maalom Varder en vtslaghin var xii
ora lyted ok iij marker at saaramaal-
lom som vaader komer i saa bot ok
lytes bot tha gangi saa bot til
Skript en leet tagi malsæghandi at
wal konungx ok theera hæradz ...
tes bot taghi malsæghande ok hwars
konungx ok hæradz Tha hwar lyte bot
skulu bötas for aff ... tha gangi
ok lyte bot eet ... saa botom ...
ty konungs offsengi i tha skal thes stada

mat oc aar tha mat oc aar ær ække
tha skal haradzhøfdinge nempna
sex men aff haradena thi skulo
skoda huat han ær fullkomin ællær
lytin at han ey lyte bot at taka ællær

Nv varder man huggin Lyte ~~xxviiii~~ x cc
skot saar ællær slagin fullo skene
böte tw i fyratighi mark thæt i malsa
ganden iij mark oc iij ganger tolf
skipti varder man slagin ællær skena
minna saar ællær vidh ær fast oc tha
synis blaat oc blodugt bøte iij
mark til skipti

Nv far annar mæt saar oc ~~xxix~~ xi
annar minne tha skal ha
radzhøfdinge vi men aff hara
dena nempna til at miæta thæn
sama saar saa oc fore thæn bota
lata som tw fyra lagh oc ratt ær

Nv varder man vardha huggin ællær hamblad
hambladher sa at han ær ey ~~xxx~~ xii

for til tinx ællær kirkio gift at ... ællær
paa hema lata Tha skal thæt hæradz
hoffdinga saa thæt skal komma sidhan sa-
nnda mæn næmpna The skulo lit tho
ma sina wæsta skiotha mæn Thæt ær
at skadhum sporth ok witta saa thæs
ok sa for bota latha som the vilia sin
æt for binda ok saar ok aterkoma
aldre til hwilkin aff them sidhan som
hæradz hoffdinge laghæ næmpnd til vil
ey koma ok æn forfallalos boti iij
mark til skipte æffter hæradz hoffdin-
ghi bud ok vil ey næmpna boti vj mark

xiii ~~xiiii~~ Nv slar man annan til skipte
sinæ mæth staff ællær stenæ ok
sinnes ey aterkoma vardher grott for
kirkio ællær oldrykkio ællær annan stadh
som samfund ær ok til tekon
ghea manna vitni som ... ok
præst a saarom boti iij mark til skipte
... thæt ey tekiæ ghia manna vitna

ny wlic

Hon ær leva ok fæmnis i afkomo tha
ha hin sot som sakir gifs i fyr utan
ok va sottos ok thæn ær skal ga
a tingi gongu. Æn hwar som prestir
vardher slagin som ær ok fast ok ær
i afkoma: tha ma ingin ma eptir
kona vta ær malsaghandi.

Nv kumo ma[n] samman kona ~~xxxiii~~ xiiii
vridz cokom haar annar dør
aff ok annar haar tha ær dødher gildir
ok haar gildir likna thær bodhi ok fæ
hwar thær haar aff adrom æftir annar
fulgar ok annar nima afkoma va
hwar gildir at haarom hano so thær varda

Nv vardher kona hanghat ~~inmiothom til~~ ~~xxxiiii~~ xv
fullom haarom til nimi haro
til baardh va ha gill kona i haara ~~om kona~~
botlom som madh vta tho vardher ha ~~haramaal~~
bondh til kyrkiu at tho fodde dot barn
tha dørs bot hina at i... ok

Blaakona mæd

oc thæs i hwariu skal ælla konungx hon
oc kona ma sielff skifta botom som
madher oc sialfs hænnas malsæghandi oc
bote af hænna peningom oc ey aff sinom

xvi xxiiii

Nv varder man huggin hufwd saar
ælla holsar ælla hwass hogda saar
thes hilpt ær som man ma dødh af fa
tha skal then som gerninga giordi then

Hufwd saar

vaanda tel uti ær nat oc aar æptir
gerninge var giord Nv varder man saar
aff andro ælla skoggi komber then tekkiom
oc bot vid malsæghandi komber ælla ha

Opbodz bot oc sidan dør madhrin

radhe dor ha aff them saaro bindæ bot
ælla botta oc for æn uti ær nat oc
dagh æptir thes gerningen var giord tha
ægher ey malsæghandi at hænnas uta
skal laga bot taka oc standa thes
forsæt i botum som thæ hafua opbudit
oc thæ ægho ey thær both

xvii

Nv gorger man at andro thes vi

kranki at han vil bonda skada ellr hans
hion a akri ellr æng hans um vaar ellr
høst dragher hugg ellr slar blodvite bo
dans ellr hans hion Tha ær thz alt
tolbæght alt thz han gør tilskambl ok
ogilt thz han faar Ær han brædelighe
komin skilnadr thz i mellom a akre ellr
æng om bygda timæ Tha bøte som
skilt i saarmalom um hwarn thera aar
koma ok inti for fridzbrutid ok thz
skal hæradznempd witha hwat thz ær sant

Nu gør oldumagi fullsæd som ~~[illegible]~~ xviii
ellr bladwiti thz som minnæ ær æn
vij aara ok minnæ ær æn fimpta aa
bøte xij ora for saar ok xij ora for
lyte æn thz thz i ære Gør han mindr
ok koma som ær blanadr ellr baardagi
bøte iij ora Gør oldumagi saar ellr
bladwiti fæm aara gamal ellr yngri
vadhæ thz ogilt Thæ skulu ey bøtr gialdas
for Thæm bøtom som oldumagi skal

bota twaggi tb malsæganda þriskipti
Konungx ok hæradi

Gaardamalom ok lytesbotum zaliaes flocka

Primo ca[pitulu]m — Nu taker man adrom ok varder
hanum then skadi mot
wilia sinom hugger nokor til
andra limi aff
til konungs
ij Hugger hand i tw til annarstadz ok vadha
iij Hugger man tan aff andro kopar sin
til konungs
iiij Dragher kan i handalossa vadha stadher va
v Hugger man aendo til ska kinno til kopar
vi Nu aer thet handalos stadi timaa ok
togher annar stadz fore aer thet stada gor
vii Nu kan hundar bita man

Skiær som rytning stikmiss eller vadamels / annan bana eller vi — viii

Nv kan ma at andro — primi ca[pitu]l[u]m
oc varder annar fore stad
der oc kan faa huggi ha
mot sarlo vidha hugger aff hond ella
fa eller ora eller oga eller hugger hond
i ansichte eller halo skaff at ha fan
ecordelygt lyte aff eller hugger aff hand
eller fot ma vada boti at vaada bo
ter iij m[ar]k[er] ens fore saar oc iij m[ar]k[er]
fore lyte hugger ma annan fulsarlingh — fulsaar
vaada som ey kom[er] aff thy i boti
iij m[ar]k[er] fore saar tha fola ey lytis bot

Nv kan ma ana i vidh eller skodh — ij ca[pitu]l[u]m
ovin eller bein ma vaada ta
som fulsaar ar oc kostar ey aff thy i
oc varder tapad ma kerlingin eller lamb — kallingslam

Saramal

skla at han aldrdighst lyte aff hofdhe bo-
te iij mark for saar xij ora for lyte
Fingher ma tumafinger aff andro ang
vaadha ell' fot framma vrista böte iij
mark for saar ok xij ora for lyte Fingher
ma tæpe thy nest böte sex ora for saar
ok vi ora lyte Fingher mæd lengsta finger
aff va samma bot æffter then nest ær
litla finger böte iij ora for saar ok iij
ora for lyte Liti finger va samma bot
iij Ryggher ma tan aff manne vngvaa
dha vare sa gilt taa som finger
i saarmalom ok lytisbotom halffra mædhe
iiij Nu skiuter ma stang ell' kostar
sten ell' hvad honda helst han
kostar komber annarstadz viid for orn
thz skada gör stot aff stene ell' hvgg
kosta ofuer ell' aff stok ell' kostar ofuer hws ok
hws ser ey hvar thz mæd komber thz ær
hondaloos vaadhi Vardher thz nogh swi

mz wadha

staddær ællær fan aff stada ællær hwat
afornar thæs hælst ænnæ bøtæ før halfma
rnæ æn før æn faat ændræs lyt i
wæræ yaldæ oc thæ halfmarc mæræ eptær
thy sum thæ ærlo til

Hwær ma i handaløsum waa v
dræ staddær wæræ hwæn hæ halft
tilkomær swa at æy følghær hand hug
gæ oc wandær slaghær ællær stæt a hæd
sama swa at hunær ænærpna oc
mynnæs wæræ tæknæd hunær a lytis
bot iij dra ælsæ hond æn mist ij
dra lingstæ hunær iij dra ælsæ hond
æn mist æn wandær fot i handalø
sum wada hugghin swa at tæn ærlop
na wæræ hwar æn halfmarc mæræ
i lyt bøtæm æn hunær

Nv hwggær ma anna til skaa vi
skæno eftær ællær skinnæ swa at
hwikæ wæræ tæknæ før æn thæs skada

Saramal

gør thz æn ey vaadhe vtan badhe vilia
thæn som skadha fik ok thæn som skadhi
7 viii Rvtz som handaløs vardhi j sama
timan som annar skadhaz thær fore
æn thz skadha gør ell' ofta hwes kost
ok før ey hwar andre komit ell' hwas
handa handaløs vardher thz halfft an
firma thæn ohugnina giordhe vaadha
bot framlæggia ok vaadha ed gangha
æn thæ at malsæghande vil ey j ed
standa ell' bot æptakæ / at hwar hafft
komit j vaadha botenom sa at ey komi
nota aff honom j tha skal hwars bot giwa so
da til ædz æn mat ok aan liggie thær
til sex mana aff hæradhina hwat ha
angh lyte bot æptbæra ell' ey ok ophett
skal vnyom botas som gabls at lyte
8 ix Nv æra hænder bita man boty
tha giffuin ærgande æt hunder
ell' bot i vj ortha skra ænat fa ma saa

uz wadha

vara giort. hwat thz halst ar bot ella hemnd bitz
dyn skadha Vardh ma lyttir aff so
skadan fik. Tha skal lyta bot vara
saa stor som saarabot Vtlagande
dylia at han fik hafdhe thz ey giort
Tha aff han vidzord som skada fik
thz ang tolff manna vitha at han
fik hafdhe thz giort

Hvilken friis mana som so R m iii
oho bryta / landboa eller ther 9
skrivna molna eller prius ma
lygodinga eller bonda sinn agsti
bonde eller ther skriwna Vita tiernisto man
eller sianta ther som sino husbonda
folia som skalst trana ben stikar
madh zyting eller vidarmadh Vard
ing vithna taghin bot iii march skrond
och hanadi oc malsaganda / och ther
vara malsaganda so han tal thz ing
onkar han ey bottom Tha skal han

vadzhoss dunye a strugye stunya kemiss
nony gand gane vitt tes homu vac ste
ny sep mano edi &c

Hec borias tyelessiv a

i ca^m Vd yoortinsu scel notty
scelony ill amot
ban
ii Vny yortinsed hossel bologe ma ill stins
iii Vny yortinsed gisty acz ok vitt hosse sold
iiii Vny tinsed toyyo cy vid sfka firny
v Estrel ma gill sls sindego hosse ill dola
vi Vny ma nami vitt sold ok cy i hodony
taft
vii Vny ma sel tel iii cra ok cy til hossernu

Tyngmala balken

Hu vardher man forgan ok vi i hundadhe stagnar viii

Otiid man tel ij dra ok nadhe aptir siij ix

Hu skal man laamb gaar bud ok ... smattna botha stom lossn x

Hwy thyn so fangh tingh slaff hol ... xi

Hu hiir man manna rasfat ... ting
hadhe ok tingsl skal til vany ok bryta bodh xii

Hwy fore them at ... lagh kallade
tingi ok bondi skal ... vopno xiii

Hwy nogh ... hofsinat ok clofsnat xiiii

Alla skal ... vitni alla hordha ... xv

Hwy man ... til ... fangamal
skal komas fra i tre vitni xvi

Hwy hemols man ... vitni komas
... swaras ... laga ok xvii

Hand ... hemols man ... skulu vinni
... vitna xviii

Drøffva

xix ¶ Um vinum dryk ok ser sik ey vinyat hafua

xx ¶ Um atzb[illegible] vinum vid kop ell' vitni ok klandas thz kop

xxi ¶ Um tin som klandas so ser hafua ligt ell' ladna tagt

xxii ¶ Um hvat han skal agha som tiuff som

xxiii ¶ Gertuduna i kirko ell' kirkogardi

xxiiii ¶ Um tyn som stod olphi i annars trägardi

xxv ¶ Um man huggs apal ell' annar bondis tra

xxvi ¶ Otiuds ... loka kaal aller bonan ...

xxvii ¶ Um hambla tiufska annars gardz ...

xxviii ¶ Um fiska tiufua ok natta tiufua

xxix ¶ Um man gefs adro sak for bodhrafft

xxx ¶ Um lokashunda skipp tiuff ok holtom

xxxi ¶ Um fund hittis i vaghum han thz skiptas

xxxii ¶ Um man hitt annars sak thz tampta

balken

Huru man hittir strand vrak // hitti — xxxiii
Hwat tha skal hafua off fynd so // — xxxiiii
Huru tha skal sik otinsfua gøra so hitti — xxxv
Hwar som tagh annars tyghy vtan laan / eller ligo — xxxvi
Hwy tghin so faar twiff / oc sleppir for än tha laghbundin är — xxxvii

Primum cam

Skal man fa mans nöt / skeyn ä ffaar eller getir eller / hwat tha skal tyghy hitta i / hwsom inne eller annat vti som aard / hamalt är bruggir i skoghy eller skiöl / oc möty thy tyghy eller i sielff syne hues / eller annars mans ... tolkt gör / tha hittir gortinge tha skal ha / bindas oc til tingx föras mz tiuf / madi / oc thy witna latga mz tolff / manno oc skoda at ha är sandir

tiufuer At thz tiufnadh mz honum til
fördh ok idha sa ath giort tha skal
han dömas til grenin ok til galgha
ok liggia ogilder for gerninga sina ok
lösöra hans skiptis i thry dela en lut
konungx annar malsæghandi ok tridia
ii Nv ær tiuffuer bolagre hæradh
Nu ma hafna tiufsbarn aff sin
eghin born som pendinga penninga mz
honum hafdhe Ok ma han thz förde
ok vita thz prosentes mz skialom at
nogot thz hafdhe skulit giört ok
vitat mz honum Ok ey thz tha skall
thz ... först bort aff skiptas
iii Nv ær gortiuffuer giptir vardher tha
skal hanes husfru laghlighit först
vndan skiptas vita thz prostinas
mz fullom skialom at ho hafdhe skult
gört ok vitat mz honum Ellen æra thz

som stadha sik eller konunge lofsuand
hustrunni tho skulde gifua Thaar
ho til vidhzorda komi var sik mz
tolff manna edhi at ho aldrigh gen
di eller motti mz honum tp ho visti
at skulle vara gifft ho tyni edhin
gonget var saklös Gif nu nokor tyn
skal som i bolagh vara eller [illegible]
hafdi [illegible] mz honum Tha var sik
sik mz xij manna edhi Tolfs som
gortinsskad ok som [illegible] sakt ha
hafd [illegible] badhe liff ok lossora
Nv varder tha [illegible] saman vidh iiij
[illegible] ok viti honom tel
eyn sak Tha skal [illegible] tha
antigia vara eller falla i saker tha
goldi al bondans tp tha misti
ok a pol [illegible] til [illegible] ok [illegible] lif
mista ok [illegible] bo [illegible] skriptas varde
Tha var saklös

v NV skal mad gul ell' silff vdo peni
ga halft klædi vopn ell' hudo
gonda tiufnad tha halft so got so
tal halft lc halff mi ell' mi vord fongyngs
fami ofung oc tiufnadh i gardom
takin tha skal bindas oc til tinge
foras oc thr vitna lata som for
an fast oc dom til taka oc tha op
ginga lata hyppe sida opalde fore
ofunga sina oc bo hoes skiptas

vi NV vitz manni sullit tiufnad
oc er ey i gardom takin
oc ey nu vtto ransaki i husom
thas stemnit tha som tha oss
skvara for oc ey logsca loth aa
Nota hinder honum tha skal fradzmgd
antifia tha vola ell' silla vfsilla
thi tha gildi at bondano tha
had mistir oc aa xl mc til tilskipte

ok ey liff mist ok ey bo hans skip
tas vara thy han var saklös

Nv stial man tre öra ok niuna vii
om halffmark varder fangin tre öra ok ij
ing ok i handom takit tha skal merkar jarn
bindas ok til tingh föras mz tiuf
nadi ok thär miolka latha ha skal
sökias mz tolff mannom ok skera
ha samma thy at värn tha agh häradz
hofdingi döma aff honum hud ok

Nv varder han ey bade öron viii
fangin ok ey i handom ta
gith kome tep til hans var pen
ning tolff manna edher ella galda aat tep
ha skal thet nio mark til thre skipta hengia för
ma ha för mindre hengia om halff mark
mark ok ey bak bindas vta bin
dher hender hans för tha twa öra

Nv stial man ii öra ok minder iij
om tre öra mista hud ok

annat dag þa skal vitnadz m[ed] sex
manna Vitti honum ek[ki] ok verdr ut fo
ring verdr. var hlut m[ed] ix manna [illegible]
ell[er] gallde aat ek[ki] þa skal ok a sex
manna dom til skripta

r

R[ann]saka skal m[a]nn [illegible] dag teba dag
[illegible] lamb [illegible] ok [illegible] eller
[illegible] handa ek[ki] halft [illegible]
[illegible] teba dag Verdr tafi
[illegible] ok vitnadz [illegible] manna
malsæk[ian]da [illegible] þa skal þa bi
[illegible] gard ell[er] stofa ok [illegible]
[illegible] Vitti honum ek[ki] ok verdr ut
fo[r]ingi m[ed] V [illegible] m[ed] sex manna
[illegible] Ell[er] gallde at ek[ki] þa skal ok
a tri mannz til skripta. En hvat m[a]nn

Jon[sbók]

stel sem halfmork [illegible] til
[illegible] verdr ut foringi m[ed] [illegible]
m[ed] [illegible] manna [illegible] Ell[er] bóti
sex [illegible] malsæk[ian]di [illegible]

balken

Thes thinghs smatta bot
Hvar som taker löson for tingh xi
böte konunge löson ok a xl
mark Slatar han tingh lösa ongh
tan böti ok konunge xl mark
Rvtta af bonda skulu vanda xii
Tha skal han them fore sinne lysa
hvat han hafver mist Then hafver
tha ewaan aa hvart them komit ok
Tha skal han tiltha fara mz sina mazh ransaka
ok bidhas laghma at ransaka Tha
ma ey honum ransaka förnas
Tha skulu the ij mæn taka sik hvar
the Tha skal them sighia som rasa
ka bedh hvat tha haffu mist ellr
hvilket Tha skal han sighia hvat mæn
ar fore them Tha skulu the löstgiordi
ingiongha ok siidha ransaka at bondi
hafni ey vaada aff them Tha thes tw
mæn som aff honum stulit ar Tha skal

Rædas han vndoga oc a lægh sigh selua
stort at tolft mæn mæstas tiller on
ethugger vnder byll sa at tolft motte
mganga oc tinsnader hyggæ oy fæ
lader oc sata at tha gaati tit infosta
Tha agher bonde vidzord vara sek
mz xiij manna edi. Æn oc oy vin
doga til tha agher tha oy vidzord. Bon
Bon rasaka tha hans rasaka halti vider iij mrk
Tha agher vaand ofuer dæns holdas
oc bonde skal bandkopla opstoha oc
mistom synno til stæfma. Æn kond
bonde aater mz synno sino thaster
hin fore mz viij oc vara ... tha
hæd drap ... saar som fyrr stoder
Nota mz valdandi var oqilder ... thi
saa drap ... saar som til koma
var tebirghelt. Æn bryta thi ... hans
at gaa in at ransaka hitta thi ...

them tinxfredh som the epter leta tha
magha the tha taka oc til tinge fora
oc stande thz thera ratt som for ær
saghdh. Æn om the hitta thz inte the hitta inte
thz ransaka epter var tha saklös for
thy skal han thom oskadha madha the hitti
inte. Oc the boti iij marker som ra
sakade for hemsbrot / oc var the sak
lose som thet var skipade. Ulistom bonde oc
husom oc bonde vaarando oc ey o vaarda
listom vaarde hwar thera husom so
ha hafdhe laas oc nykil aat

Nu far man hem at andrum ok xiii
logh kallado tinge ælla lagman
ok ransaka stondher bonde gen mz
vapnum ok vil ey oplata ælla bota
frambinda tha skal bonde halla
madha ok laxsio / gör tha nogh gen
a noghon man tha ær thz i tolbotom

ok alt oplyt tha saga hvat heller thz a
baardaghe saar eller barin

xiiii Nv kaupir man af adrom sea hollet
eller klosnat ok hvart hondeter thz
helst en thz skal alt med vitni ok vit
kaupa med vitni ni kaupa thy som vitni skal vera tha
skal vera bolfast man ok innlendsker i
thy landino kaupstadi gere i ok vaanda
at thz rett fengit en som tha vinggan
hand thy skulu nefna at nista lika
bolfasta men som vitna at thz kaup
gerdu Kaupir man gull ok silfer ok ana
dyran angan skept vopn ok skruden
klade lopt hvat eller dyrt skal man
med vin ok vitne kaupa som fyr er
sagt koma hondom en samma rett
vaandat ok vingat en tha en lagha

xv Nv kaupande varder sea adro kaupt
sea hollet eller klosnat eller gull
silf vopn eller bopinga eller

hwadho hionda tiþ hilst oc hoghsit vardh gud sielff
tha agher tiþ vidhzord i hiondo hafd sorgh
Vitha mz hemfodha oc quiærar oc kopt
til hiemgang oc dot oc ær tiþ half
mark vidat aller mark val tiþ mz sin
mana eder tolfter tha æn baadhe vitno
oc eder gifft vt tiþ hændat oc oc
a sol mark til estrift Ar tiþ iij dra
ewart oc minne æn half mark Val
tiþ mz twem manom oc xij mana
eder uffels ha at eder gifft vt tiþ
hændat oc oc a iij mark til estrift
Ar tiþ twa dra lot oc minna än
iij dra Val tiþ mz twiggia mana
vitnom oc sex mana eder eller lati
vt tiþ hændat var oc a vj mark
Ar tiþ minna än twa dra oc min
än ött värdher tiþ mz twiggia mana vit
nom oc tiggia mana eder uffels att
eder gifft vt tiþ hændat oc oc a

iiij mæn til skiptis Ær thz nampne varit
inom vatn vadh thz mz tilbiuggia mædh vitnom
ok fulli swara edh Ær thæt tha ij vitno
gifin vt thz e landet ær ok a sin bra
vadh thz bondans inslæt
xvi Ræ ok thz til lezn som i handom
hafwer Ber han sik ekki hafwa eller
vadhsæt vart lekto eller laanat toft eller
hyrningom optaket ok fik swa hemolz
vitna Tha skulo tolff bolfasti mæn i
thy hæradhe gangha Tha skal han swa hem
molz mani ok sin vitne fyri koma
inna iij vikum om han ær inna hæradz
Ær han vta hæradz ok inna landz ok
laghsaghu ok tha innan hanum biuggia
manadha dagh swa hemol som koma
Ær han vtrikis Tha komi swa hemol
for inna nat ok aar komi han hem
molz mæn sin fra swa tiuffsa tima

mz thz sagdi vare saklös ok skodhe
thæn saköre som ther ær leet
Nv kænnir man hemolsmanna wærn xvii
ok vitne ok komber ey then fra
henna laga stæfno dagha som fore ær
sagt ok vil forfalz vitne bæra tha
ær thet laga forfall hans ok ær thet at
han i sotta sæng ligger ælla i fangom ær laga forfall
ælla at han ær i rikisins tiænist
Bodha om han ma ey koma for olla
wom sino vskienda om han ha vrikt
van fan tha skal han thet vithna
mz tolf bolfastom mannom at han til
noghi thessa forfalla ok ha ey komit han
hemolda man fram tha wardher han
bodhe leedhe ok lösne ok thæn vare saklös
fra sik ortogh kitz
Nv orkar han ey hemolsman sino xviii
fore komit tha skal han sik vmot

vitnis fori korna ganda ok vinin salan
for kona komber tha for tha at kuini sak
lös / giter tha ey salan fori komit tha ok
vinin vitha at tha van kvin at thy kopi
thæt skulu vitnis baera mz eno ened sino
at tha var vin ok thæt varo vitnis mz bud
me a bæggia sidor latþi tha ebt thz clan
dat var for honum ok var sak lös ok
vinin gatti honum at mz fullum vitni
sa mykit som thæt var vært tha ungat
xix RVdyl vini sin sak ey vin hafdi
pat hafua gitir æn som kopti
tolvan bolfastom mano som vid thæm kop
varo tha gangi xii mana ed bedi sak
sa ok gullan At thæn var vin at thy
som hafti æller hwaro honda thæt ær tha
laf ok kopti ok thissi mz varo vitnis
ami til ok thy ok thæn mik hiemolt
holda æller fult for gialla thet ok han

vitnis ok fullan thera edhen latz. æt
thz standandit var ok va(r) saklös Ælle
tvinni galdi. thol aat fullom galdo
thz han vngat hafdi.

Nv skulu ey vitni til han vidh xx
köpt vara ok vinn skulu til
binda Eth tha vinni vidzord skula
ang xii manna edh. at iak var al-
drigh vin atha thy köpi. Æk thz ag iak
ekke nyga hemold halda. Dang Hemolds mandz
thor thz edh va(r) saklös ok thz so
en gat fra sik leita ganga. tingsmat
en til has ok œt thz standandit var
ok a pol wnnit Æk thz nimir annar halff
annan volat ganga at sama ladhuno
ok böti som för är sakt i tolfom
tingstom vadsatning skal en sama
ladhuno fra sik leda Amen xxi

Nv om thing som standas

fore sigh sit lett hafua eller laanat takit
aff adrom manne eller quinno tha skalt
i thet samma som ther som hemoladi
sik til Swerie sik eigha ok honom lanat
hafua eller kiopt haft tha hafui then
bonde som aa bok tog / gange tha hen
dan in til hans ok han var saklös
fran sik bidhe thet sigh then tel ok lat
sik aldrig thet eygha ok aldrig hon thet
lant hafua eller kiopt haft hangi ther
xxii Nu tager alt samanteel huadhe medhe
tiufsidh ok tiufnadher tha ägher
then som tiufui tok alt thet tiufui
atti ther mz sik ok bonde taki sit
ater vtan penninga
xxiii Nu stieles i skipo eller skipogarde
aff andro eller aff samo skipo
hema godz eller thet i hema varo ok el
byrt Varder han ok atakin hafui

tha man fridh aff annars stadz . Eller tha
mz thinghsnadh taghin varda oc laghbin
dis vidh sak sina oc taghi tinxsokn ratt
som han förskyllat haffwer hwadh sak
epter brutom sinom . Ær ok malsæ
gande fore raadhe thinghsinom sino ok
ey han til raadhe . tha ærio vdhanda

Okallar man i annars oc sosmanni xxiiii
tragande apple eller andra
frukt som bonde eller hion haffs
oc faar han them vidher . Taghi aff honom
skadhe eller annar thingh til vidhmaa
la epter han proffuat mz tholff manna
manna vitne bote iij mark oc aat
skadha oc somme ij delli vidher somme
drap faar eller blodvite them mello
vaar thz tholf bygxlt han faar fore oc
ok alt ogilt hin fik so takso

Nw man apoll vidher Ell'a xxv

Tiuffua

Anor bonde tra i tragarde böte iij mark
Huar man gron aff bonande tra bö-
te vi öra oc ha vardr tagin vidr
mz vitno Æn vinder les til hans
dyli mz xij mana ede eller böte som
xxvi Nv gonger man i vatnga for oc sott
vid eller saalgand annars mas
Oc til lofa vtan eller saal vardr tagin
vidr böte iij mark oc at stada vardr
ey tagin vidr dyli mz xij mana ede
ant 20 fal bon Stiæl man annars roffor bonan vardr
tagin vidr böte fyri byrdi slas eller
barsama eller Eliff forst iij mark til
tstipte for byrde vi öra malsaga
deno infangno Vita hanum les dyli
mz xij mana ede eller böte som sa
xxvii Nv stiæl man humbla i hum-
blegardom .... stea-
nom eller hwar haft had vepe Va

balker

Þer taghin widher bonde han oc til tinge
for latha dóma til liff lodz gaed
at mista eller liui ept(er) thy fortzen
gifs til Waluth thy til hans dyli oc
thy sum for war sakt
Otral ma fiska aff watn ini — *Um fiska* xxviii
andrum skogom eller aff andrus
fiskæ tolom Warder taghin widher böte
iij mark Ather han fiskæ tool skodi
tinghes ratt for ... so thy ok
Ingin ma andrus saff ... — *bodrætt* xxix
fore bodrætt dyli mz xii
manna edhe eller böte iij mark
Hwar som farn loghu sam — xxx
tiugh taght tha skal han
at lwarandas fromundz kinsmadni
Ohlip han honum skoa tha tolka
sak fyri sum bonde skulli skoa

xxxi Hvar som finner funder a vegh(um) eller vtan vega hvat funder helst en ha(nn) er honom lysa a vegamotom vti for vegfarandi manna nom oc þeim honom fylgia eller andra kirk(iu) [illegible] til. tha lyse i næsta by oc for fosten sinne aa heradzthinge eller lands thinge. Kome then fore som miste hafuer fæ en lyst en som til mikit oc som hertekinn. tha skal til sin vm tolbiin manada oc skifte ha then tredi oc ta eige sit aaer vtan loss. Komer vm then eigh(er) som vider kenniz sina vt oc aaa ta eige komer tolbiinti oc tredung then som hitte. Eru tha then som hitte vitne ha kena at ha leygta lyst hafuer. tha skal then til sin som tappat hafuer vm tolbe vitne oc skifte tredi [illegible] taki sit aat oc then aegi tredung som hitte hafuer

thy som mistyrmi sighia . Ær hwat
fynd ok bolt ællr voþi . Griper man
til lysninga vitni ok faals at them
tha bot ok tweskiptis hwat boot
æpter sinom brutom

Nv hittir man fynd vta hwad — xxxii
tha skal han hona til mista
by fora ok mæþ sik alla ok lysa
laga for thy at nokor fynd ma
aff hanadi fanga som han sændz
i ysfor om vte ok mot ok aan ællr
vtte agande æpter komir

Nv hittir man fæ annars mans
hæst tamdan ællr skilloter swa — xxxiii
tamdan fro faar quiit ællr thy so
agha faa ohat thy ær ha til swa
skalda mz tolff manno ok sielfr
þriþi ok taki sidan vta losn ok ge
sæt vtinfara mz lysninga vitno
mz hæst hors swa ma man ma ytria

Rekaþattr

ok annars sinna tarfna m(eð) go(ðu) ok annar
m(eð) sina þria hafad ok ei vta stad
loghlyst at atunge ok laga doma til
tækur at sok losso skal sa sem rekning
thy ella nema sina tarfna m(eð) goðu
fe an loghlyst at böte iii merk til skyldt

drepsta fal

xxxiiii Nu hittir mad strandad hval
i salto vatne ella friskto th
etta aganda at ei veri ella hann bad
ok ei vet huart han at komit hofa
ha logsta tha a hann tidindi sem
hitti ok aganda telbaluti hangi
thar til sem mest hofod ans ladu
vertufato ok ekki gengu manna vit
no/ komit hann ei pund wat ok
aar taki kond telbaluti

xxxv Nu hittir mad butu hund ok b
fer logsta tha a hann hal
seba hund komi inge sem logsta.

vidhkennis som fore ær sagt tha ær
konungs halft vidher tæghi som hitte
Ella stadh tyghna sannir hitter xxxvi
tha skal han sæt otinghia
gøra forst mz lysandha vitnom oc
sidhan sielffwer hin til sin som mist ha
ffwer mz tolff manom oc sielffwer
skildi oc taghi sa sit aater Alle the
som godz i skipa vidha eldhi ella
eldz ella fri han vadha maa saa
mykle bætre oc taghi sa myket aff
gadzino som æghande vil hanom
giffua
Nv taghir man ytta laan ella
legho hæst ella skiut annars xxxvii
mans aff ella vidher ella gør mot
handa lekia mz tyu han taghit
haffwer kombr æghande eptir oc taghir
ell' sadhina tha ægher han til tinghs

fören ather hafwir sidha vold hwat
tha vil heldher vtrita tha tel tinge
til ransaka epter thy som lagh saghia

xxxviii H van som konungen vilia tiuff
ok skipt thöl swa före ok tha lagh
landum ok böte xl mark Varder ok
tiuffuen laghwunnen tha taka ther
lösn fore tha wita ok hans [illegible]
firir mannen lösn sidhan fore tha taka
gelde konunge lösn ok aa xl
marker ok ther vare konunge en skal

Cl [illegible]

Am at dne miserere nostri

Explicit lagboken per manus benedicti
magni canto in [illegible] Anno dni
1713 153

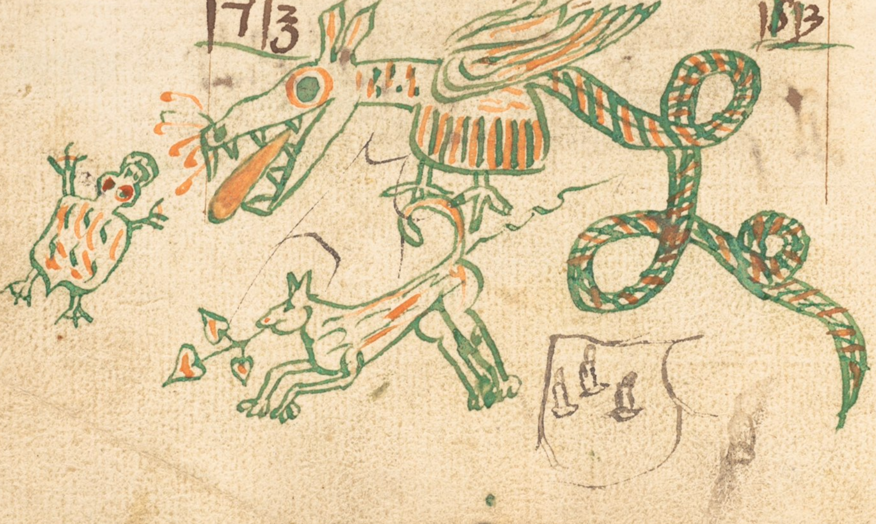

Hwar som rettir domer skall och wiill wa
ra han torff haffua nöggia hondera
nadher aff gud fförst at hanna skell
hwara mellan rett och orett och wilia
thz som ratt ar och intha annat och
sitha rettred ffulkomatt mz hogha och
warffrodha samma ffrumforilssa och f
ninsgha ffulkomelssa
Thaa som rettered dom skal wtgiffua
han skal hora tiltalandis och swaran
da och thera witna Thz skal han hora
fförst tiltalanda hwat han
ra han ... ey hwat han söker ha
mz lösth ella mz nödh Swaa skal han
pröffua swarandha och witna Och thaa
ingom thes witna som ffor haffua ffast
witnatt ella pindsel haffua till tagitt
han skall och pröffua hwat han ar
giortt ffortenk at samma sakar ara högra
och samma ara lägra och i hulkom stad
thz hwor han giortt ffortenk en tha
herudsghed ser lista tha ara thz högra
i somom stadom en i androm han
skall och pröffua mangha sindighed giör
dha ffortenk sandighed giortt staadom

witen ffrerom och stondom in ffærom
Han skal och pröffua hwera afftha haden
then giort är afforten then hära handela
plicht till then optera gierdt än en tima
Then skal och pröffuas hwera
then giort war än then war in bradom
grundom eller in langha wracht
Han skal och pröffua i hwad tijma then
giort war ffor tijmans skuld ther man
sinn geran till sack
Ith Swaarande witna skulla inz domar
skelom pröffuas och synden efft tessom
skelom skall domeren döma
Wee ära the iiij domeren mangha hindra
Ett är kärligheet annat är hadh tridia
är gaffwar fierda är rädh Medh tessom
ffijrom aarhed domeren standa och
haffua inghen san fiaran at han sidra
broders wild eller wenskap Wilt en
tha at han wara then staden
Alt iordaliska skulla tw icke fryggia then
inz at tw skulla en wraangh dom
dötskipta Saa at then högheligheed wardh
till siellen Then fradha ffarna ser är
räss tw skalt rat gora och radis
inghen henarska aa nid liff eller a tit goz

vthen gud vm som markt haffde döma
liff och siell Och domara hwilka strant
na hora swart werdalika swllissen/ thes
gaffwor/ thy andis gud haffde thy
til domara satt ffor sit ffolk Thy
haff gudz riffst i allom tijmom domom
Thy at som sagde gud domen vij wrast
thy at i skullom domas
Thz stundom gud skall döma dom
mitha at loot ffora Thy bidom them wel
doffa domarom them dom haffua aff
himmerike/ werdsrike och beluitta at — domare
wa giffua allom domarom swa at döma
i werdsrike at the motte them vm tjena
sit himmerike Amen A M E N Amen

vthen

meth fflerom och ...

Allom ath widerkiande vor[illegible]
skrifuit vil at scrifua aa bok

Domine iesu christe fili dei vivi qui a falsis testibus
innocens accusabaris et a tribus iudicibus
iniuste iudicabaris informa me diligenter
testes perscrutari et directo tramite iudicare et
in vera iusticia perseverare qui venturus es
iudicare vivos et mortuos et seculum per ignem
Amen

Allom ath miærkiandt som dierffwas till
at swæria aa book bôr thri tingh thz
Fförsta ær som hans saa sigh / at alt thz goth
som scriffuat staar i bôker / antigia i gamall
lagh ellr nyi / komi hanum aldr till hielp /
till liff / ellr siall / om han liwgr i thm ordo

Allom ath miærkiande
Handsner
Annat saa hand leggr handerna aa bokena / som
hand saa sigher at alla the godhwrningha hand
giorth haffwer / komme hanum aldr till hielp fôr
thes [illegible] dom wtan hans sant sigh / J them
ordom hand swær

Thridia / at hand saa sigh / at al the lidhringh
wt aff hans mwndh ær gongit / komi hanum
ald till hielp / till synne siala sallsso wthn ha
sant sigh / i them ordom hand swæri etc

Hwi skalt gramelika wakta / at thu icke swerr
odhelighe / oppa gudz helgom / ellr helgodoma
ellr aa bok / fôr nagrom sakh / fôrthy thz ær siel
thinna mykit wadelight
Thaa thu legg thin twa fingher oppa bokena /
oc swær odt taa gifwer thu dieffwlno i wald
baade liff oc siall

Jn thz thu lathir thin tru fyrir wppa bokena
Jeknes saa mykit / at thu wardher skild fraan
the helghe threfaldigheet / som ær fadher / oc son / oc
then hellighe anda

Thæt skalt inghin falskan edh swæria / mest
inga handa falska list / for thy at gudh taker
edhen Saa som the menniskia taghir han / och
wndhstaar / som thu swær fore Oc talla listeligha
edhir / æro menedha oc fordome siælinna till helwitis

Biskop agher vtantzaka alla menedha Oc koma
ath till landzthing

Jte almogen skall y hwart herrit fræls och frælse
holle en thisthe at sin herritzhöffdinghe hwart aar
thz e samtykte y Kalmare oc strengnes anno etc
Prop etc

Om them som haffua mykla
skatta iordh vndher sigh

Atth then skatt bonde som äger och sitter thz
godz / then han är fullskatt vppå Aff hwilket
han formaa göra Cronona sin skatt / som
är wanteh aff haa Thz bör honom niuta
som gammalt och forn warit haffuer Gör
han vnder sigh mett köp eller skiffte mantz
godz falskeliga och vndandrager ther medt
swikeliga Cronona sin skatt som then vanligh
war affgåå / kan thz skäliga bewisas
mz theras swärne vittnom till honom eller
goda bewisningh j breffuom Thå är han sak
åth xl m(ark) swiska Konunge insak oc giffue
Cronona sin fulnadt oc fulla skatt igen
saa länge som han borte haffuer waridt

Om han thz lönliga eller swikeliga
giort haffuer oc will swika Cronona
sin skatt vtaff Thå må han kallas
Cronones tiwffuer och rätte vpp(e)t som ther står
j konungx balkenom # Atth falla noghra # Asta
skatt bondom eller theras barnom / noger

fatta skatt iordh till arff thå bör them j
minnota Om så är ath bondhen gaffuer så
dana barn eller arffinga ath gradher sättia
them vppå som godzit forma besittia Ok gör
cronen sin skatt ther aff som ther är wart
affgaa

Ite falla möga arffinga till ett skatt godz
Thå skall en aff arffingomen them til sich
lösa them ther är bäst tilfallen for mönni
ga [illegible] ther XII goda manna sigghia Ok
ey ägher andre skatta gärda

Werha ey arffinga samias Eller om thå komma
for rätta domen och dömes Eller om sich forra får

Wilia ther andre ey pendinga taga thå sätte
ther [illegible] j sochnens kyrkio j rättens tränga
hwilka som är emoth gör botiz [illegible] konunge
Linsaf

Om små iordh

Ite finnas och någre små skatte iordar Thå
forbindh ath ingen sälia ma skall them
til sich köpa och thå wende sich cronone rente
till skadha hwar ther gör eller finnz modhe

och kan skäliga bewisas thå böte xl
mr fforty han wil swijka crona sin skatt

It gôrer sådana swå lordh finass thå
skulo agherdena salia thera skör sin
och til the skatta gårda som the liggia
til hindhers eller til mensse eller och the
som ey haffua the skatta gårda seg the
are fullbola wppå Och tissi lordh skulo
the köpa epter vj manna skielsi / thera wppå
gwoand the warda om the kunne sigh ey
sielffue forlika

Ch forbiudh ath bönder reki för
gresen aff lordhen

hwar noghor faller til arff nogh skatt
gårdh liten eller stor thå forbiudh ath
arffuingiane reki skulo före gresen wtaff
eller salia thera bertth och liggia lordh
ind wnder andra skatta gårda som effter
skrifft äre aona til skada och fordiff
hwilka Ch imoth gör och kan thet skäliga

brensas thå bōte xl mk konunge ensak
Och skulu cronona sin skatt och rento ige
och byggia vp gårdena så goda ellir
bättre som tha forr war

Tolff män skulu skatt läggia
hwart åår en tidh

Tolff bischopsliga goda danemän skattbönder
skulu hwart år j hwario herad en
tid om årit skatten läggia och göra
sin ed tilforen. Och bidia sich så vndi
til gudhs och all helgona ath the wilia
witta cronones bästa och gagn. Och
bonstadz föregangare hwar j sin skatt ellir
rento j noghra motto. Och ath ingen
man skall gaffwa sådana godz vndir sig
som forscriffwet står moth thera witi och
skal. Och ath the läggia hwar man
eptir sin egin sin skatt wara all wärldh
Och spari the ingen wid hwärchi for
frändsemis skuld faderskap ellir wenskap
skuld. Göra the thz emoth böte
hwar thera xl mk konunge ensak

brensas tha

æptir hwat som æptir them fyrra
ælla gæstninga swikligha swa widhan
drapa en skal ok landz høfdingin haff
swa mykith ath taka panninga ælla løsa
aff hwario hæradhe skatskyllogha bønd
ælla landbo som liggia wndir tydhis fra
hæradh ok gord tera ... dagh
wakne ... ok forgangin ok fordhmanne
skal ok bywdha til sea ath ...
blifwa ... han wardher en ...
ok latae sik nøgha ... ok ...
fra hadana ... bonden gæstir ...
gæsta ok inghen ... som fore
manne ligger ælla andre liggia
Alle stadhir østan kalmarn och tolff
skulu fra gesto ... om en
spann korn och østergøtlandz in
gesta om en spann bywæg østan alt
østergøtland østan alt smaalandh ok
wæstergøtland halff annan skeppa til
twa gesta ælla en skeppa hafra til

Gotland

Ey gest ar appa gotland twa skepp
skyldugh til twa gesta Item war konunger
forgethe foderhesta i forna tidh skulde
twa skulle en skiuth leggia til konungx
skattskylloga bönder ok landbo iiii
gesta skattabondan ok fem gesta
skattabonda landbo ok two til konunga
landbo ok skera ad the töra ath
aar i wppsala biscopsdöme ok aruath
i strengenes ok wesraars biscopsdöme
Item westergylland östergotlandh ok
smaland om konunges fodring i the
lan som han haffde sielff i [illegible] tha
fodhe [illegible] ii förskrewat staar
Item enghen maa hwarke [illegible] elle
[illegible] nagan [iaest] [illegible] wedher
sinu [illegible] i [illegible] en som laghen
beskywa ok gaffwa förbiudha al som
waaru ok köpanda [illegible] madinge
[illegible] man elle förethe mastyn gaff
[illegible] kosthwa nakro mane raga [illegible]
[illegible] konunge en sik förbiwdhad

nakar fard wtaff landith hoffta om
hallad en fore mz fiko wnd yt mz
koman en faka
Item om thz som wethes i laghum
ath mz adelhan mwa effter skoada
thwe gabla ferdeb oppa thz ad thwe
gabla adel gacitna som wifsing ar
landeth koman til stor twekh ar
bekand war stor torsha kome som
effega skeer the skalw om fordhs
wac ellr aff lowande Thaa forbyudh
ad the som the fory giver haffwa
ellr andh smaa gwe-na skulw
om waala atq andh wtad sina
egne andledh affsom natar ff adna
ledh gor taa haffwa han forbudhy
yt mz om gad wil effter appa ...
Item genisha kopman ellr kleerka
ellr thrad skena haffwen adel lande
ar adelman ellr qwina i lande fa
ny kopmadh wad ff ar sil sald tela
koyadhe sparsom ar adt torskt ath

Driffuæ köpstaghæ fram byi ær til byi
thy thettæ landz köp giwer konunge
forfætæ thet mz fundær ællær laghæ
til bondæ ang ei mera nettanoz
haffue forbudit vt mæ ær ællæ köpe
skatten thet thet thæ mz got fonder
wald konungs en halde bade haldæ
ær köpstaghæ ff thæ thæ mz hæ
hoffæ thaffæ ær mæ konungs fo
fætæ wald ællær nakær anar loff
ti i mark ær nagra ær thet som loff
taker bode offtir lagen oc sedan wel
maga langmen for thet karff skul
fordsfare och byggia hwar mz andi
fiar fisk ællær fundi ællær nagatæ
tolkænt atanda wan i köpmand
wan i sin stal kop thet tolkens
falla sigh til loffn ær uddtarffth ær
ængh hwat i bondans bo plöggæ
wan ællær falla nar thet cum köp
til ad weth prangha ær sælia bonda
wan i köpmand wan ær twarth i mark
Kunghe nar och landz köp gethæ

tha landzmæn köpa in ok bort föra
ok wogha sik tolkötith folka waru
i norlandum ok östlandum götha ok
ölandum in fore i landit ok byta
sig til tingh ok nödtorffth
Hwilkin bonde ella landbo som haffwer
giwmbla garda om tel stadz som
giwmblo wagn wedher bötæ iii mark
fira gwarth aar takes aem thæm
som skattan wpbær om ella effter
the som giwmblo betr ok som i stadh
ella i annan wägn //
Hwilken landzman skal wetha hwar
i gardh sinom hwar som som göra
som skal dr ok landum ther gö
ok andra twaghe waeta effterdömelse
wessa Bödher som hwsbwnde wth
förmedo pake dr innan thomessa
böther the landzman ok thaedher
gör ... aa lastwper effterdl
aller hwsbondan gaffwe thaa som retth
förswarath ok thre tel stendhet

æfftir tik tess the varda iiiᶜ Byssar ey lands
bon spetsa aarit ather ᾶ maath tha ær tesen
ath hwsbondhe takr ey sikorna n Ank
sedhan haardheffsinge ok radhi ma soo
lenge han bygth haffwer Hwar thech
hoffsinge affall ath retet skal medh hee
dragandhe i same staath ransaka ok leta
en nakar haffwer tolkit meen ather hin
ther i bole swo ath han ya humbla gor
tha lappne kan ban thu saklos affir thes
landboo humbla gordh tree gaard fore
sigh gyffwit tha vordagandenom haffwe
aff allom humbla ok frukt / legghe lands
boo humbla gaard ather tre gordh ather
plantar tre gordh ny vara han sin
soo lenge han vppo gardhen sitter
Sex aar ær gipto stempna: Sinde
aar skal gifft gestwaa swo som lorda
bør: vii aar skal landbon bighen ath som
vppo swth gordh ther lekke haffwer ska
ein silende aar ᵗ op frya sichet inna
sancti eric dag om han vil aff fara
vil ha ey aff fara tha gifftæ siidh

rætte widh godhet i viij aar wil ok land
bon før vtflytia tha faa hwsbondano
rætth i lagh en landbo som honum
raat mætte eller ok giffua hwsbondano
swo mykit som fæstas i aara talith
om han ey hwar wil sættia so vth
aff lagh gordenom lagha hwath ær
ellandbon skal vp sættia eth hwss
hwarth aar lagho fæmpton wætns hwat
therass skal rætnas for hwagga aar
bygningh ok the hwss so han swo
vp sætthe skal han hwsbondenom
fræddoss holdha wara han fræ godh
et fæstnas wil ok all annor hwss
swo sydh i sin antwardha so han
them tok epther tw so mykit ær
ok holkit aarit so ey vp sætthiss
eth hws tha giffue hwsbondano
en halff mark swenska ok sal
kone bygningh thet ne eller giffue
for bygningen swo mykit han skuldhe
kosthe thet wppo epther witzmana
ordom sithen han wmedh ighen swar

Och innte bygge thaa bötte han sakth
ær och haffwe husbondhe wold hond
fra bodz skilia

Nu skal landbon geffwa husbondanum
sena tyma at tha bygt är hans tydh
til skapth oc gertha fordagh ok skal
landbon göra husbondanum i forsta
hwarty aar han wil gona innan lagh
faslwna tryskad han wedhe tha bötte
ena mark och fore forstena

Nu skal oc hwar landbo offsa han la
gha bygninghs byggia xx famna gar
gärda hwarty aar oc holda the
andra fardagha wedh han iii mark

Nu skal oc landbon hwarty aar take
syna i alla nyty tak offsa hana
lagha bygningh wedhe hana tre mark

Nu han laggand halda sin husman
han innan sin boladand är ellr än
nw skulu göra helftena sa mykit
han bonde i sath i affrade och
bonden gora helgh fiolch lyka wal
oc tyd nu wadi han fundr dele

Nu magha trysken skulu gya i
landena oc tryskia uthan thee

Vilia tyäna bonda j sin sommerdh for
the tryskya ude

Item om lösa drengyor och lösa qwinnor
hinder ad hallas som lagge wysa och
forbyudz fogerthend oc amblete mannom
e giwen the schelch til göra och i mott
göra i thy articlos och staa i stadgand
ellr swar taka wed thrid xl mark
til treskypte o aterlagannom

Item byudom wij stranghelga for almen
stand vyskend begha hallas oc brunnad
wareggha skal oc warpa vdhy oc brör
at bygga oc väga at ryddia som lag
vtwisar Item är och stadgath som la
the vtwisa alle bör wegfarandom
mannom skeriga lana giwa thy xij fore
bötge tre mark til treskypte

Item hwarthw rätta stolw hwa j allom
storö bijom paa hwal thz som tre
summa äro oc thy lopya ude wedh
saak thrid iij mark skiptas til tre
skypte

Item om skrap rydhe stand landh
the lopya twa hesta til madrem

ok bondhen skulwi thy bondhe lengst-
dagh före i fastelle Tha skulwi bondhen
fyllesth thz före

Jtem alle bondher i byn skulu boo dela
hiordhgolf halla ok giwa adhrom vatn
ath gøra falli en hwarsholo thera
ena resa ondra ok thridia bøte iii m(ar)k
sokninga sworna som ther en sak

Jtem bundom wi allom hwarom hessingom
och tquna tolff m(ar)k hwarna för vattha
stadhen ath halla thwa resor om aarith
brotha syn ok wægha syn om wal-
burgamessa ok michelsmessa wed hwar
thera tre m(ar)k Jtem lat om goda gar-
da at hwar holde them fordogo sk-
lagit with wisa ok at hwar gardhe
thesse fasina mellan goda gardh om aarith
som vithfaste vad stadhgath haffua och
tolfi hwarna hessingom ok kaffuran thz
wara giwa i sitt gardh wed sina
sex m(ar)k swensa

Olivindbe a... Jtem ok stadhgath hwar som gør annad
haffua tughe gad skal botha iii m(ar)k
sokninga til trefempta

Jtem inghe maa ok bywda sleth til

withimir withan han wardher falladher
til wed tre sothmynna mark til treskipte
Item ar oc stadgath om sakoro thadh alt
ther saklöst eins manns hedher oc dra
blodwithe oc al saa maal oc lagmans
dombrath oc häradzhöffdingas oc köpings
skål att wara effther swenskt taal som
ar iiii sothmynna i stan a oc
Item nw kan the del hetta by ödelegga
som en byggia oc alleska wil sin del
oc hynne andre wilia ey byggia eller
teppa wm hond neppe tha häradzhöff
dinge hond som byggia wil toffma
aff tingena the skulu tich fara wm
besta skalom thed ath kegga en en
hop wa han saklös wm tasa tappa och
alwersa och ohindradh sik til saku
oc sanath hans hampte a hand dedh
e hwar ha kan aa sama bolstade wtad
wasiar wil dael sin tappo hetta waryn om
halla nw haffwer han sin hop oc affnyth
i aaser oc ängh oc wilia hine tha insaw
oc byggia hwar sin del thaa skulu
the wp rydia cassa wm hond oc nar
the haffwa hwar effther aptha swnom
byorth sin dael bigga godhan wedh

hans del och saa wetnar hwarth wskipt
och tha ma hwar taka sin luth aff
laghom i aakre och ænghe och allom lwth
delom oc skipta aakrom oc ænghiom och
tomptom sin luth skal takæ wærthe
aawerke seem lwth hans som fore ær
laghde oc wppwarde æwer leth een wæ
sæth di bote ma iak til træskipte
och aathe allan skadom
ca
Thet hafwer wij stadgath oc wilia cunde
Thas thet marsnaths som ey waret hafwer
i wintherthing om sen fiæsti dagh thet
skal ey warde aff laghin oc hallas om
helghonamessa dagh i forewinter
Thet alle slaghlegha marsnada eller landz
bygda plagas skulu ære aff leggias och
all wirthe swa skal oc thet marsnath
i aafstorp och lwnæ oc hullatorp ther
hafuer waret om thet ther (?) sommer dagh
than skal hallas i wæpnd om winter
oc thet ther halla plagas om sommer
skal aff leggias oc ensaledz hallas
thaa tith saar ther efftir thet skal hafwa

forbrutith thy hon haffwer ey ad swara.
Nw vitherkennes wardh ther saa ens warder
en borgamestare oc radh i stokholm ad
the badha men som wi fore til stadz
tha maghe the effter godha fadhwomar
leggia thy i stadhens skallar helliga(n)d
burgha(r)s skallara oc thy wegh, tappa wm
stop och skada haffwa oc hela en
tha ad laggen byda ad alt wi skal
foras i stadhens skallan och thy skal
las saa ad burgamestare oc radh skw
lw thy wth sattia effther thy the skw
wndersta oc merkerya ath skelight ar wit
oc goth thwlikin b i wore godhe borgers
laghe staba /
Jtem forbindom wi swlikined oc allom
bindiom mattin och skolla ytherkenne
annat thwa thy gor oc twarth laghsa
til wtdhan hans skal brwnas wtdrammes
Jtem mwghe waa och swenskt annat af
radhsenna fora mera en mogha til the
pendgha en ame ella twa qwa thy en
wardher swnnu haffwa for gwoth alth
thy hon haffwer wadher swara
Jtem bindom wi allom swlikined effter alt

swerike at hwar gulsmedher skal ath sunda
gulth oc sølfth j mynth silff oc ekke
wirc swul en [illegible] swul oc bywdom wi
allom gulsmidhom ath haffwa rettha wichte
Item ad [illegible] [illegible] oc [illegible] silff
swul ellir wigt haffwa retta tha bindh
wi [illegible] oc gulsmidh j stadenne ath
the [illegible] hwdra [illegible] til rettom
j hwad [illegible] the halft [illegible] [illegible]
Item forbiudhom wi allo borgamestarom oc
radh [illegible] at swerike stadha [illegible]
gulsmedh ad satta [illegible] j staden for
[illegible] for en [illegible] haffwer waritt for
[illegible] oc [illegible] sin [illegible] [illegible]
Item bindom wi allom fogatom oc [illegible]
embetes mannom ath the waren for[illegible]
[illegible] [illegible] til ratta [illegible]
for[illegible] [illegible] warda [illegible]
Item bywdom wi ad [illegible] hwarthe hoff
ella lagh skal halla ella forswara
[illegible] thed [illegible] fra sin rattha [illegible]
bonda [illegible] oc [illegible] wed [illegible]
hepadh oc [illegible]
Item [illegible] [illegible] [illegible] bondo [illegible] hella lat
sin borth fora innan bolagh [illegible]

haffwi thra vordaganden walde genom i ther
fora vm bosskap sinom Bstaar landbon
til wartha hellir faar han skada hellir
the genom wtha wilia wtan drap wari alt
ogillt warder nakra aff them dræpin
bøte han vm xx mark vordaganden som
effter kommer eller the genom følia nagan
fra liggia alla i twabøtum Oc alle ther
vm wardh i flytia landbon aff bole fore
bøte hwar iii mark til treskiptis Oc landbon
rætte vp alla skada ss ... them faat
haffdh oc a sex mark vordaganden en sak
Æn them skattabonde ss ther bøn dør
fira oc faar ss ... ar ... wppa
aff gwinka ... han fore maa gøra ...
... skatin oc ... ... nata
vordh eller ... vm ... eller quarsaata
oc om ... tha vm ... ... rætta skat
them ... ... gøra oc wari al aff
the ... ... thr vm ... thaa
bøte xl mark oc maa them skallas ...
... tywsfa oc the toll man som
skattena ... ... vm ... for walde
eller wenskap eller ... ... swa
at ... skattena ... thr bor
them allom bøta xl mark ... ensak

affallit oc bondan i nakar word til ængh aff
tha bodh skullu skatta aff the word hwar
warth ær skilder oc saa at flere skattado
dor ella thera barna fallit til thes skatta
word the skulle skattagiald ær wäy aff
saa tha skal en aff arffwingianom thes
gotz til sik lösa at thæt ær skelikt
wppa saa at kronanne skattgiald eij min
skal göra nakar i moth tha bötthe
til wita skowen ensakt oc gelde
tolf sin skulla skatt
Thenne stadghe ær samtykt oc
samtykthe för mongom aarom
aff allom biscopom oc riksens
radh thom waro wostiorna i swerike
oc haffdo beseffneth i lincopung
Dom skriwa gaa hor wil laghsaka
ella ther sporia
Thorfirth ær skowen ethgiald brut
Summat domburtu stygdha ær swulka
dom th aff bodh skowgene halff oc
malsägandenum aff sidhe ær Dana
aff stemptye ær thua som annars
nwans taala takit til Swerikit

174

som laa tel segna Swartte hoa som
tywff slepp wnfftha Sywnde haaso
fri tywff taghe locky var hal di-
lag^ta taghen Attende haa ꝑ bynd
th som samstund di thed aghed fro
met halff ok halff bysop ok aff botn ||
fund halffdelen tha han haffde
fandt vat ok aar ok cii [illegible] sob
maalsagande som sandh di ok
flotha fraa olth saman Och swiff
slagh god fromdigh tel hwa som
hode ffrelse man vn som cæcy had
the di fromme enfast [illegible]

Her sæghir aff hæradz rætthinde

Thz ær i swerikis landzlaghum stadhdhir ær
skipadher hæradz rætter ær oc ta hanz helgi
ær radhe saa som bysuppo samma haffua
han skipath alla sina vitis rade sua
biscopom som ryddarom ær swenom ær for-
dehe allo warom ambetzmannom ær hoff||
mannom hwilka samma rætt haffwa
hwar the helst stadda æru ||

Nu æft hwilken man ædra slaar i hel
ær warder gripin wedher faffha b||
edher gæffwe liff for liff warder han
ey ok faffha bundhan gripin ær witeb
hond tha skal hoffmannanz nempna
xii man aff thæm bestha bæggiawin
ærwdogha the skulu han antiskind
warra ælle sakka wardhe han saklos
ænnscke liff sith

Nu hwilken man ædra slaar ælle
stinger ænnscke hand sina ælle
warra sugg ff for sacth ær ær han
ey saugh warder aa faffha bundhen
blaar ænna aduag aa saughz ælle grub||
ther wari draloss ær saughi aalwogher

gynom porthe oc slaa som skalffwe paa
blaar mæd ædra pluft æller hwmwng
kaps qwest swa at oc gaar blodh
wtt epther tha skal kwmff
gynom hand hans oc vysta sting til
fingar hand

Jtem hwar som vysse kniff ælla swærd
hadta androm vm wredhond wilia tha
skal han stinga gynom hand swa
alla wäko vm xii manad som för a
sathz om han warder oc grypin
a sarssa fundh

Jtem halla man ædra stogt napp tiuff
ilwgard ælla oglodag ath ar han
knape tha skal ha saltyas i tolneth
som manadh oc ara weth oc watsh
ar had qwardagh ælla mynde man före
sengs tha skal han saltvas i stofskan
sadwaldh witt tha hound wärie fisk
anz sos man ar han swa swen
wiste handena

Jngthe ma skal i dwbbla ælla ut//
Jgra handra taffwal leka skadan
höffungwanan at i seng ælla gatu

mærstadhom ær mattughe ok haffwa goda
natur bloduth hwa ther foor ær han
swape alle skutta tha skal han j
torum [illegible] en manatz wedher vatn
ok blod ær han swaghen unghe hw
dena ær han gordhe [illegible] alle ær [illegible]
ma ligge j [illegible] en manath wed
watn ok blod unghen maa han wapn
bort dubbla wari ogylth ha the gode
stande swa physich [illegible] for ær faseth
Inghe maa thoghe dubbla en han
Ireda en [illegible] haffwa til borgha
zatz ær en tafwel [illegible] som en dubbel
Inghe maa [illegible] mar smaath unda alle
haffwa the haffwor [illegible] hardeta forbudt
Inghe maa [illegible] ogoffentlica mana
som geld ok skuld ha tha fore stadde
swa rath som for ær faseth [illegible]
Eth tafwel ma [illegible] [illegible] wald [illegible]
ok wardher [illegible] wel [illegible] [illegible]
unghe [illegible] [illegible] wardher han en wedher
tafwel ok with the [illegible] thaa ligge
til [illegible] [illegible] [illegible] ok hwar thera rade
halffwa [illegible]

Skyal man ey pandagha alle utan nyste
lifft skyal han haffa ey wardha nyste
hwdhena oc ena skyal han inde en haff
dela oc tha til iiii pandagha nyste hwdhe
Ith hwar man skal byws oc ok edwaram
i sino stad oc hwsom aff gwilskom mas
wanfarnelss eld los wardher oc timar
th aff skade tha skal skaftas skelffnd
appa edhen oc tha wardar takyn wed
wett tha gort tha ligge tha til toff
modna nepad hwa ss byws eller annad
eld haffd i sino skebenge sedan sogateyn
hellir gardh weftan de i skewff de had
snape alle skyutta ligge i toruy atta
dagha med watn oc brdag del hor
inde med tha ligge padwalag i styrfad
elle i stofstem ||

Ith slugge naghar man sonder sesta
annatlwartz dwd alle wtad til haffwi
for ewertz lyffng haa som dwd wu
sweffd nyme sondert hwff oc haffwi
hamd elwenskap

Nu skan man naghar hwds gora th

hon oc ær stad alle skipan hwad skal w
ud eller fallad hwat handhen them hielpt ær
Man man wardha oc taghin medh fulsko
handen tha nepne hwar thera som sakir
oc swara skal vi. mon hwar thera aff
borghan oc them aa liff gar oc iii ma
om them lagh aff liff gaar hwat the war
ta wadi wart hwat the fello wadi falt
Item hwa tessa handa gor alle nasta
andra aff them tha forbiudher wi forde
frondhom i Swerike alla wart borghare oc
hwarin theradh man sugh ad the fogatha
eller handhmestar alle malsagande i nakrom
til sagh hielpen ad fangha oc taka
thad brutlagha oc for waar redha froma.
lata hwilkad warn borgare allar andre
andro til dyffske thad brutlaga i hwat
stoffsom them halpt ær wara eller wndrat
ta a mote rattend warder thad man
eller te fagna stande sadma rætthe som
the brwtlaga skulle stande wndsomlet
oc tolkan man ss swa thad brutlaga nakor
wndiwdar ær haffwe hwarghen sted i wa
rike oc fromme alrigh for wara aff
wta had skelis [illegible] wa nadhe tul ..

Valendo

V. Wenlingh

Riks-Biblioteket.
STOCKHOLM.
Handskrifter
Lag.

Riks-Bibliotheket.
STOCKHOLM.
Handskrifter